

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

[ŞUBAT 2007]

Bütün Dünya

ISSN 1303-1054 192297 SAYI: 2007/02 FİYAT: 3 YTL

2000

■ **GÜRBÜZ EVREN:
DINK CİNAYETİNİN
AMACI, TÜRK
ULUSUNA EZİKLİK
VE SUÇLULUK
DUYGULARI
YÜKLEMEDİR**

Sayfa: 25

■ **2007 YILININ
YEDİNCİ AYININ
YEDİNCİ GÜNÜ
YEDİ YENİ HARİKA
ACIKLANIYOR**

Sayfa: 32

■ **TÜRKLER'E RUMELİ
KAPILARINI AÇAN
SARI SALTUK'UN
YASAYAN DESTANI**

Sayfa: 41

■ **MARS'TA ŞİMDİ
TARSUS, MÜT VE
PERVARİ'NİN DE
ADLARI VAR**

Sayfa: 45

Onların Aşkı Adlarında Yaşıyor

Zeynep ile Kâmil

Sayfa: 19

Sağlıkta öncelikli kalite.

Türkiye'nin en önemli sağlık kuruluşlarının güvenilir hizmet ve kalitenin simgesi olarak kabul edilen PAG Ltd., hastane, klinik ve laboratuvarlarımızın gereksinimlerini karşılamaya devam ediyor.

PAG Ltd.; geniş bir ürün yelpazesi, güvenilir servis anlayışı, dünyanın en büyük kuruluş ve markalarıyla her an sağlık sektörümüzün yanında.

JMS (Şırınga ve İnfüzyon Pompaları)
Burnshield (Yanık İlk Yardım Ürünleri)
Cobe (Oksijenatör ve Tubing Setleri)
Custidol (Organ Muhafaza Solüsyonu)

PAG

PAG Sağlık ve Tedavi Tesisleri Ltd. Şti
11. Sokak No: 40 / 4 06490 Bahçelievler ANKARA
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43 Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

Bütün Kitapçılarda...

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YEREL SÜRELİ YAYIN 2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni:

Mete Akyol

Genel Koordinatör:

Gülçin Orkut

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Çiğdem Ayhan

İşletme Genel Yönetmeni:

Sina Şen

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:

Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:

Süheyla Dinç

Kapak Fotoğrafları:

Zeynep Kâmil Hastanesi Arşivi

Redaksiyon:

Bahar Simeklioglu, Fatma Ataman

Düzeltilme Bölümü Sorumluları:

Nükhet Alicikoğlu, Emel Öksüz Kurt

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anisal Başkan),
Prof. Dr. Ahmet Mumcu, Prof. Dr. Solmaz Doğanca,
Prof. Dr. Sevil Öksüz, Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay, Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz, Doç. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Şiar Yalçın, Necmi Tanyolaç, Haluk Cansın,
İzmir Tolga, Alaettin Giray,
Ayhan Erten, Nuri Özakyol, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yücel Aksoy, Dr. Ufuk Akyol, Nuray Bartoschek,
Cahit Batum, Prof. Dr. Yüksel Bozer, Ali Naili Erdem,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Pelin Hazar, İlker İnal,
Mehmet Muhsinoğlu, Prof. Dr. Haluk Oral,
Filiz Leloğlu Oskay, Yaşar Öztürk, Erdoğan Sakman,
Songül Saydam, Hakan Sevindik, İzlen Şen,
Cheryl Tanrıverdi, Eser Tutel, Engin Ünsal,
Orhan Velidedeoğlu, Şiar Yalçın, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sok., No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 8016 (pbx)
Faks: (0312) 234 1216

İletişim Adresi:

Manolya 3/11, D: 2, Ataşehir, 34750, İstanbul
Tel: (0216) 456 2727 (pbx)
Faks: (0216) 456 2729

Abonet:

(0212) 210 0110

Dağıtım:

Yaysat

Renk Ayrımı:

Mat Yapım

Elektronik Posta:

butundunya@butundunya.com.tr

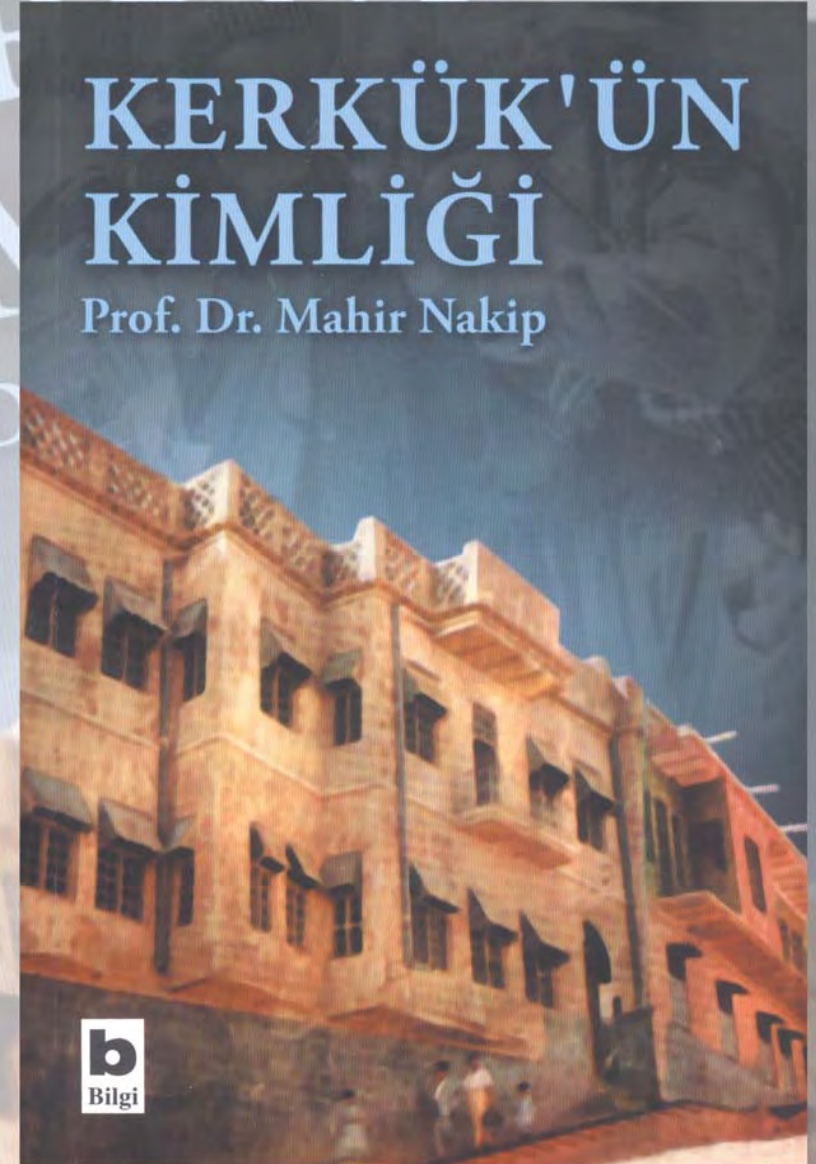
İnternet Sitesi:

www.butundunya.com.tr

Basım Tarihi:

31.01.2007

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara
adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret
A.Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Bütün Kitapçılarda...

İçindekiler

Kağıt Kalem Başına, Lütfen...	7	Türkler'e Rumeli Kapılarını Açan Sarı Saltuk'un Destanı	41
METE AKYOL		KONUR ERTOP	
Sözcük Yasaklama	12	Yorumu Siz Yapmalısınız...	45
ORHAN VELİDEDEOĞLU		METİN GÖREN	
Mısır'da Başlayan, İstanbul'da Noktalan Bir Aşkın Öyküsü: Zeynep ile Kâmil	19	Dünyanın Yedi Yeni Harikasının Seçimi	49
CİHAT ZAFER		CHERYL TANRIVERDİ	
Amaç, Türk Toplumunda "Suçluluk Duygusu" Yaratmaktadır	25	On Yaşında Kilisede Org Çalan Sanatçı	53
GÜRBÜZ EVREN		YÜCEL AKSOY	
Abdürrahim Tuncak Anlatıyor - 2	31	Charles Richter ve... Richter Ölçeği	55
METE AKYOL		SEMA TULAY ERTEKİN	
Beklemek	35	Şimdi Sıra "Self Servis" Eczanelerde!	59
ALİ NAILİ ERDEM		ESER TUTEL	
Kâzım Özalp	37	Çarlık Tahtından Maden Çukuruna	67
ARMAĞAN BEYDOĞAN		MEHMET MUHSİNOĞLU	

Sayfa: 49

DÜNYANIN YEDİ YENİ
HARİKASININ SEÇİMİ

Davos	89	Sizden Bize	8
NEVİN DEDEOĞLU		İlk Dersimiz Türkçe	17
Balayımızda Sakıp Sabancı'nın Otel Odasında Kaldık	92	Şubat SuDokuları	66
ÇETİN KOCAER		Bilginizi Denetleyin	97
Yaşamın Ayrıntılarda Saklı Tadı...	95	1001 Güzel Söz	114
AYŞEGÜL ÖRS ZÜMRÜTDAL		Bir Başkadır Memleketim	123
En Değerli Armağan	99	Mankafa Poldi	132
NURAY BARTOSCHEK			
Yılanın Karnı Neden Beyazdır?	103		
ERDOĞAN SAKMAN			
"Cemre Düşmesi"	105		
İLKER İNAL			
Giuseppe Verdi	106		
YÜCEL AKSOY			
Hayvanlar Bizim İçin Ne Düşünürler Acaba?	115		
ALİ MURAT ERKORKMAZ			
Mostar	127		
İZLEN ŞEN			
Obsesif-Kompulsif Bozukluk	133		
DR. UFUK AKYOL			
Buzdolabı	135		
PELİN HAZAR			
Su İlahesi	138		
İLYAS HALİL			
Özlemin Rengi Nedir?	141		
ENGİN ÜNSAL			

Sayfa: 123

**Bir Başkadır
Benim Memleketim**

Anne ve Babalardan	144
Mantık Bilmecesi	149
Kareler ve Rakamlar	150
Briç	151
Satranç	154
Bulmaca	156
Ayın Kitapları	158
Bir Fotoğraf Bin Sözcük	160

Kağıt Kalem Başına, Lütfen...

• Mete Akyol - *Bütün Dünya* •

Bütün Dünya'nın bu sayısında "Unutmadığım Anım" başlıklı yeni bir bölüm bulacaksınız. Naz edeceğinizi bilmemize karşın müjdemizi şimdiden verelim: Bu bölümün yazarı siz olacaksınız.

"Ben yazı yazmaya alışık değilim ki yazabileyim" der ve işi yokuşa sürerseniz, okurlarımızı güzel bir anınızdan, kendinizi de bu anınızı paylaşmanın güzelliğinden yoksun bırakmış olursunuz.

Sizi etkileyen bir anınızı çevrenizle paylaşmanızın beyinsel lezzetini elbette bilmiyor değilsinizdir. Bir kez daha diretebilirsiniz:

"Anlatmak kolay ama, yazmak zordur" diyebilirsiniz.

Biz de size o zaman, yazmanın anlatmak denli kolay olduğunu kanıtlarız.

Lütfen hiç unutmayın: "Bir olayı, bir yakınıza, bir dostunuza sözle anlatabiliyorsanız, o olayı yazıyla da aynı akıcılıkta anlatabilirsiniz."

Bu konuda yaptığımız bir deneyi ve o deneyin "mutlu son"unu anlatacağız şimdi:

Çetin Kocaer Ağabey ile lise günlerimizde başlayan ağabey-kardeş ilişkimiz, yaşamımızın lise sonrası bölümünde eşlerimizin de katılımıyla bir aile dostluğu içtenliğine dönüşmüştür. Aynı kökenden filizlenip, birlikte aynı içtenlikli dostluk atmosferini oluşturduğumuz iki arkadaşımızın daha katılı-

myla geçen ay yeni yıl ve bayram tatilimizi birlikte geçirirken Çetin Kocaer Ağabey, "Unutmadığım" dediğini bir anısını anlattı bize...

Onun tatlı tatlı anlattığı bu "unutmadığı" anısını dinledikten sonra, bir öneride bulundum kendisine:

"Lütfen bu anını yaz ve bana gönder, ağabey" dedim. "Bu anıyı Bütün Dünya okurları da okusun."

İki yıl önce emekliye ayrılıncaya değin tüm çalışma yaşamı süresince ülkenin önde gelen iki sanayi kuruluşunda hem kuruculuk hem genel yönetmenlik yapan Çetin Ağabey, kendine özgü yönetim yeteneğiyle işi bir anda yokuşa yöneltti:

O, "Ben yazı adamı değilim ki" diye başladı, biz kendisini dördüncü sözcüğünden sonra konuşturmadık:

"Bu anlattıklarını aynen anlattığın gibi kağıda geçir, bak ne güzel olacak" diye direttik.

Çetin Kocaer Ağabey'in "unutmadığı" anısını, 92'nci sayfamızda bulacaksınız.

Onun hem çok zarif bir "unutmadığı" anısını paylaşacaksınız hem de "Ben yazı yazamam ki" diyen bir kişinin, anlattıklarını aynen anlattığı gibi kağıda geçirerek, aynen anlattığı tatlılıkta bir yazı yazabileceğine tanık olacaksınız.

Sonra siz de onun yaptığı gibi yapacaksınız ve... Yazamayacağınızı sandığınız bir anınızı, anlattığınız gibi kağıda geçireceksiniz, sonra da bize göndereceksiniz. •

AYLA KUTLU BÜTÜN ESERLERİ 13 ZAMAN DA ESKİR

b
Bilgi

Bütün Kitapçılarda...

**Sizden
Bize**

Mektuplar

*Bütün Dünya, Manolya 3/11, D: 2,
Ataşehir, 34750, İstanbul
butundunya@butundunya.com.tr
Faks: 0216-456 2729*

Hayata bakış açımı değiştiren “Bütün Dünya”nın Aralık sayısı yine dopdoluydu. Her sayısında aradığımdan fazlasını bulduğum ve değeri hiçbir şeyle ölçülemeyecek bu eseri her ay yorulmadan ve yılmadan hazırlayan tüm gönüllere sonsuz saygılarımı sunarım. Ayrıca Abdurrahim Tuncak gibi mühim bir şahsı tanımama olanak sağladığınız için teşekkür ederim. O güzel öykünün devamını sabırsızlıkla beklediğimi de bildirmek isterim. “Bütün Dünya”nın bütün dünyaya ulaşması dileğiyle.

**Mehmet Bölükbaş,
Aydın.**

Öncelikle ilgiyle takip ettiğim bir dergi olduğunuzu belirtip seviyeli yayıncılığınızı kutlamak istiyorum.

Uzun zamandır spor üzerine aydınlatıcı yazılarını ilgiyle izlediğim “Sporun Dünyası” köşesi yazarı Sayın Metin Gören’in Ocak ayı sayınızdaki yazısı yine son zamanlarda Türk futbolundaki tüm kirlenmeye en güzel cevabı veren bir yazı olarak size bu iletiyi göndermem gerekliliğini gösterdi.

Herkes tarafından Beşiktaş tutkunu olduğu bilinen Sayın Metin Gören’in tüm taraflılık duyguları ve hasletlerinden kurtularak rakip bir takım için, Fenerbahçe’nin 100’üncü yılı dolayısıyla yazdığı köşe yazısı spor basınındaki bütün kirlenmişliklerin ötesinde özlediğimiz duyguları bize yeniden yaşatan bir yazı eseri olarak gözümüze ilişti.

Nezdinizde sayın yazarınızı kutluyor, örnek gösterilebilecek bu yazının okuyamayanlar için

önümüzdeki sayınızda yeniden yayınlanmasını diliyorum.

Ayhan Ölmezoğlu.

Öncelikle bu derginin hazırlanmasında emeği geçen herkesi kutluyorum. Bilimin ışığında kaliteli yayınlarınız için teşekkürler... Çok büyük ilgi ile takip ettiğimiz yazarlarınız gerçekten çok kaliteli.

Özellikle Sayın Metin Gören’in yazılarını merak ve heyecan içerisinde her ay bekliyoruz. Spora bu kadar değişik pencereleden bakabildiği, sporun gerçekten spor olduğunu bize hatırlattığı için Sayın Metin Gören’e sonsuz teşekkürler... Ben Fenerbahçe taraftarı değilim; ama bir Fenerbahçe yazısı ancak bu kadar güzel yazılabilir. Fanatıklıktan uzak tamamen kulüplere saygı gösteren yazılara gerçekten toplum olarak çok ihtiyacımız var. Sayın Gören’e çok teşekkürler gerçek spor okurlarına saygı gösterdiği için ve bir teşekkür de sporu ve kulüpleri bize saygı içerisinde tanıttığı için...

Kaliteli yayınlarınızı ve kaliteli yazarlarınızı merakla ve ilgiyle takip etmeye devam edeceğiz...

Funda İnan.

Merhaba Nuray Hanım, “Sınırları Zorlamak” yazınızla yeniden “Bütün Dünya”ya kavuşabildik. Epeydir dergi alamadık ve internet olanağından da yararlanamadık. Çoğul yazdım tümcelerimi; çünkü biz aile olarak sizi okuyoruz. Nuray Hanım, üç aydır evde kayıinvalideme bakıyorum. Ben kırkbeş yaşındayım o da yetmiş yaşında ve “Alzheimer” hastası...

Bu mektubu size yazmamdaki gerekçe yazınızı okuyuncaya kadar birkaç kez yerimden kalkıp onunla ilgilenmek zorunda kalmamdı. Bu yüzden yazmada, okumada zaman hızla giderken ben çok geride kaldım.

Dee’nin direngenliği, benim için uzakta olan kara parçasının bir türlü görünmediğini düşündürdü. Okyanuslar ortasında gider de insan, bir türlü kara görünmez, işte öyle bir şey! Dee’yi ve bütün kadınları yaşam içinde var olduklarından bugüne değin yaptıklarından ötürü kutluyorum. Yaşam onlarsız ne kadar çekilmezdir, acısını duyumsayanlardan biriyim. Kadın güçlü olunca annemin Ardahan’da yaşama karşı verdiği mücadelenin içindeki dayanıklılığı hep usuma düşer. Gökyüzünde bulutlarla oynayan yeşil çayırılar ortasına girmiş taş duvarlarından kışın ayaz ve kar sızdıran evimizdeki ananın sıcaklığının direngenliğini duyumsadım.

Yazılarınızı içtenlik, hayranlıkla izleme olanağı bulduğumu heveslenerek bildiriyorum. Hoşçakalın, siz çok yaşayın diliyoruz.

**Turgay Delibalta,
Ortaca Muğla.**

Derginizi ilk gördüğümde kağıdının güzelliği ilgimi çekmişti. Çok sevimli ve kendime yakın bulmuştum; çünkü kolay taşınır ve her ortamda açıp okunabilir büyüklükte... Sayfalarını karıştırıp okumaya başladığım zaman da değişik konuları ele aldığını ve dil konusunda çok titiz davrandığının ayırdına vardım.

Ayrı meslekten ve değişik eğitim düzeyindeki her insanın rahatlıkla okuyabileceği kadar sade olduğunu gördüm. Elinize sağlık çok güzel bir dergi çıkarıyorsunuz. Emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Kezban Gökçe,
Ankara.

"Bütün Dünya"yı okudukça kendimle gurur duyuyorum. Sınıfta öğrencilerimle her hafta "Bütün Dünya" sayesinde daha çabuk konu belirleyip "speaking" (konuşma) dersleri yapıyoruz. Bütün öğrencilerim "Bütün Dünya"yı tanıyorlar. Ders başlamadan hep beraber söyledğimiz bir deyim var: "Don't look so blue! Try to be optimistic!" (O kadar karamsar bakma! Biraz iyimser ol!)

Sayenizde iyimser bakabiliyoruz hayata. Sizleri seviyoruz. Hep sağlıklı olun.

Elif Çuvalcıoğlu,
İstanbul.

Bir dergiden fazlasını veren ve her yaş grubunun zevkle okuyacağı bir dergi "Bütün Dünya". Şu anda askerlik görevini yerine getirmek üzere Yalova, Altınova'da deniz eri olarak bulunmaktayım. Fiziksel anlamda birliğin içerisindeyim; ama her fırsat bulduğumda "Bütün Dünya" aracılığıyla tüm dünyayı gezme imkanım oluyor.

Her ay bu kadar doyurucu bir dergi hazırlamak kolay iş değil. Uzun yıllardır çizginizden ödün

**Sizden
Bize**

Mektuplar

vermeden devam ettiğiniz ve emekleri geçenler için ayrı ayrı teşekkür ederim. Gerçekten de eğitim merkezinde benim bütün dünyam oldunuz.

Y. Emre Durkan,
KEMK, Yalova.

Bize her ay öyle bir aşı yapıyorsunuz ki, ömür boyu sürecektir bir kültür aşısı bu... Kültürüme katkıda bulunacak çok değerli bilgiler veriyorsunuz. Şimdiden sizlerin sayesinde büyük bir arşive sahibim. Dergide emeği geçen herkese bütün dünyamı aydınlattığı için çok teşekkür ediyorum. Sevgiyle kalın.

Ahmet Gök,
Manavgat, Antalya.

"Bütün Dünya" dergisini her ay alıyorum. Elimden geldikçe bunu aksatmak istemiyorum. Derginin bundan sonraki sayılarını da düzenli şekilde okumak istiyorum. Bunu güvence altına almak için şimdi de abone oldum. Ele aldığı konular herkesin düşünce ufkunu genişletecek nitelikte. Bu kadar güzel bir dergiden yararlanması için arkadaşlarıma öneriyorum. Ben aldığım dergileri kızım için saklıyorum. Yayın hayatınızda başarılar dilerim. Emeği geçen herkese içten sevgilerimi sunuyorum.

Zuhal Yurt,
Ankara.

Derginizle 2002 yılında tanıştım. "Bütün Dünya"yı dört yıldır büyük bir heyecanla izliyor, zevkle okuyorum. Bundan sonra da okumaya devam edeceğim. İyi ki varsınız, hayatı ve hayatın gü-

zelliklerini bizimle paylaştığınız için size çok teşekkür ediyorum.

Yeliz Dursun,
İstanbul.

"Bütün Dünya"nın boyutu küçük; fakat içindeki bilgilerin işlevi büyük ve değerli... İnsan bu özellikleri bir kez yaşadından sonra bir daha kopamaz. Ben de derginin çekiciliğine kapıldım ve her sayısını büyük bir zevkle okuyorum. Ne kadar yararlı ve ilgi çekici bilgiyi içerdiğini fark edenler bu dergiden bir daha vazgeçemiyorlar. Bu başarının devamını dilerim.

Yılcan Ağaoğlu,
Lefkoşe.

Derginizdeki tüm bilgilerin güvenilirliği beni huzurlu bir okuyucu olmaya teşvik ediyor. Emeğinize saygılarımla,

Meral Göker,
Ankara.

"Bütün Dünya"yı 3 yıldır takip ediyorum ve o günden bugüne hayatımda çok şey değişti. İnanıyorum ki bundan sonra da "Bütün Dünya" bana çok şey katacak. Beni dünyadan mahrum etmediğiniz için teşekkürler... Başarılar...

Ayşe Küçükdoğan,
Antalya.

Hayati dürist bir biçimde yaşadıkça, insanlarla sevgi dolu ilişkiler kurdukça herşeyin daha güzel olacağına; daha mutlu ve huzur içinde olacağımıza inanıyorum. "Bütün Dünya" sayesinde bu düşüncelerim daha da derinleşiyor. Kendimi bu yönde geliştirmeme katkı sağlayacağına

eminim. Teşekkürler...

Ebru Şuhut,
Eskişehir.

"Bütün Dünya"yı çok beğeniyorum. Okuduğum her yazıdan yeni bilgiler ediniyorum. Ele aldığı konular her insanı ilgilendirecek kadar cana yakın. Kendimi geliştirmemde bana yardımcı oluyor. Emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum.

Hülya Akçabey,
Ankara.

Derginizi çok seviyorum ve beğeniyorum. Birçok arkadaşım dergiyi elimde gördüğü zaman içtenlikle ilgilendi. Hepsi de nereden bulduğunu sordu, alıp okumak istediklerini söylediler. Zengin bir kültür kaynağı; kolay kolay ulaşamayacağımız birçok bilgiye derginizin sayfalarında erişebiliyorum. Sıkılmadan okuyabiliyorum. Emek veren arkadaşlara teşekkürler...

Sema Gül,
İzmir.

"Bütün Dünya"yı her okuyuşumda büyük bir zevk alıyorum. Yazıların her biri ayrı bir güzellikte... Verdiği bilgiler bende daha çok şey öğrenme isteği uyandırıyor. Sadece öğrenme değil, yazı yazma isteğimi de canlandırıyor. Eğer kendime olan güvenimi toparlayıp yazı yazarsam bu "Bütün Dünya"dan aldığım güçle olacak. Derginizin başarısının devam etmesini diliyorum.

Aydan Rüstem,
Halep.

*Unutulmasın ki, bu devrimi Mustafa Kemal başlattı;
nehir denize ulaştı... Devrim karşıtı hiçbir güç, coşkuyla
akan bu nebri tersine çevirmeye yetmeyecektir!*

Sözcük Yasaklama

Dergimizin geçen sayısında 1985 yılında yasaklanan, ama kültür çevrelerinden gelen büyük tepki nedeniyle uygulanamayan, 205 sözcükten söz etmiştim. Bu yasaklama ilk ya da son değil. 1950'lerden bu yana, sağ görüşlü siyasal iktidarların "sözcük yasaklama" geleneği, günümüzde de sürdürülmektedir.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik de bu geleneğe bağlı: Bütün valiliklere gönderdiği 16 Nisan 2003 tarihli genelgesiyle "Bundan önce bazı kelimelere yasak koymaya yönelik yayımlanan genelgelerin dikkate alınmaması"nı ister görünürken "Bu **mülâhazalarla** yapılan yazışma ve yayımlarda **Yaşayan Türkçe**'nin kullanılmasını ve **aşınıklardan** kaçınılmasını (Yani örtülü olarak, Türkçe'nin Arapça, Farsça sözcükleriyle kendi haline bırakılmasını dilde özleşmeye gidilmesini ve özleştirilmiş sözcüklerin kullanılmamasını) buyuruyor.

Bu genelgenin ardından MEB müsteşarı Prof. Dr. Necat Birinci de 28 Mayıs 2003'te yeni bir genelge yayımlıyor ve "Millî Eğitim Bakanlı-

ğı Merkez ve Taşra Teşkilatının resmî yazışmalarında (...) **Yaşayan Türkçenin** kullanılmasını ve imlâ konusunda, AKDITYK, Türk Dil Kurumunun yayımladığı 2000 baskılı İmlâ Kılavuzu'na bağlı kalınmasını önemle rica ederim" diyor.

Bilim adamlarının, hiçbir bilimsel değeri ve dayanağı olmayan "Yaşayan Türkçe" sözüne sığınma-

ları ilginç. 1983'ün Türk Dil Kurumu, 1985'te bir **İmlâ Kılavuzu** yayımladı. Çok ağır eleştirilere hedef olmasına karşın bu kılavuzun birkaç baskısı daha yapıldı. Sayın Müsteşar, bu kılavuzun 2000 yılı baskısına bağlı kalınmasını önemle rica ediyor. Ancak bugün, yanlışlarının ayırdına varan 1983 TDK'si, Atatürk'ün 1932 TDK'sinin süreği (devamı)

olan Dil Derneği'nin, 70 yıllık birikime dayanarak yayımladığı **Yazım Kılavuzu**'na dönme çabasıdır. Bugünün 1983 TDK'si, adında da eskiye dönüş yaptığı yeni **Yazım Kılavuzu**'nu yayımladığında Müsteşar Bey'in tutumunu izlemek ilginç olacaktır.

Atatürk'ün 1932'de kurduğu Türk Dil Kurumu'nun amaçladığı

Türk Dili

**Orhan
Velidedeoğlu**

dilde özleşme çalışmaları, her on yılda bir ya da birkaç kez tökezletilirse, sözcükler yasaklatılmasa, hele de Milli Güvenlik Konseyi'nce Atatürk'ün kalıtı (vasiyeti) ve yasalar çiğnenerek kurulan 1983 TDK'si, dilde elli yıllık çabayla sağlanmış **birliği** ve **benimsenmiş düzeni** bozma bürosu durumuna getirilmeseydi, gençlerimiz sorunları çözülmüş, kuralları oturmuş, yalın ve düzgün bir Türkçe'yle yazıp konuşuyor olacaktı.

Ancak, geriye dönüp baktığımızda görülüyor ki, yasaklama geleneğini benimseyen bakanların ve destekleyici kurum başkanlarının adları "Türkçe'nin özleşmesini engelleyen sorumlular" olarak yazın tarihimizde yerlerini alıyor; unutulmuyorlar...

Benim yaşadığım ilk yasaklama, 1952 yılında -Demokrat Parti döneminde- Türkçe sözcük oranı % 57 olan 1945 Anayasasının, Osmanlı döneminin hukuk diliyle yazılmış ve Türkçe sözcük oranı % 25 olan "Teşkilât-ı Esasiye Kanunu"nun diline dönüştürülmesi olmuştur. Bu "dilde gericiliğin" öncülüğünü, o dönemin Demokrat Parti milletvekilleri Prof. Dr. Fuat Köprülü ve ünlü edebiyatçımız Halide Edip Adıvar'ın yapması, olayın bir başka acı yönüdür.

Dilde özleşmeyi engelleme ve sözcük yasaklamaları 1960'tan sonra da sürdü:

Atatürk'ün Türk Dil Kurumu'nda 35 yıl Derleme ve Tarama Kolu Başkanlığı; 1963'ten sonra kol başkanlığının yanında, 1976 yılına kadar da Genel Yazmanlık

görevini üstlenen (eski Gaziantep Mv.) Ömer Asım Aksoy'un (Gaziantep 1898-1993) şu yazısı geçmiş dönemin bir özeti:

"Gaziantep'ten iki milli eğitim bakanı çıktı. Birincisi Münif Paşa (1877; 1878-1880; 1884-1892; üç kez), ilerici, atılımcı düşünce ve eylemleriyle adını ansiklopedilerin parlak sayfalarına geçirdi. İkinci Vehbi Dinçerler (1987-1989), çağdışı demec ve davranışlarıyla şimdiden gazetelerin üzücü haberler kaynağı durumuna geldi. (...) "

"Sayın Dinçerler! Son günlerde öğrendik ki, yeni bir sorun yaratmışsınız. Yazdırmakta olduğunuz ders kitaplarında, yeni üretilmiş kimi sözcüklerin kullanılmasını yasaklamışsınız. Daha önce kaç kez başvurulmuş ve başarısız kalmış olan bu yanlış yola sizin de sapmanızdan büyük üzüntü duydum. Kitap yazarı, nasıl bir dil kullanacağını iyi bilir. Ona, 'Şöyle bir dil kullanacaksın; şu sözcükleri kullanmayacaksın' buyruğunu vermek, saygısızlığı da aşan bilim dışı bir davranıştır. Bilim onuru taşıyan yazar, 'dilini siz beğenirseniz okullara girebilen' kitap yazmayı kabul etmez. (...) Yasaklamanın bir işe yaradığı, geçmişteki denemelerle anlaşılmadı mı? 1952'de Anayasa dilini yürürlükten kaldıran Teşkilât-ı Esasiye Kanunu, bu yasaklamasını yürütebildi mi? Vaktiyle Ertem (1967) ve Erdem (1975) soyadlı iki Milli Eğitim Bakanı da sözcük yasaklamıştı. Etkisi görüldü mü? Dokuz ay önce TRT'nin yasakladığı sözcükleri, bu kurumun yayın organlarında konuşmaları ya da yazıları yayımlanan

kişiler alabildiğine kullanmıyorlar mı? Bu örnekler, dilde o sözcüklerin benimsendiğini, yasaklamanın yanlış bir yöntem olduğunu göstermeye yetmiyor mu?” (Cumhuriyet, 14.9.1985)

Değerli yazarlarımızdan Oktay Akbal da tepkili:

“**B**u sansürcü kafasından ne zaman kurtulacağız? Dile yön vermek, dili geriletmek, dili Osmanlıca’ya çevirmek girişimlerinin sonuçsuz kalacağını ne zaman anlayacaklar? Bay Toskay, bu tür kararları nasıl uygulayacak? (...) Örneğin ‘Evren’ sözcüğü ne olacak? Yasak sözcük olarak TRT yayınlarında o da yer almayacak mı? Nedir bu saçmalıklar, bu sağduyu dışı gerici tutumlar?..” (Cumhuriyet, 13.1.1985)

Nitekim o günlerde anlatılıyor: Fotoğraf sanatçısı Ozan Sağdıç’ın adının geçtiği bir programın işgüzar yapımcısı, “Hayır” demiş, “**Ozan** olmaz, o öz Türkçe; **Şair** Sağdıç diyeceksiniz.” (!)

“Kenan Evren” yerine de “Kenan Mükevvenat” demiş olabilirler mi?..

Mahmut Tali Öngören, Dil Derneği’nin “Kitle İletişim Araçlarında Dil Kullanımı” bilimsel kurultayında (21 Ekim 1994) anlatmıştı:

Ankara radyosunda ünlü bir ozanla söyleşi yapılacaktır. Program yapımcısıyla ozan karşı karşıya getirilmez. Sorular yapımcıya, yasak sözcüklerden arındırılıp yazılı olarak verilir. Yapımcı bu soruları kendi başına okuyup kaydeder. Bir başka gün ozanı çağırırlar, eline yapımcının kaydını yaptığı yazılı soruları verirler

“Bunları yanıtla” derler. Sonra yapımcının sorularıyla ozanın yanıtlarını kurguyla birleştirirler ve böylece yasak sözcüklerin kullanımını önlemiş olurlar. (!)

Bu oynanan nasıl komedidir ki, ancak ağlanabilir...

“Sınıfta **yanıt** sözcüğünü kullanmakla suçlanan genç bir İngilizce öğretmeninin bakanlık müfettişlerince soruşturulması, araya girenlerce zorlukla önlenir. (Sunullah Arısoy, Türk Dili, Mayıs 1988)

“...Varto depreminde, dönemin hükümet başkanı, **sorun** sözcüğünü kullanan bir öğretmeni, ‘Bu uydurma kelimeyi buraya da mı getirdiniz’ diye halkın önünde azarlamışken, altı ay sonra aynı sözcüğü televizyonda kendisi kullanır.” (Mehmet Aydın, Cumhuriyet, 8 Kasım 1988)

“Sağlık Bakanı Bülent Akarcalı, Malatya’nın Sıhadiye köyündeki sağlık ocağının açılış törenine katılır. Konukları saygı duruşuna çağırarak sağlık memuru Mehmet Mete ‘Atatürk ve **devrim** şehitleri için...’ derken belediye başkanı atılır:

‘**Devrim** kelimesini kullanmaya utanmıyor musun?’

Vali, çağrının yeniden yapılmasını ister; ancak olaydan iki saat sonra memur, yıldırım emriyle görevden alınır.” (İlhan Selçuk, Cumhuriyet, 2 Haziran 1988)

Sözcüklerden niçin bu kadar korkulur?..

1986 yılı Ocak ayı başlarında gazetelere –yeni yıl armağanı gibi– bir haber düşer: TRT yeni bir sözcük yasağı atağına hazırlanıyor...

14.1.1986 tarihli Cumhuriyet’teki habere göre, kullanılması daha önce yasaklanan 205 sözcük sayısı yeni bir listeye 2000’e çıkarılacak. TRT yetkilileri “Ciddi bir devlet kuruluşu olarak en iyi ve güzel Türkçe’yi halka anlatmak istiyoruz” demişler ve yasaklama gerekçesini şöyle açıklamışlar:

“**A**nayasa Sözlüğü’nde yer alan **Başbakanlık Genelgesi**’nde, tüm kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü yazışmalarında ve yayımlarda, Anayasa Sözlüğü’nü ölçüt kabul etmeleri gerektiği belirtiliyor. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Devlet Tiyatrolarının da bu genelgeye uymaları, Anayasa Sözlüğü’ne uygun bir dil kullanmaları gerekir.”

Ömer Asım Aksoy’un saptamasına göre, 1983 TDK’sinden Prof. Hasan Eren ve Doç. Hamza Zülfikar’ın hazırladığı bu **Anayasa Sözlüğü**’ndeki madde başı sözcük sayısı toplamı 1471’dir. Bunların 888’i (% 60,5) Türkçe, 351’i Arapça, 24’ü Farsça, 67’si batı dillerinden sözcükler, 142’si de bir başka dilden olup Türkçe ek ya da eylem olarak kullanılan ödünçlemelerdir.

Anayasa Sözlüğü “temel” alınacak ve “uyduruk” denilen 2000 öz Türkçe sözcük daha yasaklanacak. İyi de, Anayasa Sözlüğü’nde sözcük sayısı 1471; geri kalan 529 sözcük “temelsiz” mi kalacak?..

Sonuç: Anayasa Sözlüğü rafta, sözcük yasaklama lafta kalır; güçleri yetmez!

1982 Anayasası’nda % 60,5

oranında Türkçe sözcük bulunması, Atatürk’ün Türk Dil Kurumu’nun tüm engellemelere karşın sağladığı bir başarının göstergesi değil midir? Hâlâ sözcük yasaklamasına gitme hevesinde olan başbakanlar, bakanlar, bu gerçeği görmezler mi? Yoksa, sözcük yasaklamak, Başbakanlığın ya da Milli Eğitim Bakanlığının doğal görevleri arasında mıdır?..

Bütün engellemelere karşın sayılama (istatistik) verileri de olumludur: Nitekim 1901’de Şemseddin Sami’nin Kamus-ı Türki’sinde % 55 olan Arapça, Farsça sözcük oranı 1974 basımı Türkçe Sözlük’te % 19’a, 1988 basımında ise % 16’ya inmiş; öz Türkçe kullanma oranı ise gazete/haber dilinde 1931’de (TDK’nin kurulmasından önce) % 35 olarak saptanmışken 1933’te % 44’e; 1941’de % 48’e; 1946’da % 57’ye çıkmış; Demokrat Parti döneminde karşılaştığı engellemelerle 1959’da % 51’e gerilemişse de 1961’de % 56’ya; 1965’te % 60,5’e; 1977’de % 71’e 1980’de % 76,5’e yükselmiştir. (Prof. Dr. Kâmile İmer, “Türkiye’de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi” Kül. Bak. Yay. 1998)

Son yıllarda yapılan sayılamalar, öz Türkçe kullanım oranının % 85 dolayında olduğunu göstermektedir.

Unutulmasın ki, bu devrimi Mustafa Kemal başlattı; nehir denize ulaştı... Devrim karşıtı hiçbir güç, coşkuyla akan bu nehri tersine çevirmeye yetmeyecektir!•

OrhanVelidedeoglu@butundunya.com.tr

FETHİ KARADUMAN

ÇÖKÜŞ ve DOĞUŞ ATATÜRK DEVİRİMİ

Osmanlı İmparatorluğu'ndan
Çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'ne

Bütün Kitapçılarda...

**İlk
Dersimiz
Türkçe**

**Şiar
Yalçın**

Sözcük bilginizi denetledikten sonra, doğru yanıtlar için 18'inci sayfamıza bakınız

- 1. kerâmet** (arapça) –
A: büyüklük B: olağanüstü iş
C: yoğunluk D: lütuf
- 2. kemankes** (farsça) –
A: okçu B: keman çalan
C: ayyaş D: mihnet çeken
- 3. gayz** (arapça) –
A: yağmur B: bereket
C: öfke D: zahmet
- 4. gayyâ** (arapça) –
A: utanç B: heyûlâ C: hecin
devesi D: Cehennemde bir kuyu
- 5. dırâz** (farsça) –
A: uzun B: yorucu
C: ağaç gövdesi D: yokuş
- 6. hüveydâ** (farsça) –
A: açık, âşikâr B: kalbin ortasında
bulunduğu sanılan kara benek
C: bir yıldız D: deli, çılgın
- 7. berd, bürûdet** (arapça) –
A: soğuk, soğukluk
B: sert, sertlik C: acı, acılık
D: sıcak, sıcaklık
- 8. hired-mend** (farsça) – A: akıllı
B: bohçacı C: çekingen
D: ahlâksız
- 9. nakîse** (arapça) –
A: kısa kollu elbise B: terzi
makası C: çelişki D: eksiklik
- 10. gammâz** (arapça) –
A: gamlı, kederli B: cambaz
C: iftiracı D: şuh, cilveli
- 11. güft ü gû** (farsça) –
A: dedikodu B: kuş civıltısı
C: kırıp dökme D: saçma lâf
- 12. süfli** (arapça) –
A: câhil B: aşağılık
C: yoksul D: bir tatlı
- 13. mücâzât** (arapça) –
A: ceza B: ödül
C: münâkaşa D: cesâret
- 14. marşandiz** (fransızca
"marchandise") – A: oyuncak
B: tuhafîye C: yük vagonu
D: ucuz eşya
- 15. fevvâre** (arapça) –
A: uçak B: fıskiye
C: çağlayan D: bir cins armut

**İlk
Dersimiz
Türkçe**

Yanıtlar

17'nci sayfamızda yer alan sözcüklerin doğru karşılıkları

1. **kerâmet** (arapça) – B: akıl sınırını aşan olağanüstü iş, hârikülâde hal; peygamberlere ve ermişlere özgü mucize. “Bizim şeybin kerâmâtı (kerâmetleri) olur menkûl kendinden.” Erkek adı.
2. **kemankes** (farsça) – A: okçu, tîrendâz. “Kimi yayı öptü kimi fırlattı / En er kemankese yetti üç atım” – Yahya Kemal (büyük şairin hece vezniyle yazılmış, bilinen tek şiiri olan “Ok”tan).
3. **gayz** (arapça) – C: öfke, hiddet, gazap (gazab).
4. **gayyâ** (arapça) – D: Cehennemde bir kuyu veya dere.
5. **dırâz** (farsça) – A: uzun. Ömr-ü dırâz.
6. **hüveydâ** (farsça) – A: açık, belli, ayan beyan. Kadın adı.
7. **berd, bürûdet** (farsça) – A: soğuk; mecazî anlamda soğukluk, kırgınlık. “Gör âlemin bürûdetini geldi nevbabâr” – Şeyhülislam Yahya.
8. **hired-mend** (farsça) – A: akıllı, aklı başında, uslu. “Düşüm belâyı aşka hiredmend-i asr iken / El şimdi benden aldığı pendî bana verir” – Fuzûlî.
9. **nakise** (arapça) – D: eksiklik, noksan, kusur, ayıp.
10. **gammâz** (arapça) – C: müfteri, fettan, fitneci, ara bozan.
11. **güft ü gû** (farsça) – A: dedikodu, iki sevgili arasında mahrem sohbet. “Ey Nedîm, ey bülbül-ü şeydâ niçin hâmûşsun / Sende evvel çok nevâlar güft ü gûlar var idi” – Nedim.
12. **süfli** (arapça) – B: aşağılık, âdî, bayağı, alçak. Süfli bir kıyafet, bir adam, bir kelime.
13. **mücâzât** (arapça) – A: ceza.
14. **marşandiz** (fransızca “marchandise”) – C: yük vagonu veya treni. Fransızcadaki asıl anlamı “eşya” veya “mallar”dır.
15. **fevvâre** (arapça) – B: fiskeye. “Fevvâre kar-ı havza düşer şerm-sâr olur / Baktıkça gülsitanda bîrâmân olan sana” – Yahya Kemal.

*Mısır'da Başlayan, İstanbul'da
Noktalanın Bir Aşkın Öyküsü...*

Zeynep ile Kâmil

*Zeynep Kâmil Hastanesi'nde Doğan Her Çocuk,
Onların Adını Taşıyor, Aşkını Yaşatıyor...*

Cihat Zafer'in Araştırması

Lütfen sayfayı çeviriniz →

Öykülere, romanlara, şiirlere konu olmayan bir aşk, İstanbul'da bir semtin, bir çocuk hastanesinin ve o çocuk hastanesinde dünyaya gözlerini açan tüm bebeklerin adlarında, canlılığını bugün de sürdürüyor. Üsküdar'ın Zeynep Kâmil semtine adını veren Zeynep Kâmil Çocuk Hastanesi'nde yüzyılı aşkın bir süreden buyana dünyaya gelen tüm kız bebeklerin göbek bağları Zeynep, erkek bebeklerin göbek bağları ise Kâmil adıyla kesiliyor. Yaşam sonrası sonsuzluk uykularını, adlarını taşıyan hastanenin bahçesindeki türbede, ayrılmazlıklarını pekiştiren yan yana sandukalarda, yan yana sürdüren iki yüce âşık, Zeynep Hanımefendi ve Kâmil Paşa, adlarının yaşatıldığı bu hastanede doğan tüm Zeynep Hanımefendiler'in ve Kâmil Paşalar'ın dünyaya "Merhaba" diyen çığlıklarıyla her gün yepyeni bir canlılık katarak sürdürüyorlar ölümsüzlüklerini...

Zeynep ile Kâmil

*Mısır'da Başlayan, İstanbul'da
Noktalanın Bir Aşkın Öyküsü...*

Zeynep Hanımefendi ile Kâmil Paşa'nın ölümsüz aşkıyla ilgili olarak "Rivayet muhtelif ama maksut bir." Katip Yusuf Kâmil Bey, atandığı yeni işine başlamak için Mısır'a doğru yola çıktığında, o yolun sonunda kendisini yeni işinden de önemli, yepyeni bir yaşamın beklediğini elbette bilmiyordu.

Fakat orada Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın kızı Zeynep Sultan'la karşılaştığında, yalnızca yaşamı boyunca değil, yaşam sonrasının son-

suzluğunda da ondan ayrı olamayacağına çok iyi biliyordu. Bir şeyi daha biliyordu Katip Yusuf Kâmil Bey: Âşık olduğu Zeynep Hanımefendi'nin de aynı duygular içinde olduğunu...

Çünkü Zeynep Hanımefendi de, İstanbul'dan gelen bu katip beye âşık olmuştu ve... O da biliyordu artık, yaşamının da, yaşamı sonrasının da Yusuf Kâmil Bey'siz olamayacağını...

Varlığı böylesi yüce aşklarda ortaya çıkan bir engel, Zeynep Hanımefendi'yle Yusuf Kâmil Bey'in aşklarında da orta-

**Konuk
Yazar**

**Cihat
Zafer**

1862 yılında yapılan Zeynep Kâmil Hastanesi'nin bugünkü görünümü

ya çıktı. Hatta bu engel, ikisinin ortasına girdi, ikisini iki yana ayırdı.

Bu engel, okuma yazma bile bilmediği ileri sürülen Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın kendiydi.

Kızının, bir katibe olan aşkına "Baba" kimliğiyle karşı çıkan Mehmet Ali Paşa, yaşamındaki ilk "karşı duruş"unun yenilgisini kızından aldı. Kızı, aşkının büyüklüğü yanında "baba sevgisi", "baba saygısı", hatta "baba korkusu"nu görmezden gelmiş ve tüm bu engellerin üstünden yürüyerek kendini, ortak savaşımının "muzaffer kahramanı"nın kollarına atmıştı.

Mehmet Ali Paşa, kızının bu zâferini bir tutsak çaresizliğiyle olduğu denli, bir "baba olgunluğu"yla da kabul etmek zorunda kaldı.

Ve "damat adayı"nın elinden tutarak, onun önce makamını yükseltti, sonra da o eli, "iyilik perisi" olarak anılan kızının eliyle birleştirdi.

Zeynep Hanımefendi ile Yusuf Kâmil Bey'in aşklarına yaraşır görkemdeki düğünleriyle, görkemli bir aşk öyküsü de noktalanmış oldu.

Fakat çok geçmeden "hava birden bulutlandı, karardı" ve iki âşık karı koca, sinsi bir kara kedinin aralarına girmesiyle birbirlerinden ayrıldılar.

Bu kara kedi, Mehmet Ali Paşa'nın torunu ve yönetiminde etkin bir yeri olan Abbas Hilmi Paşa'ydı. Eniştesi Yusuf Kâmil Bey'in Fransız yanlısı olduğunu da ileri süren Abbas Hilmi Paşa, teyzesiyle eniştesini ayırmayı başaramamıştı; ama Padişah Abdülmecid'in araya girmesiyle daha sonra onların yeniden biraraya gelmelerini de sağlamıştı.

Bu konuda Abdülmecid'in baş-

Zeynep Hanımefendi ve Kâmil Paşa'nın hastane bahçesindeki türbesi

lattığı girişimi daha sonra Sultan Abdülhamid sürdürmüş ve iki âşık, kısa aralıklarla Mısır'dan İstanbul'a getirildiler ve nikahları tazelenerек, yeniden evlendirildiler.

Eşinden ayrı kaldığı sürede paşalığa yükselen ve artık Yusuf Kâmil Paşa olarak anılan damada bu nikah tazelmesi olayında Londra Büyükelçisi Mustafa Reşit Paşa, Zeynep Hanımefendi'ye de Şeyhülislam Arif Hikmet Bey vekil olmuşlardı.

Uzun bir ayrılıktan sonra bu kez İstanbul'da birbirlerine kavuşan çift, el ele vererek İstanbul'u hayır yapıtlarıyla donatmaya başladılar.

Zeynep Kâmil Hastanesi, işte onların bu yapıtlarından biridir.

• **Yusuf Kâmil Paşa kimdir?**

1808 doğumlu Yusuf Kâmil

Bey, bir süre Divan-ı Hümayun Kalemî'nde çalışmış ve Mısır'a gitmiştir. Mehmed Ali Paşa'nın güvenini kazanarak önce Mısır Hazine Kâtipliği'ne, sonra da Mehmed Ali Paşa'nın Maiyet Kâtipliği'ne getirilen Yusuf Kâmil Bey kaymakam rütbesiyle asker olarak, mirlivalığa dek yükseldi; 1845'te Sultan Abdülmecid tarafından kendisine Mirmiran rütbesi verildi.

Padişahın fermanıyla 1849'da İstanbul'a gelir ve Rumeli Beylerbeyi rütbesiyle Meclis-i Vâlâ üyeliğine atandığı vezirliğe de yükseltilen Yusuf Kâmil Paşa, 1852'de Ticaret Nazırı, 1854'te Tanzimat Meclisi Reisliği'ne getirilmiş, 1862'de de Sultan Abdülaziz'e sadrazam olmuştur. Onun, 1862'de Fransızca'dan çevirdiği Fenêlon'un "Telemaque"ı, Türkçe

Binanın cephesindeki kitabede bulunan "fibi şifaun li'n nas" yazısı

yayımlanan ilk çeviri romandır.

• **Zeynep Kâmil Hanımefendi kimdir?**

Zeynep Hanımefendi, güzelliği yanı sıra hanımefendiliği ve yardımseverliğiyle de özel bir üne sahipti. Konağında ağırladığı önemli kültür ve sanat adamlarına karşı sevgisi ve desteğinin yanında Alevi dedeleri başta olmak üzere dönemin din ve tasavvuf ulularına karşı gösterdiği saygıyla da tanınmaktadır. Sokaktaki kedilere baktığını öğrendiği yoksul bir kadına 15 altın aylık maaş bağlatması, onun sayısız iyiliklerinden yalnızca biridir.

Zeynep Kâmil Hastanesi, Yusuf Kâmil Paşa ile eşi Zeynep Hanımefendi tarafından, yaşadıkları semtteki özel mülklerinde, hastalara ücretsiz hizmet vermek amacıyla yaptırılmıştır.

Istanbul'un ilk özel hayır kurumu kabul edilen bu hastane 1862 yılında yapılmıştır. Hastane binasının ön cephesindeki kitabede "fibi şifaun li'n nas" "onda insanlar için sağlık vardır" yazısı (Nahl suresi 69. ayet) hâlâ okunabilmektedir. 1933'te İstanbul Belediyesi'ne devredilen hastane, 1935'te doğumevine dönüştürülmüş, 1982'de ise İstanbul Belediyesi tarafından Sağlık Bakanlığı'na devredilmiştir. Bugün, ilk yapının yanında yer alan binalardaki birimleriyle birlikte TC Sağlık Bakanlığı Zeynep Kâmil Kadın ve Çocuk Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi adıyla hizmetini sürdürmektedir.

Yumuşak kalpli Zeynep Kâmil Hanım'ın yaptırdığı taş bina, yapısındaki zarif görünümünü bugün de korumaktadır.

Zeynep Hanımefendi ve Kâmil Paşa, Zeynep Kâmil Hastanesi'nin bahçesindeki türbede yanyana sandukalarda sonsuz uykularında

Bahçede, manolyaların, köknarların ve dalları birbirini kucaklayan dev çam ağaçlarının arasında bir türbe var. Zeynep Kâmil Hanım'ın şıklığını ve konuk gelecek özeniyle bir prenses elinin az önce değdiği duygusunu köşe vitrinlerinde yaşatan, loş; ama aydınlık bir türbe... Kapısındaki kilit paslanmış; ama o kilitle bile "İyilik nedir?" sorusunun yanıt anahtarı var.

Aşk ise... Aşk, ölüme bile meydan okumak yüceliği değil midir? Ölüm, her gün Zeynep Kâmil'in bahçesindeki bu türbede aşka yeniliyor. Yaşam teşekkür ediyor yan yana uyuyan sevgililere... Onların türbelerinin birkaç adım ötesindeki binada yeni doğan çocukların sesleriyle yaşam, her gün yeniden ve durmaksızın alkışlıyor Zeynep ile Kâmil'i...•

Bu Yazının Yazarıyla Tanışın

Cihat Zafer, 1971 yılında Ankara'da doğdu. Ortaöğrenimini Adapazarı'nda tamamladı. Anadolu Üniversitesi'nde sinema ve televizyon eğitimi gördü. Süper Kanal, Star ve Kanal 6 televizyonlarında çalıştı, TÜRVAK'ta spikerlik-sunuculuk ve metin yazarlığı dersleri verdi. Yazarlık yapan Cihat Zafer'in "Güneş Bizi Geçemez", "İstanbul'a Aşk Mektubu", "Mektup Mesgul Çalmaz" adlı kitapları bulunmaktadır. •

Hrant Dink'in öldürülmesine üzülmemek, bu cinayeti kınamamak mümkün mü? Türkiye'yi seviyorsak ve çıkarlarını korumak öncelikli görevimizse, Dink'in katledilmesinin aslında ülkemize ve ulusumuza yapılan bir saldırı olduğunu anlamak zorundayız.

Amaç, Türk Toplumunda "Suçluluk Duygusu" Yaratmaktır

Hrant Dink ile Ermeni sorununu konulu birkaç konferansa konuşmacı olarak katıldık. Sözde soykırıma karşı geliştirdiğim tezlerle ilgiyle yaklaşmış, kaynakla-

Dink'in tarih anlayışına göre, Ermeni soykırımı reddedilemez bir gerçektir. Unutmayalım ki, Türk kökenli kimi tarihçiler de, Ermeniler'e soykırım yapıldığını rahatlıkla söylüyor ve bu yönde

Evrensel Bakış Açısı

**Gürbüz
Evren**

kitaplar yayımlıyor. Dink'in farkı, soykırım kavramının Türk insanında yarattığı tepkiyi görmüş olmasıdır. Dink, çok yumuşak bir dille, insanları kızdırmayacak sözcüklerle, Ermeniler'in soykırıma uğradığını Türk toplumuna yavaş yavaş kabul ettirmenin olanaklı olduğuna inanıyordu.

Hrant Dink'in öldürülmesine üzülmemek, bu cinayeti kınamamak

mümkün mü? Türkiye'yi seviyorsak ve çıkarlarını korumak öncelikli görevimizse, Dink'in katledilmesinin aslında ülkemize ve ulusumuza yapılan bir saldırı olduğunu anlamak zorundayız. Mesle-

rımı sormuş, hep saygılı olmuştum. 2005'te İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde yapılan Ermeni Konferansı'na konuşmacı olarak katılma isteğiyle yanıt bile verilmemesi ve yalnızca sözde soykırımı savunanların davet edilmesi üzerine, yapılanın çok yanlış olduğunu bildirmiş, Türkiye'yi ve tarihimizi karalamaya yönelik böylesi bir konferansı desteklediği için, Dink'e ağır eleştiriler yöneltilmiş, taraflı davranışlarla hareket ettiği için inandırıcılığını yitirdiğini söylemiştim. Ancak yazdıklarını okumaya ve konuşmalarını dinlemeye devam ettim.

ği gazetecilik olan Dink, başka bir ülkenin değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşıydı. Ermeni kökenli oluşunu ise, sağduyu sahibi insanımızın bir fark olarak gördüğünü düşünmüyorum.

Dink cinayeti için çok fazla yorum yapıldı, yazıldı, konuşuldu. Bu konu daha uzunca bir süre önemli bir gündem maddesi olarak kalacak. Artık, cinayeti kim, neden işledi, kimler yardım etti vb. soruların fazla bir anlamı yok. Asıl önemli olan, bu cinayetin ülkemiz ve ulusumuz üzerinde yaratacağı etkilerdir ve Türkiye'ye karşı nasıl kullanılacağıdır. Ne yazık ki Türkiye medyasının büyük bir bölümü, bu cinayetin sorumluluğunu neredeyse Türk ulusuna yükleyecek tarzda yayın yapmıştır. Böylelikle de Dink cinayetini bir fırsat olarak gören Türkiye karşıtlarının işini kolaylaştırmıştır. Çünkü, bu cinayet, Türkiye'nin içte ve dışta birçok yaşamsal sorunla adeta boğuştuğu, birlik ve bütünlüğünün tartışıldığı bir dönemde işlendi. Bu nedenle, Dink'in öldürülmesi, Türk toplumunda suçluluk duygusu yaratmak ve hakim kılmak için kullanılmak isteniyor.

Toplumda yayılmaya başlanan suçluluk psikolojisinin, toplumsal bir duyguya dönüşmesinden beklenenleri sıraladığımızda, bu cinayetin sonuçları daha iyi anlaşılacaktır.

Ne büyük bir rastlantıdır ki, Ermeni kökenli olan Dink, Amerikan Kongresi'nde sözde soykırımın ele alınacağı ve büyük bir

olasılıkla kabul edileceği bir dönemde öldürüldü. Dink gibi Ermeni toplumunun siyasi lideri olarak görülen bir adın öldürülmesi, Amerikan Kongresi üyelerinin işini kolaylaştıran bir gelişmedir. Dink'in öldürülmesiyle, 1915-1916 yıllarında yaşananları dünyaya soykırım olarak kabul ettirme konusunda büyük ilerleme kaydeden Ermeni lobilerinin eline, duygu sömürüsü yapacakları, gerçekleri çarpıtmak için kullanacakları yeni bir silah geçmiştir.

Amerikan Kongresi'nin sözde Ermeni soykırımını kabul eden bir yasayı onaylaması ise, bu konuda kuşkuları olan birçok ülkenin de önünü açacak, parlamenterler sözde soykırımı tanıyan yasaları kolaylıkla çıkaracaktır. Böylelikle tümüyle köşeye sıkışan Türkiye, işlemediği bir suçu kabul etme sürecine istemeden de olsa girecektir.

Hrant Dink cinayetinin suçluluk psikolojisini yaşayan Türk toplumu ise, Dink'i öldürdüğümüz gibi, Birinci Dünya Savaşı yıllarında Ermeniler'i öldürmüşüz düşüncesiyle, dünyadaki bu gelişmelere sesini çıkaramayacak, tepki gösteremeyecektir. Suçluluk duygusuyla köşesine çekilen Türk toplumunun sessizliği dünya kamuoyunda suçluların sessizliği olarak algılanacaktır. İstenen budur; Türk toplumunun sözde Ermeni soykırımını suçluluk duygusunun etkisiyle kabul etmesidir.

Kuzey Irak'ta, Türkiye'nin

üniter devlet yapısını etkileyecek gelişmeler yaşanıyor.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında bölgeyi ele geçirmeyi planlayan İngilizler'in, Anadolu Türkleri'ne yabancılaştırmak ve farklılık yaratmak için "Türkmen" adını verdikleri Kerkük Türkleri'i, kurulan; ama şimdilik resmen ilan edilmeyen Kürt Devleti'ne bir referandumla bağlanmak isteniyor. Kerkük'ün Kürtler'e verilmesine karşı çıkan Türkler büyük bir tehlike altında. Kerkük'ün saatli bir bomba olduğu ve Türkler'in katledileceğini dile getiren uzmanların tehlikenin büyüklüğüne dikkat çektikleri bu dönemde, Hrant Dink cinayetinin işlenmesi nasıl bir tesadüftür? Cinayet yüzünden suçluluk duygusu içine sokulmuş Türk toplumu, Kerkük'lü Türk kardeşlerinin katledilmelerine tepki verebilir mi? Suçluluk duygusu içindeki Türk toplumu, Kürtler'in Kerkük'e sahip olmasına ses çıkarabilir mi? Bu cinayeti kullanarak, Türk toplumunun eli kolu bağlanmak mı isteniyor?

Kuzey Irak'taki Kürt Devleti oluşumunun Türkiye'deki Kürt kökenli vatandaşlarımızı etkileyeceği, bu kukla devletin cazibe merkezine dönüşeceği uzunca bir süredir söyleniyordu. Bu oluşumun başındaki Barzani'nin, Türkiye'ye yönelik eleştirilerinin, Kürt kökenli vatandaşlarımıza yaptığı çağrılar arttığı bir dönemde Hrant Dink'in öldürülmesi yalnızca bir rastlantı mıdır? Cinayet nedeniyle suçluluk duygusuna itilen

Türk toplumu, Kuzey Irak'taki Kürt liderden gelen, ülke bütünlüğünü tehdit eden söylem ve isteklere sesini nasıl yükseltecek? Türk toplumu, suçluluk duygusu içindeyken, "Kürdistan'ın bir parçası da Türkiye'dedir" diyenlere yanıt verebilecek mi?

Suçluluk kompleksi içindeki Türk toplumuna, Ermeniler'e kim bilir neler yaptık, Kürtler'e engel olursak, dünya kamuoyu ne der korkusu mu verilmek isteniyor?

Yirmi yılı aşkın bir süredir Türkiye'yi bölmeye çalışan terör örgütünün ve İmralı Cezaevi'ndeki yöneticisinin affedilmesi, yasallaştırılması ve siyaset yapması için içeriden ve dışarıdan baskıların yoğunlaştığı bir dönemde Dink cinayeti yalnızca bir tesadüf müdür? Türk toplumu, güvenlik güçlerinin, teröristlere karşı, her koşulda büyük fedakârlıklarla, nice şehit ve yaralı vererek yürüttüğü savaşıma hep destek vermiştir. Bölücü teröristin gerilla olarak tanıtıldığı şu sıralarda, Dink'in öldürülmesi yüzünden suçluluk duygusu yaşatılmaya çalışılan Türk toplumunun güvenlik güçlerinin savaşımına soğuk bakması mı bekleniyor?

Hrant Dink Ermeniler'in lideri olduğu için öldürüldü savıyla Türk toplumunda suçluluk duygusunu hakim kılmaya çalışanlar, İmralı Cezaevi'ndeki tutukluların da Kürtler'in lideri olduğunu öne sürüyor. Dink cinayeti nedeniyle suçluluk psikolojisinin etkisi altına itilen Türk toplumundan, bölücü terör örgütü yöneti-

isini, Kürtler'in lideri olarak kabul etmesi mi istenecek?

Avrupa Birliği'ne tam üye olmak için 43 yıldır bekleyen Türkiye'ye türlü engeller çıkaran, yapılan anlaşmalar ve gelinen nokta nedeniyle resmen "Hayır" diyemeyen Avrupalılar'ın son dönemlerde ileri sürdükleri koşullardan biri de sözde Ermeni soykırımının kabul edilmesi ve Ermenistan sınırının açılmasıydı. "Üyelik için yerine getirilmesi gereken Kopenhag Kriterleri'nin arasında bulunmayan bu suni kriterin, resmi bir isteğe dönüştürülmeye çalışıldığı bir sırada Hrant Dink'in öldürülmesi en çok Avrupalılar'ı mı sevindirdi?" diye sormadan edemiyorum. Dink cinayeti yüzünden suçluluk duygusu altında ezilmesi için her yolun denendiği Türk toplumu, Avrupa Birliği'ne eskisi gibi "Hayır" diyebilecek mi?

Ermenistan'ın, diplomatik ilişkileri kurmak için ön koşul olarak gördüğü sözde soykırımın kabul edilmesi ve Azerbaycan toprağı olan Ermeni işgali altındaki Yukarı Karabağ'ın durumu, Türkiye-Ermenistan ilişkilerini etkiliyordu. Hrant Dink cinayetinin bu konuların konuşulduğu bir dönemde gerçekleşmesi acaba kimin çıkarınadır? Suçluluk duygusu içindeki Türk toplumu, sürekli olarak Ermeni kimliği ön plana çıkarılan Dink nedeniyle, "Ermenistan sınırı açılrsa ne olur ki" sorusuna nasıl bir yanıt verebilir? "Bir Ermeni'yi öldüren top-

lumun üyeleri" ruh durumu içindeki Türk insanı, "sınırın kapalı olması yüzünden zor durumda kalan zavallı Ermeniler" biçimindeki yorumlar karşısında ne diyebilir ki?

Peki ya Kıbrıs sorununu düşündünüz mü hiç? Sonuna değin haklı olduğumuz ve Avrupa Birliği üyeliğinin önündeki, şimdilik en önemli engel olarak gösterilen Kıbrıs sorununa ilişkin gelişmelerin yaşandığı, yalnızca Türk askerinin çekilmesinin istendiği, Rum Kesimi'nin tanınması için her türlü baskının uygulandığı bir dönemde Hrant Dink'in öldürülmesi yalnızca kötü bir tesadüf mü? Rumlar'ın Kıbrıslı Türkler'i nasıl katlettikleri bilinirken, dünyaya tam tersinin anlatıldığı Kıbrıs sorununda, Dink cinayeti yüzünden suçluluk duygusu içine itilmiş Türk toplumu, ulusal davaya eskisi gibi sahip çıkabilecek mi? Suçluluk duygusunun etkisiyle Rumlar'ın önünde de mi sessiz kalacak?

Hrant Dink cinayeti yüzünden suçluluk duygusu yaşatılan Türk insanı, yeni yeni duymaya başladığı Pontus Rum soykırımı ve Süryani soykırımı gibi iftiralar karşısında nasıl davranacak? Dink cinayeti kullanılarak Ermeniler'i kestiğine inandırılmaya çalışılan Türk toplumu, suçluluk duygusu içindeyken Pontus Rum ve Süryani iddiaları karşısında da ezilecek mi?

Asılsız Ermeni soykırımı iddiaları yüzünden dünya kamuoyundaki imajımız büyük yaralar

almış, Batılı ülkelerin eğitim sistemine değin girmiş sözde soykırım nedeniyle, Türkiye'ye karşı önyargılar oluşmuştu. Dink cinayeti, sözde soykırımın kanıtı olarak kullanılacak, Türkiye'nin üzerinden kolay kolay silinmeyecek bir lekeye dönüştürülecektir. Bunun için Ermeni lobilerinin ve onları destekleyenlerin çalışmaya devam edeceğini biliyoruz. Ancak, üzümlerle belirtmek gerekir ki, ülkemiz medyasının maalesef çok büyük bir bölümü ve kimi kesimler, Türk top-

lumunda yaratılmak istenen suçluluk duygusunun oluşumuna katkı sağlamaktadır. Hrant Dink'in yol üstündeki cesedinin her açıdan tekrar tekrar gösterilmesi, ayakkabılarının delik olduğuna değin detayların öne çıkarılması, yorumlarda kullanılan dil, atılan manşetler, bilinçaltına, "Ey Türk insanı suçlusun" düşüncesi yerleştirmekteydi. Suçluluk duygusunun hakim kılındığı bir insan öncelikle özgüvenini

GurbuzEvren@butundunya.com.tr

Bir gazeteci, evliliklerinin 60'ıncı yılını kutlayan çiftle mutluluklarının nedenlerini soruyordu. Mutlu çift, bir yandan soruları yanıtlıyor, bir yandan da gazeteciye ikramda bulunuyordu. Kadın çay getiriyor, eşi "Hayatım sana zahmet oldu" diyordu. Biraz sonra kadın kurabiye getiriyor, eşi bu kez "Tatlım, çok teşekkür ederim" diyordu. Eşine bir şey söylemek istediğinde kocası söze hep, ya "Şekerim", ya "Hayatım", ya da "Güzelim", "Yavrum", "Bir tanem" diye başlıyordu. Sonunda gazeteci, 60 yıllık mutlu evliliğin gizini çözdüğüne inanmaya başladı ve "Bence bu mutluluğun gizi, eşinize bir şey söylerken söze hep 'Şekerim', 'Hayatım', 'Güzelim', 'Yavrum', 'Bir tanem' diye başlamanızda" dedi.

Gazetecinin bu gözlemi karşısında bir süre suskun duran mutlu koca, eşinin yine mutfağa gittiği bir andan yararlanarak önce, böyle konuşmasının başka bir nedeni olduğunu söyledi, sonra da gazetecinin kulağına bu nedeni fısıldadı:

"Son üç yıldır adını unuttum eşimin" dedi. "Utancımından da, soramıyorum..."•

Bir artist ajanının bürosuna gelen adam, kendisinin çok yetenekli olduğunu; ama sabnelerde iş bulamadığını söyledi:

"Benimle çalışmayı kabul ederseniz, siz de ben de çok zengin oluruz" dedi. "Çünkü ben çok yetenekliyimdir, çok iyi taklit yaparım."

Artist ajanının yöneticisi, adamın söylediklerini umursamaz bir tavırla dinledi, sonra da umursamaz bir tavırla ne taklidi yaptığını sordu.

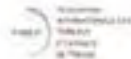
İş arayan adam, çok güzel kuş taklidi yaptığını söyledi ve... Artist ajanının "Bana yaramazsın" demesi üzerine de kollarını çırptı, pencereden uçtu, gitti. •

zaman kaybetmeyin...

Sabah çayınızı yudumlarken,
güncel basın raporunuz masanızda olsun...

Ajans Press; şahıslar, kuruluşlar, sektörler
ve bilgi toplamayı istediğiniz konular
hakkında basında yer alan tüm
haber ve reklamları yurtiçinde
ve yurtdışında sizin için
takip ediyor...

Abdürrahim Tuncak Anlatıyor

Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi tarafından, Mustafa Kemal Atatürk'ün evinde büyütülen, yetiştirilen, öğrenimi Mustafa Kemal Atatürk'ün istediği doğrultuda ve koşullarda özel olarak yaptırılan Abdürrahim Tuncak, Mustafa Kemal ve ailesinin Akaretler ve Şişli'deki evlerinde, daha sonra Çankaya Köşkü'nde ve İzmir'de onla birlikte olduğu yıllardaki gözlemlerini ve anılarını, yalnızca Mete Akyol'a anlatmıştı. Abdürrahim Tuncak'la tanışması olayını "yaşamsal talihim" olarak niteleyen ve onun, Mustafa Kemal'le ilgili olarak anlattığı anılarının bir bölümünü olsun yayımlama izni alabilmesini "mesleksel ödülüm" diyerek övünçle tanımlayan Mete Akyol, bu anıları şimdi "Bütün Dünya" okurlarıyla paylaşıyor. Abdürrahim Tuncak'ın anılarının satırlarında olduğu denli, satır aralarında da yakın tarihimizin bugüne değin kaleme alınmamış birçok gerçeğiyle karşılaşacaksınız.

Lütfen sayfayı çeviriniz →

Abdürrahim Tuncak

Anlatıyor -2

*Bir Haber, İstanbul'da
Kulaktan Kulağa Yayılıyordu:*

“Mustafa Kemal, Padişahımıza Başkaldırmış...”

16 Mayıs 1919 günü Mustafa Kemal ve “karargâhım” dediği bir grup arkadaşı, kendilerini Samsun’a götürecek Bandırma vapuruna binmek üzereyken, onu uğurlamaya gelenler, Rauf Bey’in son anda Mustafa Kemal Paşa’nın kulağına bir şeyler fısıldadığını gördüler.

“Bandırma” hareket ettikten hemen sonra Mustafa Kemal Paşa, arkadaşlarına bu fısıltıyı, yine aynı gizlilik içinde bildirdi:

“Rauf Bey, İngilizler’in vapura bir şeyler yapabileceği ihtimalinden bahsetti” dedi. “Benim kafamda da mevcuttu zaten böyle bir ihtimal...”

Mustafa Kemal Paşa, kendisini

ilgiyle dinleyen “yol arkadaşları”na, “ihtimal”e karşı aldığı önlemleri de açıkladı:

“Boğaz’dan çıktıktan sonra, geminin idaresini ele alacağım” dedi. “Ve geminin rotasını değiştireceğim...”

Mustafa Kemal Paşa, dediğini yaptı.

“Bandırma” İstanbul Boğazı’nı geçip Karadeniz’e çıkar çıkmaz, Mustafa Kemal Paşa da geminin kaptan köşküne gitti, kaptanı bir kenara çekip, ona şöyle dedi:

“Sen bu geminin kaptanısın; ama ben de komutanıyım. Bu andan itibaren ben ne dersem,

vapur o biçimde hareket edecek. Bizi tehdit edecek ilk düşman gemisini görünce, en yakın Anadolu sahiline baştan kara yanaşacaksınız.

Benim Gazetecilik Günlerim

Mete Akyol

Ressam Firuz Aşkın’ın fırçasından Mustafa Kemal Paşa’yı Samsun’a götüren “Bandırma” Vapurunu

Biz de atlayıp karaya çıkacağız.”

Bu emrinden sonra Mustafa Kemal Paşa gemisinin rotasını sordu kaptana...

Kaptan, önündeki haritadan rotayı gösterdi. Rotaya göre “Bandırma”, Boğaz çıkışından, Sinop Burnu’na doğru uzanan bir düz çizgide yol alacak, yolun büyük bir bölümünü, Anadolu kıyıları’nın bir hayli açığından gitmek durumunda kalacaktı.

Mustafa Kemal Paşa, rotanın kıyıdan böylesine uzak olduğunu görünce kaptana ikinci emrini de verdi:

“Bu rotayı hemen değiştireceksin” dedi. “Açık denizden de-

ğil, sahili izleyerek gideceksin. Herhangi bir hadise karşısında, derhal sahile çıkacağız.”

Kaptan, “komutan”ın emrini hemen yerine getirdi, rotasını değiştirdi. Kıyının birkaç mil ötesinden geçen ve kıyıyı hiçbir zaman gözden uzaklaştırmayan yeni bir rota çizdi, bu rotayı uygulamaya başladı.

“Bandırma” Samsun’a bu nedenle biraz geç, fakat emin bir biçimde gidebilmiştir.

“Mustafa Kemal Paşa’nın evden ayrılışından iki üç hafta ka-

dar sonra, mahallede bir dedikodu, giderek yayılmaya başladı.

“Önce, komşularımızdan duyduk haberi... ‘Mustafa Kemal Paşa Anadolu’da, padişah efendimize baş kaldırmış, isyan etmiş’ dediler. ‘Bütün İstanbul, bu haberle çalkalanıyor’.

“Bu dedikodular annemin kulağına kadar geldiğinde, o hiç önemsemedi. ‘Paşa neyin doğru olduğunu bilir’ dedi. ‘O ne yaparsa, doğru bildiği için yapar.’

“Bir gün sonra Anadolu’dan ilk mektup geldi anneme...

“Mustafa Kemal Paşa, kim olduğunu hatırlamayacağım bir yakınıyla annesine elden bir mektup göndermişti. ‘Bu mektup okunduktan sonra yırtılıp yok edilecek’ dedi mektubu getiren kişi.

“Mektup okunup yok edildikten sonra annem, mektubu getiren kişiyle bir süre konuştu.

“O gittikten sonra da bizi yanına topladı, bize de bilgi verdi ve ‘Mustafa Kemal Paşa’dan haber geldi’ dedi. ‘Sağlığı yerindeymiş. ‘Memleketi düşmandan kurtarmak lazım’ diyor. Onun için bir süre daha dönemeyecekmiş. Fakat bizi her fırsatta haberdar edeceğini söylüyor. Mektubu getiren kişiyle de konuştum. Paşanın sağlığının yerinde olduğunu o da söyledi.’

“Mustafa Kemal Paşa’nın ‘Padişaha başkaldırdığı’ dedikodularını mahallemizde yoğunluk kazanmaya başlamıştı. Bu dedikoduların, annemi rahatsız ettiğini anlıyordum.

“Makbule ablamı, beni ve aşçımızı yine topladı bir gün:

“‘Biliyorsunuz, bu evin kirası çok pahalı’ dedi. ‘Hem bu ev bize çok büyük... Buradan çıkıp, Akaretler’deki evimize dönmek istiyorum. Nasıl olsa oranın kirası hâlâ bizim üstümüzde... Şakir Çavuş’a haber göndeririz, iki günde kendi evine geçer, bizim evi boşaltır.’

“Hatırlayabildiğime göre, Şişli’deki evin kirası 15 lira, Akaretler’deki evin kirası ise 1 liraydı.

“Yeniden Akaretler’deki eve döndük, oraya yerleştik.

“Annem, Selanik’ten gelirken, yanında bir miktar para getirmiş. Akaretler’deki eve döndüğümüzde, o paranın bir bölümünü ‘ölüm parası’ olarak ayırdı. Kalanıyla da, idare edip bizi geçindirmeye başladı.

“Mustafa Kemal Paşa, gittiği her yerden eve haber göndermeye devam ediyordu.

“İstanbul’a başka işler için gönderdiği kişiler, Mustafa Kemal Paşa’nın talimatı üzerine eve de uğruyorlar ya bir mektup getiriyorlar ya da ondan sözlü olarak haber getiriyorlardı. İster sözlü olarak gönderdiği haberlerde olsun, ister mektuplarında olsun, Mustafa Kemal Paşa önce kendi sağlık durumu konusunda bilgi veriyordu.

“‘Biz burada iyiyiz, sıhhatteyiz, siz de sıhhatinize iyi bakın’ diyordu. Sonra da, ‘Vatanın düşmandan kurtarılması için’ çalışmalarına bir süre daha devam etmesi gerektiğini bildiriyordu.” •

Gelecek Yazı: Abdürrahim’in okulda arkadaşları tarafından dövüldüğünü duyan Mustafa Kemal Paşa, annesinden önce onu Ankara’ya aldırdı.

Anıların hücumu altındayım. Unuttum sandıklarım sallana sallana geliyorlar. Gelmeyen ameliyattan çıkmasını beklediğimdir. Eskiler ‘El intizar eşettü minel nar’ demiş. Bugünkü dille ‘Beklemek ateşten daha şiddetlidir’; gerçekten de öyle...

Beklemek

“Seni beklerken yaşadım sevgileri / Seni beklerken unuttum günleri.” Beklemek bir ilah gibi, bir sabır taşı gibi beklemek... Anıları, kederleri tespih kılıp şükürle beklemek...

Ameliyathanenin kapısı önünde evhamlarımı, kötü düşünceleri unutulmuşluğun dehşetlerine yollayıp sağlıklı bir haberin gelişini bekledim. Kaç saat geçti aradan, kaç on yılların anıları... Hepsi geçti de sen gelmedin.

Önce dünyamıza “Günaydın” diyen bir yavruyu geçirdiler. Tagor’un “Her çocuğun dünyaya gelişi Tanrı’nın insanlardan henüz umudunu kesmediğini gösterir” sözleri belleğimde yankılandı.

İşıl işıl oluverdi bekleyenlerin gözleri aniden... Alkışlar, tebrikler ve dilenen uzun ömürler...

Kaç yeni doğum ve kaç ölümdür şu anda evrende yaşanan kim bilir... “İki kapılı bir handır” diye tanımlanan dünyamızda gelenler ve göçenlerdir sakinleri...

Hastanenin karamsar hava-

sı dağıldı. Ne güzel şey Tanrı’m yaşamak...

İkinci sedyeyi geçirdiler acele adımlarla... Bekleyenlerde bir telaş... Bir korkulu düşte boğulmuşlar sanki... Sedyedeki genç bir kızdı. Yakınları yüzyılların ötesinden ve adeta evrenin yaratılış saatlerinden gelen bir sesle soruyor:

“Nasıl?”

Hepsi hepsi bir sözcük... Yere düştü düşecek derken, “Çok iyi, çok iyi. Meraklanmayın...” diyor taşıyıcı. Bir aydınlığın ortasındayız. Bir kuş gibiyiz adeta... Uçabiliriz. Şarkılar bile söyleyebiliriz. Hatta oynayabiliriz de... Dağ gibi bir efenin, diz vuruşu gibi... Halay çekenlerin coşkusuyla dolup taşabiliriz.

“Her mibnet kabulüm / Yeterki gün eksilmesin

penceremden” mısraları içimi dolduruyor. “Tüm aydınlık pencerelerin ortasındayız artık” diyemiyorum. Beklediğimden henüz bir haber yok. Tüm beklentiler kapıların arkasında... Hangi iklim esiyor oralarda, haberim yok.

Elemler mi, kederler mi, göz yaşları mı, yoksa umudun mutlu-

Yaşamdan Gözlemler

Ali Naili Erdem

luğa kanat açışı mı? Ameliyathanenin havasında muhabbet kuşları mı ötüyor? Yoksa yarasaların raksı mıdır dönen?..

Gönüllerde açan yaz mıdır, kış mıdır? Kimselere sormıyorum. Kimseler hiçbir şey söylemiyor zaten... *“Ne hasta bekler sababı / Ne taze ölüyü mezar / Ne de şeytan bir günahı / Seni beklediğim kadar.”* Tüm ağırlığıyla göğsüme oturuyor. Tüm bekleyenler gibi endişelerin dişlileri arasında eziliyorum. Hava yetmiyor. Hava doldurmuyor içimi... Hiçbir açık pencere de yok. Dışarısı kar, tipi... Ankara kendine özgü kışını yaşıyor.

Volta atıyorum. Siyasi nedenlerle hapse düştükçe volta atmayı öğrenmiştim. 1947’de “Yeşil Ada Kızıl Olmaz” yürüyüşüne katıldık; haydi nezarete... Birkaç gün alıkoymuşlardı. 1954’te “Kıbrıs Türk’tür, Türk Kalacaktır” mitingini düzenledik. Güzergâh değişince yine içeriye misafir etmişlerdi. Ve tabii 12 Eylül 1980’de iki kez gözetim altına alınınca volta atmanın ustası olup çıktım.

Anıların hücumu altındayım. Unuttum sandıklarım sallana sal-

lana geliyorlar. Gelmeyen ameliyattan çıkmasını beklediğimdir.

Eskiler “El intizar eşettü minel nar” demiş. Bugünkü dille “Beklemek ateşten daha şiddetlidir”; gerçekten de öyle...

Bekleyenler azaldı, birkaç kişi kaldık. Koridorun ışıkları hemen hemen söndü. Yalnızca ameliyathanenin kapısı üzerindeki ampul yanıyor. Karanlığın sinsi adımlarını duyumsuyorum. Kötü düşüncelerin elleri boğazımı sıkıyor olmalı ki küçüldüm. Ufaldım, adeta yok oldum. Bağırsam da sesim çıkmıyor.

“Allahtan ümit kesilmez” inancında teselli buluyorum. Genç bir doktor elini uzatıyor. “Geçmiş olsun efendim, hastanız iyi. Narkozun geçmesini bekliyoruz. Bir iki saat sonra yoğun bakıma alacağız” sözlerini tamamladığında dünyaya yeniden gelmiş kadar ferahlamıştım.

Gecenin bu karanlık saatinde güneş olur muydu?.. Nereye bakarsam binlerce güneş... Ve ben binlerce güneşinle çalkalanıyorum.

Selam sağlığa... Gelecek aydınlık günlere selam... Selam ömürlerini insanların mutluluğuna adayanlara binlerce selam... •

Okula yeni başlayan öğrenci, bir gün annesine içtenlikle *“Ben okula neden gidiyorum, anne?”* diye sordu.

Oğlunun her sabah yataktan istemeyerek çıktığını, okula da istemeyerek gittiğini bilen annesi, ona okulu sevdirmek için uzun uzun dil döktükten sonra, *“Üstelik okulda bilmediğin birçok şeyi öğreneceksin”* dedi.

Çocuk, annesinin bu sözü üzerine başını iki yana sallayarak gülmeye başladı:

“Hiç de öyle değil, anne” dedi. *“Öğretmen hiçbir şey bilmiyor, herşeyi bize soruyor...”* •

Kurtuluşun Kurmayları - 6

Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın kaderini değiştiren zaferin komutanı, Mürettep Kolordu Komutanı Miralay Kâzım Bey, daha sonra Sakarya Savaşları’nda da, Türk ulusal kurtuluşuna yeni zaferler armağan etti ve Büyük Taarruz sırasında Mustafa Kemal’in gözde komutanlarından biri oldu.

Kâzım Özalp

• Armağan Beydoğan - Bütün Dünya •

Tarih, 8 Eylül 1920... Yer Ankara, Polatlı yakınları... “Biraz sonra bir parıltı ve müthiş bir güm-bürtü dağlara uzanıyor. Karapınar’ın arkasındaki topraklarımız faaliyete geçti diyorlar. Bu, uzun ve müthiş inilti, dağlarda birbirine cevap vererek uzayan dev sesleri; buna top faaliyeti diyorlar. Şimdi tepedeyiz, etrafta daha az sert, fakat daha pis ve engin tarrakalar vadilerde ve tepelerde dolaşiyor.

Derin bir siperin içinde kürklü bir gölge var. Telefonla kalın bir sesle emir veriyor. Bu, Grup Kumandanı Kâzım Bey!.. Duatepe’ye onun fırkaları hücum ediyor. Başkumandan ayakta arkasında geniş bir pelerin uzaklara bakıyor. İsmet Paşa daha iyi dinlemek için başını telefona eğmiş. Biraz uzakta Fevzi Paşa’nın geniş arkası görünmüyor. Omuzları önüne mütemayıl dağlara bakıyor. Etrafta gelen giden yaverler. Siperin içinde

harekât işini devam ettiren zabitler var. Önümüzde bir ova, karşımızda çep-çevre müdevver iç içe sarı, kıvılcık, mor dumanlı dağlar. En garpta sarı iki yüksek tepeli bir dağ, işte o Duatepe ve biz ona hücum ediyoruz.”

Bu notlar Halide Edip Adıvar'ındır. “Hakimi-yeti Milliye” gazetesine 15 Eylül 1920'de yazdığı bu savaşı, cephede, Mustafa Kemal'in yanında izlemiştir “Onbaşı” Halide Hanım. Betimlediği tepedeki savaşın komutanı Kâzım Özalp'tir. Bu savaş zaferle sonuçlanacaktır. Ne sıradan bir savaş ne de sıradan bir zaferdir bu. Yunan orduları Ankara'ya 40-50 km. kala bu tepede durdurulmuştur. Bu, çapı küçük; ama sonuçları büyük zafer, kimilerine göre, Viyana bozgunundan buyana kazanılan ilk zaferdi. Türk ordusu bu tepede yenilseydi, Kızılırmak'ın gerisine çekilecek, ardından belki daha büyük yenilgiler olacaktı.

Savaşın bundan sonrası, en son zafere dek daha büyük zaferlerle devam etti. Savaşın kaderini değiştiren zaferin komutanı, Mürettep Kolordu Komutanı Miralay Kâzım Bey, daha sonra Sakarya Savaşları'nda da, Türk ulusal kurtuluşuna yeni zaferler armağan etti. Büyük Taarruz sırasında Mustafa Kemal'in gözde komutanlarından biri olmuştu. Kâzım Paşa'nın Büyük Taarruz'daki rolü, Atatürk'ün şu sözleriyle tarihe geçti:

“Zikretmek mecburiyetinde-

yim ki, aynı kuvvet ve kanaatle bana iştirak eden bu zevattan birisi muhterem Erkânıharbiyei Umumi Reisi Fevzi Paşa Hazretleridir. Diğer Garp Cephesi Kumandanı İsmet Paşa ve üçüncüsü de Müdafai Milliye Vekili Kâzım Paşa Hazretleridir.”

Arkadaşlarının “Köprülülü Kâzım” diyerek seslendiği Kâzım Özalp, 17 Şubat 1882'de Köprülü'de doğmuştu. Bir asker çocuğu olarak, o yıllar için adeta doğuştan belirlenmiş yazgısına, İstanbul'da Harbiye Mektebi'ni bitirdikten sonra ülkesinin yazgısı da eklendi. 1905'te yüzbaşı olarak başladığı ordu hizmetinin ilk durağı, Balkanlar oldu. Balkanlar'da ayrılıkçı çetelerle savaşarak günlerini geçirdi. 31 Mart 1909'da Harekat Ordusu içinde İstanbul'a giren subaylar arasında yer alan Kâzım Paşa, 1908'de Selanik'te İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katılmıştı. Sonraki yılları, Arnavutluk'tan Van'a (jandarmanın alay komutanı olarak), Erzurum'dan Trabzon'a değin birçok cephede savaşmakla geçti.

Kâzım Paşa, 15 Mayıs 1919'da Yunanlılar İzmir'i işgal ettiğinde, İzmir'de görevli subay kardeşini ziyaret etmekteydi. Anılarında da vurguladığı gibi, hem halk için asıl büyük felaketin hem de Kurtuluş Savaşı'nın tam anlamıyla o gün, işgal günü başladığını anladı. Paşa, Bandırma'da bulunan birliğinin başına dönerek etkin biçimde direnişi örgütlemeye girişti. Önce Balıkesir Bölgesi'ndeki dağınık durum-

daki ulusal kurtuluş güçlerini örgütledi ve direnişleri başlattı. Başından buyana Mustafa Kemal ile bağlantılı biçimde çalışan Kâzım Paşa, 1920'de Karesi milletvekili olarak TBMM'ye girdi; ama Meclis'e gidecek zaman bulamadı. Bulunduğu cepheyi son zafere değin bırakmadı.

TBMM tarafından “İzmir Şimal Cephesi kumandanlığı”na, daha sonra Kocaeli Grubu komutanlığına atanmış ve İzmit'i Yunan işgalinden kurtarmıştı. Ardından Sakarya zaferlerindeki kahramanlığıyla tanınmış, Büyük Taarruz'un hazırlanması ve son zaferin kazanılması sürecinde Mustafa Kemal Paşa'nın en yakın kurmayları arasında bulunmuştu. Büyük Taarruz'un anısına Mustafa Kemal Paşa, 2 Eylül 1922'de, Kâzım Paşa'ya yazdığı mektupta, General Trikopis'ten kalma ganimet kılıcı, ona şu sözlerle armağan etmişti:

“Savaş alanında 1. Kolordu ve Güney Ordusu Komutanı General Trikopis'in eşyası arasında ganimet olarak ele geçen kılıcı siz kardeşime sunuyorum efendim.”

Kâzım Paşa, 1922'de Milli Savunma Bakanlığı görevini de üstlendi. Kâzım Paşa'nın savaştan sonraki en uzun görevi TBMM başkanlığı oldu. 1924'te getirildiği bu görevi, tam 10 yıl üç ay sürdürmüş olan paşanın rütbesi 1926'da orgeneralliğe yükseltildi. Soyadı yasası çıkınca Atatürk'ün önerisiyle “Özalp” soyadını aldı. TBMM görevini bıraktığı gün, yeniden atandığı Milli Savunma Bakanlığı'nı bu kez tam dört yıl yürüttü.

Kâzım Paşa'nın üstlendiği son görev milletvekilliği oldu. 1954 yılına dek milletvekilliği yapan Kâzım Özalp Paşa, ömrünün kalan 14 yılını (6 Haziran 1968'e dek) İstanbul, Suadiye'de, askerlik anılarını yazarak, silah arkadaşlarıyla sohbet ederek, torunlarına ders çalıştırarak sakin bir

İlköğretim okulu öğrencisi, okuldan dönerken mahallesindeki bakkal dükkanına girdi ve mahallenin bakkal amcasına, elindeki listeyi okumaya başladı:

“Bakkal amca, kilosu 5,25 liradan 7 kilo şeker, kilosu 6,30 liradan 11 kilo pirinç ve kilosu 2,80 liradan 9 kilo un kaç lira eder?” dedi. “Lütfen toplayıp, sonucu söyler misiniz?”

Çocuğun okuduğu liste, bakkal amcanın kafasını karıştırdı:

“Şekerin de, pirincin de, unun da fiyatları öyle değil ki, yavrum” dedi ve çocuğun elindeki listeye bakmak istedi. “Hem annen 11 kilo pirinci, 7 kilo şekerini, 9 kilo unu ne yapacak? Ver bakayım, bir yanlışlık olmasın elindeki listede...”

Çocuk, listede bir yanlışlık olmadığını söyledi:

“Listeyi annem değil, matematik öğretmenimiz yazdırdı” dedi. “Size toplam kaç lira vereceğimizi öğrenmek istiyor.” •

ŞİİR KUŞATMASI

Mustafa Öneş

Bütün Kitapçılarda...

Türkler'e Rumeli Kapılarını Açan Sarı Saltuk'un Destanı

"Bu tarihi mahiyetteki halk romanı, tarih kaynağı olmak bakımından çok önemlidir"

Prof. Fuat Köprülü

Türkler'in Anadolu'ya, daha sonra da Rumeli'ye yerleşmesi sırasındaki gazilerin serüvenleri uzun yıllar savaşçılar arasında anlatılagelmiş, bu öyküler "Danışmentname", "Saltukname" gibi dinsel-destansı halk kitaplarını oluşturmuştur.

11'inci yüzyılda Danışmentliler Beyliği'ni kuran Danışment Gazi ile ilgili söylenceler Niksar, Tokat, Amasya yöresinde halk arasında anlatılıyordu. Bunların derlendiği bir kitaptan yararlanarak Tokat Kalesi Dizdarı Arif Ali, olayların geçtiği tarihten iki yüzyıl sonra yapıtı yeniden kaleme aldı. Sade dille yazılmış, yer yer şiirlerle süslenmiş bu yapıtta Danışment Gazi, Battal Gazi'nin torunu olarak gösterilir. Onun Bizanslılar'la, Haçlılar'la, Ermeniler'le savaşları,

"Battalname"den gelen izleklerle zenginleştirilmiş olarak anlatılır.

İrene Mélikoff'un Latin abecesine çevirek geniş bir incelemeyle birlikte bastırdığı "Danışmentname" yazık ki bugüne değin Türkiye'de yayımlanmamıştır. "Battalname"yle başlayan dinsel-destansı yapıtlar dizisinin üçüncü halkası "Saltukname"nin ise tıpkıbasımının yanı sıra Latin abecesiyle basımı da elimizdedir.

"Saltukname", 13'üncü yüzyılda yaşamış bir derviş-gazidir. Saltuk'u Yunus Emre'nin şeyhi Tapduk Emre'nin şeyhi olarak gösterirler.

Yapıtın "Battalname" ile "Danışmentname"den ayrılan önemli yanı, kahramanın büyük bir tasavvuf adamı olmasıdır. Hacı Bektaş Veli, Tapduk Emre, Mevlana onun tanışıp görüştüğü din uluları arasında-

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

dır. Saltuk'u, Hacı Bektaş'ın halifesi olan bir aşiret evlîyası sayanlar, Hacı Bektaş tarafından Rumeli'ye fetih ve İslam dinini yayma göreviyle gönderildiğini ileri sürenler vardır.

“Sarı Saltuk” diye bilinen kahramanın Sinop ya da çevresinde bir yerde doğduğu, kalabalık bir Türkmen boyunun başında bulunduğu, Dobruca'da şehit edildiği ileri sürülür.

Onunla ilgili söylenceler İslam dinini yaymak için savaştığını, Rumeli'ye geçen savaşçıların başında yer aldığını, kerametler gösterdiğini aktarır. Saltuk'un destanda yer verilen seferlerinin Kırım'dan Habeşistan'a, Avrupa'dan Hindistan'a değin uzandığı görülür. Yapıtta tarihle söylence iç içedir. Saltuk'un seferleri Kaf Dağı'na, cinlerin, perilerin, devlerin ülkesine dek uzanır. Anlatı boyunca sihir, büyü, keramet gibi öğeler bol bol yer alır.

Dobruca'daki Babadağı'nda bulunan mezarından başka birçok yerde Saltuk'a ait olduğuna inanılan mezarlar halkın bu savaşçı din büyüğüne beslediği sevginin göstergesidir.

Onun destansı yaşamını anlatan yapıtı 15'inci yüzyıl sonlarında Ebulhayr Rumi adlı yazar Edirne'de kaleme almıştır. Anlattığına göre Fatih Sultan Mehmet Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'a karşı sefere çıkarken küçük oğlu Cem Sultan'ı Edirne'yi korumakla görevlendirmiştir. Şehzade bu yörede Sarı Saltuk'la ilgili olarak anlatılacak söylencelerle yakından ilgilenmiş, bunları bir kitapta top-

lamasını Ebulhayr'dan istemiş, o da yedi yıl süren gezileri, derlemeleri sonunda geniş oylumlu yapıtını kaleme almıştır.

Cem Sultan çok beğendiği bu yapıtı sık sık okutup dinlermiş. Padişah olursa Saltuk'un fethedip kırk yılını geçirdiği anlatılan Edirne'den başka yerde oturmamaya söz vermiş!

“Saltukname” 15'inci yüzyıl halk düzyazısının sade dile ve anlatıma dayanan sürükleyici bir örneğidir.

Şu öykücük, yapıttandır:

“Her yıl Server (Sarı Saltuk), Nasrettin'e ve hatununa tuhfeler ve armağanlar gönderirdi. Hoca ve hatun dahi dualar gönderirlerdi. Pes bir yıl Server armağan göndermedi; onlar dahi duaname göndermediler. Server geri hediye gönderdi. Eyitti: ‘Bizimle dostluk böyle mi olur?’ Pes ol gelen âdeme Hoca eyitti: ‘Beyim siz bilmez misiz kim mesel-i meşhurdur (ünlü sözdür) ki boş torba ile at tutulmaz, erenler yanında hatadır.’ Pes ol varan âdem eyitti: ‘Bir dua eyle bizlere, bir mut (bir ağırlık birimi) buğday getirelim.’ Hoca ‘Bir kile olsun hemen hazır olsun, erenler duayı hazıra ederler; gaibe gülbang ederler, veresiya dua olmaz’ dedi. Ol şahıs vardı buğday aldı, geldi. Hoca dualar eyledi. Ol kişinin malı şöyle vafir (bol) oldu kim rızkının hesabın bilmezdi.”

Saltuk'un yaşadığı olaylar, Selçuklu dönemi olaylarıdır. Ancak Ebulhayr'ın Osmanlı döneminde kaleme alıp bir Osmanlı şehzadesine sunduğu yapıtında Osmanlı devletini yücelten sayfalar bulunmaktadır.

Osman Bey'in bağlı olduğu Kayı soyunu öteki Oğuz boylarından üstün görür. Selçuklular'dan sonra bozulan siyasal birliği sağlamak için tüm beylerin Osman Bey'e bağlanmasını öğütler. Osmanlı Devleti'nin parlak geleceğiyle ilgi öngörülerde bulunur.

Destanda Saltuk'un Osman Bey'i Edirne'ye davet ederek ona kuşak bağlağı, ak sarık, muska, mushaf vererek tüm gazilerin onun çevresinde toplanmasını sağladığı anlatılır. Sarı Saltuk düşünde Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u alacağını görür, bu kentin artık ahirete değin Türkler'in elinde kalacağını anlatır.

“Saltukname”de anlatılan birçok olay, “Battalname”yi anımsatır. Battal'ın soyundan geldiği ileri sürülen kahramanın ad alması da böyle izleklerden biridir.

Şerif Hızır adlı savaşçı derviş, Hristiyan pehlivan Elyon'u yenerek İslam dinine girmesini sağlamış, ona İlyas-ı Rumi adını vermiştir. O da Şerif'e “kuvvetli er” anlamına geldiğini söyleyerek “Saltuk” diye adlandırır.

“Saltukname”ye göre Saltuk, Sinop'taki Türkmen beyinin oğludur. Üç yaşındayken babasının öldürülmesiyle yetim kalmış, hem güçlü bir savaşçı hem derin bir din bilgini olarak yetişmiştir. Düşünde gördüğü Battal Gazi'nin onu gönderdiği bir mağarada İran'ın tarihi kahramanı Dahhak'ın kılıcına, giysilerine, Hz. Davut'un zırhına, Hz. İshak'ın kemendine, atının zırhına, Hz. Peygamber'in amcası Hamza'nın

silahlarına sahip olur. Darda kaldığında Hızır ona Hz. Ali'nin bindiği bir atı getirir. Bu at suda yürür, havada uçar!

Saltuk elinde kargısı, iki yanında iki aslanla, çevresini titreterek yürümektedir. Elinde taşıdığı mermer sütunla düşmanlara saldırır. Hurma ağacından yapılmış bir kılıcı vardır, bununla kafirleri “hiyar gibi” doğrar!

Hızır onun en büyük yardımcısıdır. Yakılacağı bir sırada onun yardımıyla ateşten kurtulmuştur. Verdiği elmayı yiyerek yabancı halkların dilini konuşmaya başlamış, ondan Hz. İsa'nın okuduğu duayı öğrenerek bir ölüyü diriltmiş, böylece bir Hristiyan kentinin halkının Müslüman olmasını sağlamıştır.

Hızır Peygamber'i düşünde gö-rerek ondan emirler alır, onun gösterdiği yolda hareket eder. İslam dininin Avrupa'ya yayılmasının başlangıç yeri sayılan Edirne'yi de böyle bir düşten sonra ele geçirir. Dünyanın bir yüzük gibi olduğunu, yüzüğün ortasında Edirne'nin bulunduğunu, burayı alanın dünyaya egemen olacağını söyler. Edirne kalesinde Sarı Saltuk'un ak tülbenkten bayrağı dalgalanır.

Saltuk'un serüveninde pek çok da doğaüstü varlık yer alır. Bunlar yer altında, gökyüzünde, denizde Saltuk'un karşısına çıkar. Aralarında yarı hayvan yarı insan yaratıklar bulunmaktadır.

Çok yüksek bir dağda, İskender'in yaptırdığı surların (Çin Seddi) kuşattığı ülkede yaşayan Yecüc Mecüc kavmi, Saltuk'un sa-

Dağı'na yolculuğu sırasında köpek-adamlarla (İt Barak) karşılaşmıştır. Burada "Simurg-u Anka" denilen kuşun yavrularını ejderden kurtardığı için onun yardımıyla Ateş Dağı'nı aşarak yeryüzüne ulaşabilir.

"Saltukname"de anlatılan serüvenler arasında kahramanın Rumeli seferleri, Kırım, Habeşistan, Hindistan, Türkistan, Frengistan seferleri yer alır.

Sarı Saltuk ölümsüzlüğü sağlayan abıhayatı bulmuş ancak ondan yararlanamamıştır. Düşünde kırk keramet göstereceğini, bunlardan sonuncusunun ölümüne işaret edeceğini öğrenmiştir. Sonuncu kehanetinde kurumuş bir ağacı yeşertirse Müslüman olacağını söyleyen bir Yahudi'yle karşı karşıya gelmiştir. Ağacı yeşertir ancak düşü de gerçekleşmekte gecikmez: Bir düşman fedaisinin hançeriyle yaralanır, az sonra da ölür. Vasiyetine uyularak onun için oniki tabut yapılır. Biri Babas- eski'deki tekkesine gömülür. Ötekiler onun adını taşıyacak başka

mezarlardaki yerlerini alır.

"Saltukname" 15'inci yüzyılın sade düzyazısıyla oluşturulmuş, sürükleyici bir halk kitabıdır.

Destanda anlatılanlar arasında tarih ve coğrafya bilgisine uymayan pek çok öge vardır. Anlatıyı kulaktan dolma bilgiler, Ortaçağ İslam dünyasının halk inanışları yönlendirir. Kahramanın Kaf Dağı'na, Şahmaran'ın ülkesine Afrika'da Cinistan ülkesine yolculukları baştan başa masal öğeleriyle doludur.

Ancak yapıt, Türkler'in 9 yüzyıl önce Anadolu'da, Rumeli'de, Kırım'daki tarihleriyle, yaşamlarıyla ilgili pek çok veriyi de günümüze taşımaktadır. Prof. Fuat Köprülü Saltukname'yi değerlendirirken "Yalnız edebiyat tarihi veya din tarihi bakımlarından değil, genellikle Anadolu tarihinin çok karanlık bir dönemini öğrenmek bakımından da" ne denli büyük önemi olduğunu örnekler göstererek kanıtlamıştır.

Günümüze ulaşan metinde di- liyle, anlatımıyla, zengin söz da- ğarcılığıyla Eski Anadolu Türkçe- si'nin olduğu denli, halk anlatı sa- natının da bir zaferi görülür. •

Okulun ilk günü annesiyle gelen çocuğa öğretmeni, babası- nın ne iş yaptığını sordu.

"Babam büyük bir balıkçıdır" dedi çocuk.

Oğlunun bu yanıtı üzerine şaşırان anne, öğretmene bunun doğru olmadığını söyledi:

"Eşim borsacıdır, efendim" dedi. "Oğlum size babasının neden balıkçı olduğunu söyledi, anlayamadım."

Sonra oğluna döndü, neden böyle söylediğini sordu. Çocuk da şaşırılmıştı:

"Babam gerçekten de büyük bir balıkçı değil mi, anne?" diye sordu. "Her akşam eve geldiğinde o zaman neden hep 'Bugün yine büyük bir balık yakaladım' diyor?.." •

Hikmet ayağında top saydırmıştı, bizim yöneticilerimiz de Hikmet'in cebine 5 bin lira para akıtmışlardı, avans niteliğinde... Hikmet'i Ankara'da bir daba göremedim. Açık göz garson yaşamının en büyük bahşişini alarak belki de bir başka kentte, yeni bir iş yaşamına adımını atmıştır.

Yorumu Siz Yapmalısınız...

1970'li yıllarda Ankara, transfer ayı temmuzda çok renkli olurdu. Anadolu'nun futbol kalbi başkentte atar, bu atış o dönemin eğlence merkezi Gençlik Parkı'nda turladıktan son-

İşte böylesine hareketli günle- rin birinde mektuba benzer bir not almıştım. Gazeteye geldiğim- de sekreter bayan masama koy- muştı. Notu, Mustafa Anlaroğlu adında birisi bırakmıştı. Birlikte

Sporun Dünyası

Metin Gören

Adana Lisesi'nde okudu- ğumuzu belirtiyor, me- mur olan babasının ata- ması nedeniyle Ada- na'dan ayrıldığına işaret ederek sonra da isteğini sıralıyordu. Anadolu'da, "... " takımının transfer komitesi başkanı olarak Ankara'ya futbolcu trans- fer etmeye geldiğini ve ilk olarak Şekersporlu Hikmet'le anlaştıklarını, bugün Ulus semtinde bulunan "... noterde sa- at 16:00'da sözleşme ya- pacıklarını söylüyordu. Mektubu yarıda kestim, aklıma Şekersporlu Hikmet takıldı. Bu addaki futbol- cuyu yeşil beyazlı forma altında bir türlü netleştiremedim. Mektu- bun sahibi Anlaroğlu'nun son sa-

İşte böylesine hareketli günle- rin birinde mektuba benzer bir not almıştım. Gazeteye geldiğim- de sekreter bayan masama koy- muştı. Notu, Mustafa Anlaroğlu adında birisi bırakmıştı. Birlikte Adana Lisesi'nde okudu- ğumuzu belirtiyor, me- mur olan babasının ata- ması nedeniyle Ada- na'dan ayrıldığına işaret ederek sonra da isteğini sıralıyordu. Anadolu'da, "... " takımının transfer komitesi başkanı olarak Ankara'ya futbolcu trans- fer etmeye geldiğini ve ilk olarak Şekersporlu Hikmet'le anlaştıklarını, bugün Ulus semtinde bulunan "... noterde sa- at 16:00'da sözleşme ya- pacıklarını söylüyordu. Mektubu yarıda kestim, aklıma Şekersporlu Hikmet takıldı. Bu addaki futbol- cuyu yeşil beyazlı forma altında bir türlü netleştiremedim. Mektu- bun sahibi Anlaroğlu'nun son sa-

tırları ise daha da ilginçti. Futbolcu Hikmet'i 19 Mayıs Stadı'nın yanında bulunan ve amatör sporculara hizmet veren dış sahalara götürerek denemişlerdi.

Hikmet ayağında ve kafasında tam 120 kez topu yere düşürmeden zıplatmıştı. Önemlisi, Adana Lisesi'nden sınıf arkadaşım, "F..." takımının transfer komitesi başkanı Anlaroğlu deneme sırasında birilerinin yanlarına geldiğini, Şekersporlu Hikmet'i kaçırmaları için ısrarcı olduklarını da belirtiyordu. Ve benden isteği vardı, Anlaroğlu'nun... Bu önemli transferi, tirajı çok yüksek bir gazetenin, spor sorumlusu arkadaşının fotoğraflarla süslenen bir haber biçimine dönüştürmesini istiyordu. Bu onun için, profesyonel bir takımda amatör bir yönetici olarak bir gurur belgesi olarak saklanacaktı, çocuklarına değin uzanan...

Foto muhabiri arkadaşım Tuncer Tuğcu ile birlikte Ulus semtinde bulunan noterin merdivenlerini üçer beşer çıkarak giriş kapısına geldiğimizde saat tam 16:00'ydı. Arkadaşım Anlaroğlu ile futbolcu Hikmet'in kararlaştırdıkları randevu saatiydi. İçeri girdim, koltukta oturan birisinin kollarını açarak bana doğru sevgiyle geldiğini görünce, bunun Adana Lisesi'nden sınıf arkadaşım olabileceğini tahmin ettim, öyleydi de... Ancak ben, yılların soldurduğu belleğimin anımsama kanalına sınıf arkadaşım Anlaroğlu'nu bir türlü sokamadım. Onun anlattıkları bir masal denizinin derin sularında gömülüydü. Doğrusu çekip

çıkaramadım. Birkaç anıyı zorlukla yaşayabildim, kopuk kopuk... Futbolcu Hikmet'i sordum, henüz gelmediğini söyledi. Beklemeye koyulduk birlikte... Hikmet'in geliş saati randevunun ötesine sarmaya başlayınca, yönetici, transfer komitesi başkanı Anlaroğlu'nun sıkıntısı da arttı. Noter kapısının her açılışında, sınıf arkadaşımın kısa süreli panik ataklar yaşadığının ayırdındaydım. Bir süre böylece oturduk. Anlaroğlu'nun gözleri bir gözetleme kulesi gibi görevini sürdürürken...

Ve sonra "F..." takımının yöneticisi Anlaroğlu'nun ışıldayan gözleri, "İşte geldi" diyerek sevinç çığlıklarına karıştı. Benim oturma pozisyonum noterin giriş kapısına sırtım dönük biçimdeydi. Başımı çevirmeden, geleni görebilmem olası değildi. Başımı çevirdim, gözlerime inanamadım. Gelen Hikmet bizim Hikmet'ti. Recep Özgen Çay Bahçesi'nin ünlü garsonu Hikmet'ti bu... Asıl adı Ali Hikmet'ti ama onu tüm müşteriler Hikmet olarak çağırırlardı. Garson Hikmet'in meslek deneyimi çok parlaktı. Beş bardak çayı tek eliyle taşıyor, meşrubatları açacak kullanmadan parmaklarına sıkıştırarak açardı. Hikmet bu becerileriyle adeta övünürdü.

Hikmet'le göz göze geldiğimizde, kin ve nefretini doruklara taşıdığının ayırdındaydım. Garson Hikmet son bir kez daha içinden geçirip saçacaklarını püskürmeden arkasını döndü ve koşar adımlarla noterden ayrıldı. Bizim yönetici Anlaroğlu'nun hüznü "Tuh en iyi

oyuncuyu kaçırdık" sözlerine karışırken... Durumu zaman geçirmeden sınıf arkadaşımın anlattığımda, arkadaşımın etkili ve uzun bir şok geçirdiğini gördüm. Hikmet'in bir futbol fanatığı olduğunu, ayağında ve kafasında iyi top sektirdiğini, ikinci ve üçüncü kez tüm ayrıntılarıyla anlattım. Anlaroğlu anladımı bilemiyorum... Çünkü, şokun etkisi solgun bir yüzü, sararan bir duvarla örtüştürüyordu. Hikmet ayağında top saydırmıştı, bizim yöneticilerimiz de Hikmet'in cebine 5 bin lira para akıtmışlardı, avans niteliğinde... Hikmet'i olaydan sonra Ankara'da bir daha göremedim. Açık göz garson yaşamının en büyük bahşişini alarak belki de bir başka kentte, yeni bir iş yaşamına adımını atmıştır.

Olayın bir başka boyutu ise Türk sporunda çok önemli bir konuya bir kez daha geniş açılardan bakmayı gerektiriyordu. Bu gereksinim, sınıf arkadaşım sevgili Anlaroğlu'nun yaşanan bu olay-

dan sonra bana yazdığı hüznü verici mektubun sanırım satır aralarında gizliydi:

"Sevgili arkadaşım... Yöneticilik bizim işimiz değil... Hatta birçok kişinin de işi olmamalı. Yaşadığım kentteki insanlara, önemlisi eşime ve delikanlılığa doğru yürüyen çocuklarıma rezil olmadığım için sana çok şey borçluyum. Artık maçlara bile gitmiyorum. Bu olay bana manevi açıdan çok ağır, maddi taraftan faturası beş bin lira yazan bir ders oldu. Ve bu konuyu bir yerde anlatırken ya da günün birinde yazma gereksinimi duyarsan lütfen kentimizin ve takımımızın ve özellikle benim adımla belirtme ya da aklından geçen sanal isimler kullan. (Öyle yaptım, M.G.) Çok daha önemlisi, benden söz ederken, kuracağın tümcelerde adımın önüne ya da arkasına ya da başka bir yerine, enayilik içeren kelimeleri lütfen seçme..."•

MetinGoren@butundunya.com.tr

Deniz aşırı bir ülkede yeni avukat olan bir genç, baroya üye olmak için sınava girmişti. Sınav kurulu üyeleri kendisine, çözümü çok zor bir dava konusu anlattılar, kurul başkanı da genç avukattan bu davanın çözümünü istedi:

"Bir kişi gelip, sizden bu davayı almanızı isteseydi, ne yapardınız?" diye sordu.

Genç avukat çözmesi olanaksız bu dava karşısında bir görüş bildirmekte önce zorlandı, sonra birden kendi toparladı:

"Önce yüklü bir miktarda avans alırdım" dedi. "Görüşümü ise ondan sonra açıklardım."

Kurul başkanı, üyelerle bakışıp, karşılıklı gülümsedikten sonra kurulun ortak kararını açıkladı:

"Bravo, sizi kutlarız" dedi. "Oybirliği ile karar verdik, sınavı kazandınız."•

KUNU-Rİ MUHAREBELERİ VE GERİ ÇEKİLMELER (26.XI.1950 - 24.I.1951)

BAHTİYAR YALTA

ANKARA- 2005

Bütün Kitapçılarda...

*“Dünyanın Eski Harikaları”ndan ikisi
bugünkü Türkiye’de yer alıyordu.*

Dünyanın Yedi Yeni Harikasının Seçimi

Kimi zaman çok fazla liste yaptığımı düşünürüm. Adres listesi, alınacaklar listesi, telefon numarası listesi, yapılacaklar listesi ve listeler listesi... Çağlar öncesine bakılırsa, liste yapmak modern çağın geliştirdiği bir şey değil. Uzun süredir var olan bir alışkanlık.

Ben nasıl bir gün ziyaret etmek istediğim yerlerin listesini yapıyor-

sam, 2000 yılı aşkın bir süre önce Akdeniz Bölgesi’nde yaşayanlar da aynı şeyi yapıyorlardı. İlk çağların en ünlü listelerinden biri “Dünyanın Eski Harikaları”. Temelinde turistlere ulaşılabilir uzaklıktaki önemli yerleri tanıtan bir kılavuz niteliği taşıyan liste İÖ 200 yılında mühendis Philon tarafından tasarlanmıştı. İlk belgesi İÖ 140 yılında Antipater tarafından yazılan

ve konusu insan yapımı bu sıra dışı yapılar olan bir şiiirdi.

Listede yedi yer bulunuyordu; İskenderiye Feneri, Artemis Tapınağı, Zeus Heykeli, Rodos Heykeli, Babıl'in Asma Bahçeleri, Halikarnas Mozolesi ve Gize Piramitleri. Bugün aralarından yalnızca Gize Piramitleri ayakta. Türkiye sınırları içindeki bu eski harikalardan ikisi, Artemis Tapınağı (Efes) ve Halikarnas Mozolesi (Bodrum) özgün durumlarını kaybedip zamanla yok oldular.

Kuşkusuz yeni bir listenin zamanı geldi de geçti bile. En azından Bernard Weber öyle düşünüyor. Weber yeni listenin, "Eski Harikalar" fikrini tek başına ortaya atan Philon gibi yalnızca bir kişi tarafından belirlenmemesi gerektiği kanısında. Listeyi tüm dünyanın oylarıyla belirlemesini istiyor. Eski bir fikri teknolojiyle birleştirerek internet ve telefon aracılığıyla yürütülen iddialı bir kampanya başlattı. "Dünyanın Yeni 7 Harikası" için her yerden herkes oy kullanabiliyor.

Weber bunun dünya çapında yapılan ilk ve en büyük oylama olduğunu söylüyor. 6 Temmuz 2007'de yarışma sona erdiğinde 100 milyon kişinin oy kullanmış olmasını umut ediyor. Milyonlarca kişi çoktan oy kullandı bile. "Yeni 7 Harika" özel olarak seçilen bir tarihte (07.07.07), 7 Temmuz 2007'de açıklanacak.

Liste çeşitli kültürleri yansıtan 21 adaydan oluşuyor. Tümü insan yapımı, 2000 yılından önce tamamlanmış ve yeterli derecede korunmuş durumda olan yapılar. 77 adaydan indirgenen ve finale kalan 21 aday, UNESCO eski başkanı Prof. Dr. Federico Mayor başkanlığındaki uluslararası bir uzmanlar kurulu tarafından seçildi. 21 "Yeni Harika" finalistleri arasında Türkiye'den de bir yapıt var: Ayasofya.

Öteki yirmi aday, alfabetik sırayla şöyle: Akropolis (Yunanistan), Angkor Tapınağı (Kamboçya), Colosseum (İtalya), Çiçenitza -Yucaatan (Meksika), Çin Seddi (Çin), Easter Heykelleri (Şili), Elhamra Sarayı (İspanya), Eyfel Kulesi (Fransa), Gize Piramitleri (Mısır), Kremlin Sarayı (Rusya), Kurtarıcı İsa Heykeli (Brezilya), Kyo-mizu Tapınağı (Japonya), Machu Picchu Harabeleri (Peru), Neuschwanstein Kalesi (Almanya), Özgürlük Anıtı (ABD), Petra

Antik Kenti (Ürdün), Stonehenge Harabeleri (Britanya), Sydney Opera Binası (Avustralya), Tac Mahal (Hindistan) ve Timbuktu Kenti (Mali). Yalnızca, modern Kahire kenti dışında yer alan Gize Piramitleri'nin tarihe hem yeni hem de eski harika olarak geçme olasılığı var.

Bernard Weber bu eşsiz projeye, düzenli bakım ve onarım gerektiren kültürel hazineleri korumanın önemine dikkat çekmek istiyor. Bu nedenle, kültürel çe-

Bir Başka Bakış

Cheryl Tanrıverdi

Yarışma gelirleri 2001 yılında Taliban rejimi tarafından yıkılan, Afganistan'daki Bamiyan Buda Heykeli'nin yeniden yapılması gibi restorasyon projelerinde kullanılacak.

şitliliği artırmak ve desteklemek amacıyla 2001 yılında İsviçre'de bir vakıf kurdu. Dünya çapındaki oylamadan elde edilen gelirin yarısı, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu uluslararası toplumun karşı çıkmasına karşın Afganistan'daki Taliban rejimi sırasında yıkılan Bamiyan Buda Heykeli'nin yeniden yapılması gibi yenileme projelerine ayrılacak. Dağın eteğinde 53 metre uzunluğundaki Buda heykeli yaklaşık 1500 yıl önce yapılmış, 2001 yılında ise dinamit ve roketatarlarla yok edilmişti.

Neyse ki Ayasofya'nın kaderi bunun tümüyle tersi. Tarihi boyunca sürmekte olan koruma ve onarım çalışmaları sayesinde Ayasofya görülmeye değer olağanüstü bir kültürel yapıt. Yirmibir finalist arasında ona da yer verilmesinin öncelikli nedeni "muhte-

şem tarihi". Kilise olarak yapılan ve daha sonra camiye dönüştürülen yapı, şu anda herkese açık bir müze. İnanç ve saygıyı simgeleyen Ayasofya benim düşünce-göre özel bir oyu hak ediyor; çünkü o bugün her zamankinden daha fazla gereksinim duyduğumuz anlayış ve iletişime uzanan bir köprü.

13 Eylül 2006 günü "Yeni 7 Harika" dev balonu, dünya çapında dikkat çekmek amacıyla Ayasofya'nın üstünde havalandı. O zaman İstanbul'u ziyaretleri sırasında Bernard Weber, "Türkiye'nin en büyük simgelerinden biri olan Ayasofya, Dünyanın Yeni Yedi Harikası'ndan biri olabilmek için desteğinizi bekliyor" diye konuşmuştu. "Oy kullanın ve kullanırların!"

Oy kullanmanın en iyi yolu

Ayasofya, “Dünyanın Yeni 7 Harika”sını belirlemek için yapılan dünya çapındaki oylamada 21 finalistten biri.

www.new7wonders.com internet sitesine girmek. Sayfanın üst solundaki “Vote” bölümüne tıklayarak daha fazla bilgi edinebilirsiniz. Açılan sayfada sağ üstte yer alan Türk bayrağına tıklayarak oy verme ile ilgili bilgilere ulaşabilirsiniz.

Telefonla oy kullanmanın ayrıntıları belirtilse de, verilen numaralardan hiçbirine şimdiye dek ulaşamadım. Bu nedenle, daha kolay ve hızlı bir yöntem olan internet yoluyla oy kullanmanızı öneririm. Seçeneklerden biri ücretsiz üye olmak ve yedi aday için oy kullanmak, ötekisi ise iki dolar ödeyerek (yapıtların korunmasında kullanılmak üzere) bir aday için oy kullanmak ve karşılığında sertifikaya sahip olmak.

Belki de “Neden oy kullanayım ki?” diye düşünebilirsiniz.

Bu liste genel olarak kabul görece mi, yeni ansiklopedilerde ve okul kitaplarında yer alacak mı? Bilmiyorum; ancak dünya çapındaki ilk oylamanın bir parçası olmak eğlenceli. Bunun ötesinde, oy kullandığınızda tarihe katkıda bulunuyor ve kültürel mirasımıza değer vermiş oluyorsunuz. Oylama tüm kıtalardan ve kültürlerden kişilerin oylarını içeriyor; çeşitliliğimize saygı göstermek, daha huzurlu ve barış dolu bir dünyaya katkıda bulunmak için bizi biraraya getiriyor.

Sonuç ne olursa olsun, Ayasofya’nın son 21’e kalması Türkiye için gurur verici ve 7 Temmuz günü “Dünyanın Yeni 7 Harika”sından biri olması ise daha da mükemmel. Öyle bir durumda bu oylamaya tüm dünyanın katıldığı-

Çeviri: Pelin Hazar

CherylTanrıverdi@butundunya.com.tr

İki bölümden oluşan bu dizimizde, insanlığın evrimine katkıda bulunan kişilerin önce, “insansal özelliklerini yansıtan yaşam öyküleri”ni sunuyor, sonra da ileriki saygılarımızda, bu kişinin insanlığa katkısını açıklıyoruz.

On Yaşında Kilisede Org Çalan Sanatçı

Henüz 10 yaşında olmama karşın Roncole Kilisesi’nde pazar ayinlerinde org çalmaya başladım. Her hafta pazar günü Busseto’dan Roncole’ye gelip ayinde org çalıyor ve sonra da tekrar Busseto’ya dönüyordum. Yağmur, kar, fırtına demeden her hafta bu yolculuğu yapıyordum; çünkü müziği çok seviyordum.

Tarih bilgilerimizi anımsayacak olursak, 19’uncu yüzyılın başlarında, boyunlarına tutsaklık zinciri geçirilmiş İtalyan halkı, özgürlük özlemiyle çırpınıp duruyordu. Önce III. Napolyon orduları ülkemizi istila etmiş, ardından da Avusturya ve Rusya, Kuzey İtalya’yı ele geçirmişti. Ülke sıkıntı içindeydi; ama bir taraftan da insanın doğası gereği, yaşam sürüyordu. İşte bu karışık günlerde, Parma kentine yakın Le Roncole köyünde küçük bir han işletmekte olan babam Carlo, kimseye gereksinim duymadan geçinip gidiyormuş.

“Bu iyi kalpli, alçakgönüllü ve çalışkan insanın karşısına Tanrı bir gün güzel Marianni’yi çıkarmış. O da çalışkan, iyi kalpli, merhametli,

sevencen biriymiş. İki kısa zamanda anlaşmışlar. Bu mutlu birliktelik henüz birinci yılını doldurmadan, 10 Ekim 1813’te ben doğmuşum.

“Ne annem ne babam ne çocukluğunda ne de gençliğinde müzikle hiç ilgilenmemişler. Yani ben müzisyen bir aileden gelmiyorum. Ama henüz bebekken müziğe gösterdiğim ilgi her ikisinin de şaşkınlıkla karışık ilgisini çekmiş ve beni bu konuda, parasal olanaklarının elverdiği ölçüde sonuna dek desteklemeye karar vermişler.

“Henüz altı yaşıma girmiştim ki babam bana, elden düşme de olsa bir piyano satın aldı. Cilasası gitmiş, tuşları sararmış piyano eve geldiği gün ne denli sevindiğimi bugün gibi anımsıyorum. Müziğe duyduğum

İnsanlığa Adanan Yaşamlar

Yücel Aksoy

ilgiyi çok iyi bilen kilisenin orgcusu Baistro da bana hiçbir ücret almadan ders vermeyi kabul edince, zaman geçirmeden çalışmaya başladık. Dersler olağanüstü güzel ve keyifli gidiyordu.

“Öğretmenimin dediğine göre inanılmaz bir gelişim gösterip onu ve çevremdekileri şaşkınlık içinde bırakıyordum. Derslere başlayalı henüz bir yıl olmuştu ki Baistro babamı çağırarak ona şöyle dedi: “Bu çocuğa benim aktaracak bilgin kalmadı; daha da gerçeği o beni geçti. Onu Busseto’ya göndermeni öneririm.”

“Busseto, hem Roncole’ye yakın bir kent hem de konser salonu, orkestrası ve tiyatrosuyla büyük bir sanat merkeziydi.

“Daha önce de söylediğim gibi, babam benim için her türlü fedakârlığı yapmaya hazırdı. Zaman kaybetmeden Busseto’ya gidip derslere başladım. Burada da çok başarılı olmuştum. Piyano çalmayı da ilerletmiştim. Öyle ki henüz 10 yaşında olmama karşın Roncole Kilisesi’nde pazar ayinlerinde org çalmaya başladım. Her hafta pazar günü Busseto’dan Roncole’ye gelip ayinde org çalıyor ve sonra da tekrar Busseto’ya dönüyordum. Yağmur, kar, fırtına demeden her hafta bu yolculuğu yapıyordum; çünkü müziği çok seviyordum.

“Babam her ne kadar beni parasal yönden desteklese de, geçim sıkıntısı çektiğini duyumsuyordum. Babama nasıl yardımcı

olurum da yükümü hafifletirim diye kara kara düşünürken Tanrı yardımına yetişti.

“Babamın Busseto’da alışveriş yaptığı toptancı tüccar Antonio Barezzi müziksever biriydi. Kendisi de flüt ve klarnet çalıyor ve de ilçenin flarmoni derneğinin başkanlığını yürütüyordu. Aşırı iyiliksever biri olan Barezzi, yeteneğimi ve çalışkanlığımı biliyordu. Benim ve dolayısıyla babamın parasal yönden sıkıntıda olduğumuzun da ayırdındaydı. Bir gün beni yanına çağırarak şöyle bir öneride bulundu:

“Derslerinden arta kalan zamanda mağazamda çalışacaksın. Bunun karşılığında benim evimde yatacak, yiyecek içeceksin. Ayrıca kızım Margherita için eve gelen öğretmenlerden sen de Latince ve müzik dersleri alacaksın. Kabul ediyor musun?”

“Öneriyi hiç düşünmeden kabul ettim ve hemen Barezzilerin evine taşındım. Sanki ailenin bir üyesi olmuşum.

“Yaşantım Sinyor Barezzi’nin söylediği gibi akıp gitmeye başladı. Boş zamanlarımda mağazada çalışıyor, evde ise Latince ve müzik dersleri alıyordum. Margherita müzik konusunda çok yetenekliydi. Onunla birlikte piyano çalışıyor, küçük besteler yapıyorduk. Kısacası, günlerim mutlu, huzurlu ve müzik dolu geçiyordu.”

Birçok yapıtının yanı sıra, birbirinden muhteşem 30 kadar opera bestelemiş bu ünlü İtalyan bestecinin yaşam öyküsünü kaldığımız yerden sürdüreceğiz. Lütfen

Charles Richter 1927’de Pasadena’daki sismoloji laboratuvarına araştırma asistanı olarak girdi. Deprem bilimi henüz emekleme aşamasındaydı; ancak sorun büyük ve acildi. Richter bu dönemde depremlerin çok duyarlı aletlerle kaydedilmesi ve kaydedilen bu bilgilerin değerlendirilmesiyle ilgili araştırma ve geliştirme çalışmaları yapıyordu.

Charles Richter ve... Richter Ölçeği

•Derleyen: Sema Tülay Ertekin - Bütün Dünya•

Pasadena, California’da 1933 yılının Mart ayında bir akşamüstü, sismoloji laboratuvarında çalışan 33 yaşındaki Charles Richter iş çıkışı arkadaşlarıyla satranç oynamaya gidecekti. Aslında araştırma laboratuvarındaki bu işine devam edip etmeyeceğinden de emin değildi.

Saat tam 17:54’te birden altından yer kaydı, başı döndü, bu-

lunduğu bina, kayalıklar üzerinde olmasına karşın, sallanmaya başladı. Hemen sismografin başına koştu, koordinatları belirlemeye çalıştı; ancak başaramadı. Merkez üssü yakındaki Long Beach kenti olan deprem tüm aletleri bozmuş, işe yaramaz duruma getirmişti. Depremin Pasadena’dan uzaklığını kestirebilmek için artçıları beklemeye başladı-

lar. Olanlar olmuş, Long Beach'de binalar çökmüş, yangınlar çıkmış, doktorlar, polisler ve tüm yardım ekipleri yollara düşmüştü.

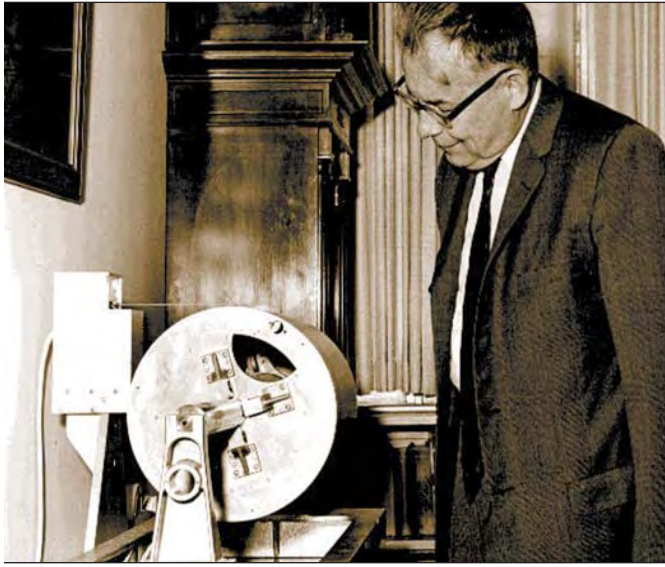
Long Beach depremi Richter için bir dönüm noktası oldu. Depremi yaşadı; yaşarken de bilgisizliğin insanlara ne duruma getirdiğini, panik ve kötü yapıların ölümlere neden olduğunu gördü. Artık bundan

likte California'daki dedesinin evine göç ettiler. Hem sağlığı bozuk hem de ailesinden fazla ilgi görmeyen bir çocuktur. Okuduğu lisede ise başarılı oluyor, hatta Stanford Üniversitesi'ne girebilecek notlar alıyordu. Fakat psikolojisi çok bozuktur. Kişisel sorunlarına karşın Stanford Üniversitesi'nden 1920'de fizik dalında lisans diploması aldı. Aynı dalda lisansüstü eğitimine başladıktan bir yıl sonra Los Angeles'de hastaneye

yattı ve psikolojik tedavi gördü. Tedaviden sonra bir süre, kendini akademik çalışmalara hazır duyumsayınca dek, ufak tefek işlere girip çıktı. Bu dönemde yüzlerce şiir yazdı. Biriktirdiği paralarla da "California Institute of Technology"ye (Caltech) girerek lisansüstü eğitimine devam etti. Kendini daha iyi ve güçlü duyumsuyordu. Doktora çalışmalarını da

başarıyla tamamlamasına karşın, içindeki ses şair olmasını istiyordu.

Charles'ın çocukluğunun beliren anılarından biri de 1906 San Francisco depremiydi. Altı yaşında ve Ohio'da olduğu için depremi yaşamamıştı. Ancak annesinin anlatımından gazete ve dergilerde gördüğü yıkım fotoğraflarından çok etkilenmişti. Çok şiddetli 60 saniyeden sonra toplam 2,5 dakika süren depremin bilançosu 3000 ölü, 28

sonraki yaşamında bu yolda yürümeye karar verdi. Böylece tüm zamanların en ünlü sismologu olacaktı.

Charles Richter'in çocukluğu psikolojik sorunlarla geçmişti. Boşanmanın seyrek ve ayıp olduğu dönemlerde anne ve babası iki kez evlenip boşanmışlardı. Charles ilk eğitimini Ohio'nun kırsalında, annesinin yanında özel öğretmenlerden almıştı. 1909'da annesiyle bir-

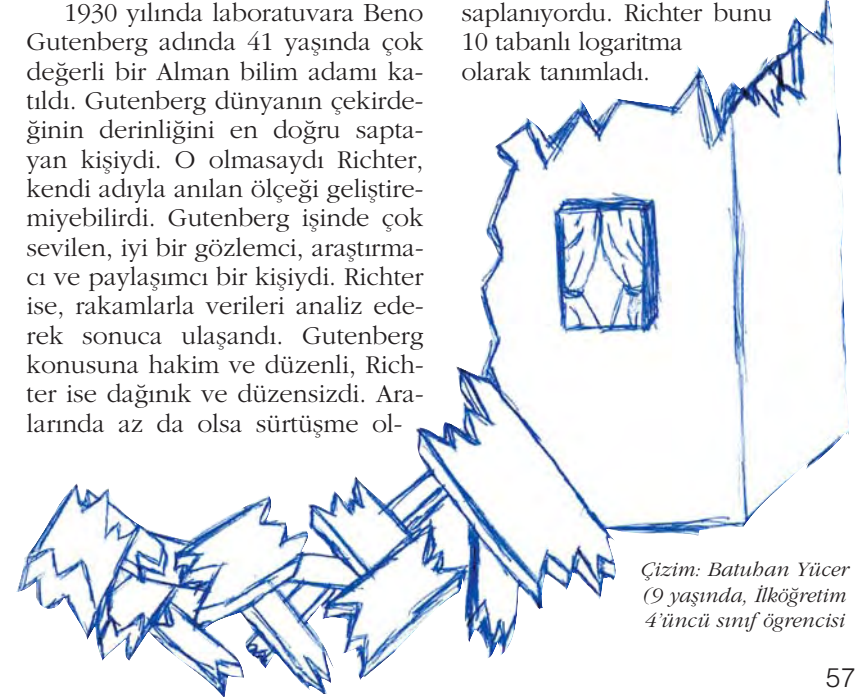
bin yıkılmış bina ve 245 bin evsiz kalan insandı. Bu depremi ünlü tenor Enrico Caruso da otel odasında yaşamış, çığlık atmaktan o muhteşem sesi bozulmuş ve bir daha düzelmemişti. O dönemde depremlerin büyüklüğü ölçülemiyordu. Çeşitli bilim adamları yıkımın ve zararın boyutlarına göre depremin şiddetini tanımlamaya çalışıyorlardı.

Charles Richter 1927'de Pasadena'daki sismoloji laboratuvarına araştırma asistanı olarak girdi. Deprem bilimi henüz emekleme aşamasındaydı; ancak sorun büyük ve acıldı. Richter bu dönemde depremlerin çok duyarlı aletlerle kaydedilmesi ve kaydedilen bu bilgilerin değerlendirilmesiyle ilgili araştırma ve geliştirme çalışmaları yapıyordu.

1930 yılında laboratuvara Beno Gutenberg adında 41 yaşında çok değerli bir Alman bilim adamı katıldı. Gutenberg dünyanın çekirdeğinin derinliğini en doğru saptayan kişiydi. O olmasaydı Richter, kendi adıyla anılan ölçeği geliştiremiyebilirdi. Gutenberg işinde çok sevilen, iyi bir gözlemci, araştırmacı ve paylaşımcı bir kişiydi. Richter ise, rakamlarla verileri analiz ederek sonuca ulaşandı. Gutenberg konusuna hakim ve düzenli, Richter ise dağınık ve düzensizdi. Aralarında az da olsa sürtüşme ol-

duysa da birbirlerini tamamlamış ve saygı duymuşlardır.

Richter 1935 yılında yayımladığı bir bildiri ile ilk kez depremlerin ölçümünde "büyüklük" kavramını tanımladı. O güne değin 1880'lerde Rossi ve 1902'de Mercalli'nin geliştirdikleri ölçekler ise depremin neden olduğu yıkım ve insanların tepkilerinin tanımını üzerine kurulumuş "şiddet" kavramıydı. Ne kadar yıkım ve insan kaybı varsa o denli şiddetli deprem deniliyordu. Şiddet tanımı yerleşim bölgeleri dışındaki açık arazi ya da okyanuslarda olan depremlerin şiddetini tanımlamaya yetmiyordu. Buna karşın Richter Ölçeği depremin oluşturduğu dalgaların büyüklüğüne dayanan gerçek bir ölçektir. Sismograf aletinin ölçtüğü dalga büyüklüğü ve merkez üssünün uzaklığı ve derinliği ile depremin büyüklüğü hesaplanıyordu. Richter bunu 10 tabanlı logaritma olarak tanımladı.

Çizim: Batuban Yücer
(9 yaşında, İlköğretim
4'üncü sınıf öğrencisi)

Gutenberg ile birlikte, bu ölçeği kullanarak depremde açığa çıkan enerjinin hesaplanması yöntemini geliştirdiler. Bu hesaba göre Richter ölçeğindeki her bir rakam 30 kat enerjiye eşittir. Örneğin, 5,7 büyüklüğündeki bir deprem 4,7 büyüklüğündekinden 30 katı daha fazla enerji açığa çıkarır.

Richter ölçeğinde üst sınır yoktur. Ancak, verilere göre bugüne değin ölçülen en büyük deprem 1960 yılındaki Şili depremidir ve ölçülen büyüklük 9,5'tir. Daha büyüğünün 1505'de Hindistan'da olduğu sanılmaktadır.

Richter, Caltech'de araştırma çalışmalarını sürdürdü, bir yıl Japonya'da çalıştı, 1952'de de profesör oldu. Bu arada bol bol satranç oynar, Mozart dinler, astronomiyle uğraşır. Richter, birçok şiiri yanında iki de roman yazdı. 50 yaşında tekrar hastaneye yattı

ve psikolojik tedavi gördü.

Yaşamı boyunca dünyadaki sismik kayıtları sürekli incelemiş, sanki bir sismik veri ansiklopedisi olmuştur. Bir sismograma bakıp bunu büyük resimdeki yerine yerleştirebilirdi. Richter "ölçeği"nden sonra, yıllarca okullarda okutulan "Sismolojiye Giriş" adlı ders kitabıyla tanındı.

Richter, 1972'de kaybettiği eşinin ardından emekli oldu ve kendisini şiirlerine verdi. Otizm derecesine varan içine kapanıklığına karşın, danışmanlık görevleri üstlendi ve kısa süreli de olsa, televizyon sunuculuğu da yaptı. Richter'in enerjisi azalıyor, sağlığı bozuluyordu. Eşinin ölümünden 13 yıl sonra, 1985'te, o da yaşamını yitirdi. Richter, dünyayı tanımamıza, ölçmemize yarayan buluşlarda payı olan bir avuç bilim adamı arasında deprem bilimine yaşam veren kişi olarak iz bıraktı. •

Deprem Tipi, Richter Ölçeği Büyüklüğü, Deprem Etkileri, Tüm Dünyada Oluşum Sıklığı (Yaklaşık Olarak):

- Mikro:** 2,0'den küçük, mikro deprem, duyumsanmaz, 8.000/gün.
Çok Küçük: 2,0-2,9, Genellikle duyumsanmaz; ama kaydedilir, 1.000/gün.
Küçük: 3,0-3,9, Genellikle duyumsanır; ama ender hasara neden olur, 50.000/yıl.
Hafif: 4,0-4,9, Ev eşyalarının belirgin sallanması, önemli hasar olasılığı düşük, 6.200/yıl.
Orta Büyüklük: 5,0-5,9, Dar alanda, kötü yapılarda önemli hasarlar, iyi yapılarda önemsiz hasarlar, 800/yıl.
Büyük: 6,0-6,9, 150-200 km. çapındaki yerleşim alanlarındaki yapılarda büyük hasar, 120/yıl.
Çok Önemli: 7,0-7,9, Yıkıcı, geniş alanda çok ciddi hasar, 18/yıl.
Çok Büyük: 8,0-8,9, Çok geniş alanda çok yıkıcı, yılda bir.
Ender Çok Büyük: 9,0 veya üzeri, Binlerce kilometre çapında alanlarda çok yıkıcı, 20 yılda bir. •

Şimdi Sıra "Self Servis" Eczanelerde!

Gençliğinde yıllarca Beşiktaş'ta eczacılık yapmış bir yakınım anlatmıştı: Bir gün, adamın biri gelip yapması için bir reçete uzatmış. O yıllar, çoğu ilaçların eczacı kalfaları tarafından hep elle hazırlandığı yıllar... Bizimki reçeteye şöyle bir göz atmış; atar atmaz da ilaçlardan birinin miktarında bir tutarsızlık olduğu gözüne çarpmış!

"Bu reçetede bir yanlışlık var!" demiş. "İlaçlardan birinin dozu yanlış yazılmış.

Doktorunuza düzelttirip getirin, hemen yapayım."

Adamcağız şaşırmış. Doktora kadar gitmektense, işi oradan telefonla çözmek istemiş. Eczanenin telefonundan doktoru aramış. Ama doktor, burnundan kıl aldırmayan cinsten! "Olamaz öyle şey!" diye kesip atmış. "Söyleyin o işgüzar eczacıya, ne yazdıysam aynen yap-sın! Bana da akıl vermeye kalkışmasın!"

Bu kez telefonu eczacı yakınım almak zorunda kalmış ve "Doktor Bey" demiş.

Özlemin Tadı Başkadır

Eser Tutel

"İsterseniz yazdığınız reçeteyi size okuyayım..." Ve başlamış okumaya... Önce ilacın adını, sonra da şu kadar miligram diye miktarını... Meğer doktor, ilaçlardan birinin dozunu dalgınlıkla on kat fazla yazmamış mı! Besbelli ilaç, bu haliyle hazırlansa, belki de ölümle sonuçlanabilecek bir zehir durumuna gelecek!

Dalgınlıkla yaptığı feci yanlışlığı anlayan doktor, eczacı yakınımından hemen özür üstüne özür dilemiş. Ayrıca da onu, gösterdiği dikkat ve titizliğinden ötürü tebrik etmiş.

Şurası kesin, eczacılık da doktorluk gibi ciddi ve hata kaldırmayan bir meslek.

Geçenlerde Moda'dan geçiyordum. Melih Bey'in eczanesinin önüne gelince her seferinde olduğu gibi yine vitrinin önünde duraklamaktan kendimi alamadım. Camın arkasındaki, içinde ilaç hammaddelerinin dövüldüğü boy boy porselen havanları, küçüklü büyüklü kavanozları, daha ilk bakışta insanı ürküten başparmak kalınlığındaki cam şırıngaları ve daha pek çok eski eczane malzemesini bir kez daha ilgiyle seyrettim.

Melih Bey'in eczanesi, bir eczane müzesinden farksız! Eski bir İstanbul beyefendisi olan Melih Bey'le bir çift laf ederken, meraklısı için antika durumuna gelmiş eski enjektörlere, kaselere, tüplere, şişelere bir kez daha göz atmayı da ihmal etmedim.

Böyle eczanelerden biri de, Kuzguncuk'taki Deniz Eczanesi... Hem vitrinindeki eski şırıngalar,

yıllanmış kavanozlar, antika şişeleriyle dikkati çekiyor, hem de mırıl mırıl, hırıl hırıl, tombul tombul kedileriyle... İstanbul'da, belki şurada, burada, eski malzemeyi atmayıp saklayan birkaç eczane daha vardır. Ama asıl Eczacılık Tarihi Müzesi, İstanbul Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi'nin bünyesinde... Müze, 1960'ta, Prof. Dr. Turhan Baytop tarafından kurulmuş.

Çocukluğumda yıllarca Beyoğlu'nda, Balıkpazarı'nda oturmuştuk. Kalyoncukulluk Caddesi'nden Tarlabası'na doğru inerken, hemen sağ koldaydı bizim eczane... Üç, dört basamaklık taş merdivenle çıkıp içeriye girince sağ taraftaki, üstü faturalar, defterler, makbuzlarla dolu çalışma masası, eczanenin sahibi Gıyas Giz Bey'in masasıydı. Her seferinde değilse de çoğu zaman orada, önündeki kağıtlara bir şeyler yazarken görürdüm kendisini... Zarif, kibar, gözlüklü, orta yaşlı bir beyefendiydi. Gözlerimin önüne hep papyon kravat takmış haliyle geliyor.

Masanın hemen yanı başında seyyar bir tartı aleti vardı. Annem, arada bir beni, kilo alıp almadığımı anlamak için paltomu, ceketimi alıp, kazağımı da sırtımdan sıyırdıktan sonra, "Çık bakalım!" diye o tartının üstüne çıkartırdı. Sonra da, onyediy kilo olduğumu görünce, "Oooo! Maşallah kilo almışsın!" derdi.

Eczanenin dört duvarı da, tavana dek, önü camlı, içinde ağızları cam tıkaçlı, boy boy şişelerin, kavanozların sıralandığı raflarla kaplıydı. Cam-

lı dolaplardan birinin üstünde, kırmızı harflerle "Şiddetli Zehirler" diye yazardı. Hemen yanındaki dolabın camında da yeşil harflerle "Hafif Zehirler" diye... Altlarında da, yılan, tıbbın ve eczacılığın simgesidir ya, bir çanak içinden kıvrılarak çıkan yılan figürü dikkatimi çekirdi.

Camekanın arkasındaki bu sıra sıra kavanozlarda neler mi vardı? Naftalin, kaya tuzu, kelle şekeri, mısır unu gibi birbirinden apayrı görünüşte ilaç hammaddeleri tabii... Her şişenin, her kavanozun üstüne de bir etiket yapıştırılmıştı. Etiket de, o çok estetik Fransız kaligrafisiyle içindeki hammaddenin adı yazılıydı. Mürekkep zamanla sararmış olduğundan etiketlerin en azından yarım yüzyıl önce yazılmış olduğuna hükmedebilirdiniz.

Neler miydi bu ilaç hammaddeleri? Bizim eczacı arkadaşla sordum: "Oksit dö zenk", "Piramidon", "Antipirin", "Benzuat dö zenk", "Kodein", "Dionin" olması gerektiğini söyledi. Ve de "Kafein", "Manyezi kalsine", "Kalsiyum karbonat", "Bikarbonat dö sud", "Sülfür dö zenk", "Fosfat dö zenk", hatmi ve de ihlammur çiçeği... Ve de, bir köşede, kilitle bir özel camekanda adları bile insanı ürküten çok tehlikeli zehirler: "Arsenik", "Strikinin!"

Tam karşıdaki rafların orta yerinde ise, bir televizyon ekranı boyutlarında, pencere gibi bir boşluk vardı. Reçetenizi, ayak seslerinizi duyup o pencerenin arkasında beliren yaşlı eczacıya oradan uzatırdınız. Uzunca boylu, saçları dökülmüş, filozof tavırlı, gözlerinin altı

torbalanmış, yorgun bakışlı, yaşlı bir adamdı eczacı... Rum'du kendisi... Gözlüğünü takar, reçeteyi alır, okur, sonra da yanı başındaki en azından dört parmak kalınlığındaki kara kaplı koca bir deftere aynen kopya ederdi. Az konuşan biriydi. "Bir saat sonra gelin, ilacınızı alın!" dediğinden başka bir şey söylediğini hiç anımsamıyorum.

O zamanlar, eczanelerde yapılan her ilacın bir sıra numarası olurdu. Yanılmıyorsam birkaç yüz binlere ulaşmış kalabalık bir numaraydı bu! İlacına göre, ya şişenin ya da kutunun etiketine muhakkak yazılmış olurdu. Bir süre sonra, o ilacı tekrar yaptırmak istediğinizde, evde reçeteyi koyduğunuz yerde bulamasanız bile, o şişe ya da kutuyu eczaneye götürüp göstermekle ilacınızı yeniden yaptırabilirdiniz. Eczacı, hemen o koca defteri açar, ilacın numarasından reçetenizin kopyasını bulur ve size yine aynı şeyi söylerdi:

"Bir saat sonra gelin, ilacınızı alın!"

Günümüzde yalnız İstanbul'da değil, her kentte artık pek çok eczane var. Kimi yerlerde, özellikle de büyük hastanelerin çevresinde eczanelerden geçilmiyor. Ama çok çok eskiden, İstanbul'da hastalarına şifa arayanların ilk koştukları yer, Mısır Çarşısı'ndaki aktarlar olurmuş. Bu aktarlar, çeşitli otları, kökleri, çiçekleri, türlü çeşit bitkisel ürünleri birbirine karıştırarak gerçekten harika ilaçlar yaparlarmış.

O zamanlar hekimlere "Otacı" denirmiş, eczacılara da "Otçu"... Sultan II. Mahmut döneminde, Gülha-

ne'deki tarihi Tıp Mektebi bugünkü Galatasaray Lisesi'nin olduğu yerdeki Enderun Ağaları Mektebi'ne nakledilip yeni baştan düzenlendiğinde, çevresindeki bahçelerde de eczacılıkta kullanılan bitkiler ekilip yetiştirilmeye başlanmış.

Istanbul'da bilinen en eski eczane, Bahçekapı'daki ünlü İki Kapılı Eczane... Bugünkü anlamda ilk eczanenin, 19'uncu yüzyılın başlarında açıldığı biliniyor. Kırım Savaşı'ndan sonra (1853-1856) kentte bu tarz eczaneler çoğalmaya başlamış. Bu eczaneler daha çok Bahçekapı, Beyoğlu ve Galata semtlerindeymiş. O günlerin gereği, doktorlar hastalarını bu eczanelerde muayene edip reçetelerini yazarmış, yazdıkları ilaçlar da hemen oracıkta hazırlanmış.

1833'te N. Kanzuch adlı bir İngiliz eczacı, Beyoğlu'nda İngiliz Eczanesi'ni açmış. Beş yıl sonra da, 1848 yılında Ottoni adlı bir eczacının da kendi adını verdiği bir eczane açtığına ilişkin bilgiler var. 1849'da İtalyan asıllı Saray Eczacıbaşısı Francesco della Suda Efendi (ki Faik Paşa diye anılır), Büyük Eczane adıyla; 1895'te de J. C. Reboul adlı bir Fransız eczacı da kendi adına eczane açarak şifa dağıtmaya başlamışlar. 1880'den sonra da bu meslek grubuna ilk Türk eczacılar katılmış.

Yetmiş yıl önce, çocukluğumda, Beyoğlu, İstanbul'un en çok eczanesi olan semtiydi. Zaten o yıllarda herkes, her istediği yerde eczane açamazdı. Eczane ruhsatı, o semtin nüfusuna göre, o da ancak gereksinim varsa, o zaman verilir. Beyoğlu'nda, İstiklal Caddesi'nde,

Taksim'le Tünel arasında İstanbul'un en büyük eczaneleri sıralanıyordu. Hangileri mi? İşte Taksim Eczanesi, Ağa Cami'nin yakınında Limoner ve Rebul Eczaneleri, Galatasaray'da Galatasaray ve Kanzuk Eczaneleri ve de Elhamra Sineması'nın orada, kilise sokağının köşesindeki Dellasuda Eczanesi. Hepsi de yıllar önce kurulmuş, ciddi çalışan, büyük ve güvenilir eczanelerdi.

O zamanlar "müstahzar", yani kullanıma hazır halde satılan ilaçların sayısı çok azdı. Onlar da Ethem Pertev, Münir Şakir, İbrahim Ethem, Mustafa Nevzat, Necip Akar gibi laboratuvarların hazırladığı öksürük şurubu, iştah açıcı şuruplar, ağrı kesiciler gibi harcâlem ilaçlardı. Bir de güllaç kapsüller içindeki Gripin! Üzerinde hiç unutmam, "Baş ve Diş, Nezle, Grip – 4 saat ara ile 3 tane alınabilir" diye yazardı. Ve altında, büyük harflerle, "Kininli" ibaresi!

Kinin, bir başka adıyla "sulfa-ta", o zamanların harika ilaçlarındandı. Çin Hindistan'daki büyük plantasyonlarda özel olarak yetiştirilen aynı adlı tropik ağacın kabuklarından elde edilmiş.

Ne yazık ki, Vietnam Savaşı boyunca bu plantasyonların kökünü kuruttukları için, kinin de artık bulunmaz olmuş. Bir yerde okuduğuma göre, bu ağaçları yeniden yetiştirmeye başlamışlar. Ama ilaç yapılabilecek duruma gelmeleri için, aradan daha yıllar geçmesi gerekmiş.

Gelelim hazır ilaçlara... Bunların hemen hemen hepsi de, "Pfizer", "Roche", "Sandoz", "Merck" gibi

büyük yabancı fabrikaların ürünüydü. Ve hepsi de döviz ödenerek ithal edilmiş ilaçlardı. Yerli fabrikaların, ithal edilen hammaddelerden ilaç üretmeye başlaması, ancak 1960'lı yıllardan sonrasının işidir.

Her doktorun, belli hastalıklar için, yıllardan bu yana deneyip kullandığı kendi formülleri vardı. Dediğim gibi, çocukluk yıllarımda, ilaçların çoğu, doktorların yazdığı reçetelere göre, eczanenin bir köşesindeki küçük laboratuvar, hep eczacı kalfaları tarafından elle hazırlanıp yapılırdı. İlacın, reçetede formüle uygun olması, eczacı kalfasının ustalığına bağlıydı. O zamanlar eczacılık, bilgi, titizlik, el becerisi, sorumluluk ve ustalık isteyen zor bir meslekti.

Bir gün eczanede, hammaddelerin tartıldığı hassas teraziyi gördüğümde çok şaşırılmışım. Bu teraziler, esebilecek hafif bir rüzgardan bile etkilenmemeleri için cam mahfaza içinde yer alırdı. Tıpkı kuyumcu terazileri gibi... Eczacı kalfası, reçetede hammaddeleri ayrı ayrı alıp reçetede belirtildiği kadarını tartar, sonra da küçük porselen havanlarda toz haline gelinceye değin bir güzel döver, en sonunda da hepsini iyice birbirine karıştırırdı.

Çoğunlukla bu tozlar hep acı olurdu. Çoğu kimse, "en iyi ilacın en acı ilaç" olduğuna inanırdı. İyi, güzel de, bu zehir gibi acı ilaçları özellikle çocuklara içirmek çok zor olurdu. Bize bunları kavgaya dövdüğümüz içirebilmek için, çoğu zaman bir kaşık reçele karıştırırlardı ki, böylesi daha pis bir şey olurdu.

Ağzımızdaki o acı tatlı karışım, uzun zaman gitmek bilmezdi.

Bir de çocukken içmekte çok zorlandığımız "Balık yağı" vardı. Kış geldi mi, gazetelerde, "Hakiki Norveç balık yağı gelmiştir!" ilanlarını görür görmez, birden tüm keyfim kaçardı! Kuzey denizlerinde tutulan Morina balığının karaciğerinden elde edilen bu pis sarı renkteki ağır yağ, zayıf çocuklara hızla gelişip güçlenmeleri için adeta silah zoruyla içirilirdi. Yutması zor, pis kokulu, içtikten sonra insanın içinden gürk gürk diye geri tepen iğrenç bir yağdı bu! İçirdikten sonra da bize, hemen arkasından, iki üç dilim portakal yedirirlerdi.

Sonradan bunun "Adeksolin" diye kırmızı kapsülleri çıktı. Ama o da pis bir şeydi, içimizi bayıltırdı. Bir seferinde bu kırmızı kapsülleri, kendim içecek yerde, bizimkilere göstermeden evdeki kedimize yutturmuştum. Bir iki gün içinde aşırı semirip güçlenen o miskin Zertop bile, topladığı aşırı enerjiyi tüketebilmek için nasıl da yerden perdelerle sıçrayıp neredeyse tavanda baş aşağı yürür olmuştu!

Hatta, bir gün, bir hışımla yandaki evlerin damlarına öyle bir kaçmıştı ki, bizimkiler onun bu durumuna şaşırıp, kalmıştı! Oysa, mart ayına da daha iki ay vardı! Durup dururken tutam tutam tüylerini dökmeye başlamasına da bir türlü akıl sır erdirememişlerdi! Bilmiyorlardı ki, bu işin gizi, o kırmızı Adeksolin kapsüllerindedir!

Havanda dövülüp toz durumu getirilen tüm bu acı ilaçlar, ko-

layca yutulabilsin diye nişasta-dan yapılmış küçük kapçıklara birer doz, birer doz yerleştirilirdi. Ya da küçük kağıtlara konarak her doz ayrı ayrı paketlenirdi.

Kutunun üstüne kesinlikle etiketi yapıştırılır, üzerine hastanın, veren doktorun adı ve de ilacın numarası yazılırdı. Şişeye konan sıvı ilaç eğer dışardan sürülecekse, etiketi kesinlikle kırmızı olurdu. Üzerine de kocaman bir "Haricen kullanılır" uyarısı bulunurdu! İçilecek sıvı ilaçların etiketi ise her zaman beyazdı.

O yıllarda eczanelerde yalnızca ilaç yapılıp satılırdı. Bir de diş macunu, diş fırçası, sıcak su torbası, krem ya da enjektör takımı gibi tıpla, sağlıkla ilgili malzemeler... Günümüzdeki eczanelerin çoğunda maşallah yok yok! Plaj ayakkabısından güzellik malzemesine, saç boyasından kabartma tozuna kadar herşey satılmakta! Eskiden bu işe ne çok kızardım; ama şimdi yavaş yavaş eczacılara hak vermeye başladım: Devletten, sosyal sigortalardan ya da resmi kurumlardan alacağını tahsil etmekte zorlanan eczacılar, ilaçtan başka şeyler de satmasınlar da ne yapsınlar?

Yıllar önce gazetede okumuştum: Şişli'de, bir gece, hastasına serum yetiştirmek için nöbetçi eczaneye dalan bir vatandaş, "Serumumuz maalesef kalmadı..." yanıtını alması üzerine, nasıl da tepesi atıp camları, çerçeveleri indirivermişti! Bu arada, tabii, raflardaki saç kurutma ve kahve çekme makinelerini de, esansları, parfümleri ve daha bir sürü alakasız öteberiyi de!

Günümüzde herşey kolaylaştı, çok daha pratik duruma geldi. Nasıl mı? İştah açıcı şurupların kutusundan çıkan küçücük bir plastik kaşık, sizi gidip mutfaktan kaşık alma derdinden kurtarıyor. Göz ilaçlarının şişeleri zaten kendiliğinden damlalıklı! Üstü lastik pompalı cam damlalıklar da çoktan tarihe karıştı. Eski cam enjektör setleri de artık antika oldu. Steril ortamda satılan plastik enjektörler hem mikropsuz, hem pratik, hem de adeta bedava! Bunlar, iğnecileri eski cam şırıngalarını alkollü pamuk alevinde uzun uzun kaynatmak eziyetinden kurtardı. Eski iğneler yeterince ince olmadıklarından nasıl da can yakardı! Ayrıca da, kullanıla kullanıla uçları kütleleşmiş olduğundan kaba etinize nasıl da zor batardı!

İçine merhemlerin, macunların bulunduğu küçücük porselen hokkalar, yok artık! Bu tip ilaçlar hep altından sıkılarak sürülen tüplerde satılıyor. Sıvı ilaçların bulunduğu küçük şişeler de çoktandır kayıplara karıştı.

Günümüzde, "ilaç" denince, artık gözlerimizin önüne hep boy boy, biçim biçim, renk renk irili ufaklı haplar geliyor. Bunlar "Film tablet" denen ambalajlarında satışa sunuluyor. Bastır arkasından hapın üstüne... Düşür hapı avucunun içine... At ağzına, bir bardak suyla indir midene... Hadi, geçmiş olsun, şifalar niyetine!

Bilmem ki günümüzde hâlâ laboratuvara kapanıp ilaç yapabilecek eczacı kalfaları kaldı mı? Bugünün eczacıları, istediğiniz ilacı camekânın arkasından alıp

size küçücük bir naylon poşete atarak uzatmakla yetiniyor! Zamanlarının çoğu, sigortalıların aldığı ilaçların fiyat etiketlerini kesip kesip bir başka kağıda zımbalamakla geçmekte...

Pek yakında, süpermarketler gibi "eczane süper marketleri" de açılırsa hiç şaşmayacağım! Neden olmasın? Gir eczaneye... Uzanıp al raftan ilacını, at elindeki sepe-

te... Sonra da gir kasadaki kuyruğun gerisine...

Nasıl? Bir şey mi dediniz?

"O kargacık burgacık yazılmış reçeteleri nasıl okuyacağız?" diye mi soruyorsunuz?

Haklısınız! Herhalde ona da bir çare bulur insanoğlu, herşeye bulduğu gibi...•

EserTutel@butundunya.com.tr

Adamın biri rabatsızlanmıştı. Halinden balsizleştiği, ateşinin çıkmaya başladığı belli oluyordu. Evine giderken yolda bir arkadaşına rastladı. Arkadaşı "Hayrola seni iyi görmedim" dedi. "Hasta mısın, neyin var?"

"Hastayım ya... Şifayı kapmışım, eve dönüyorum."

Arkadaşı, "Geçmişler olsun" dedi. "Yolunun üstündeki ilk eczaneye gir de, bir ilaç al!" diyerek alması gereken ilacın adını söyledi. "Çok iyi ilaçtır" dedi. "Üşütmeye, soğuk algınlığına iyi gelir. O ilacı al ve hemen iç. Göreceksin, sana iyi gelecek. İstersen bir tarafa adını yaz, yoksa unutabilirsin!"

Hasta adam, "Unutmam, aklımda tutarım" dedi. Arkadaşının ısrarlarına karşın yazmamakta da direndi.

"Sen bilirsin, geçmişler olsun" dedi arkadaş. "Ama yazsaydın iyi ederdin."

İki arkadaş böylece ayrıldılar. Hasta olan çok geçmeden bir eczanenin önünden geçerken hemen içeri girdi ve eczacıdan ilacı isteyerek duraksayverdi. Ve ilacın adını unuttuğunun ayırdına vardı. "Neydi ilacın adı, neydi ilacın adı?" diyerek anımsamaya çalıştıysa da ilacın adı bir türlü aklına gelmedi.

Ve kendisini sabırla bekleyen eczacıya çaresizlik içinde sordu: "Kuzum, bir sayar mısın" dedi. "Sizde ilaçlardan neler var?"•

Yaşlı doktor, artık ilaçların adlarını eskisi gibi kolayca anımsayıp söyleyemiyordu. Bir gün eczaneye girdi; fakat alacağı ilacın adını uzun uzun düşündüyse de bir türlü bulamadı.

Sonunda eczacıyı daha fazla bekletmemek için, "Bana" dedi. "Bir kutu asetilsalisilik asit verir misiniz?"

Eczacı, "Yani bildiğimiz aspirini istiyorsunuz, galiba? diye sordu.

Yaşlı doktor hemen atıldı:

"Evet, evet elbette aspirin" dedi. "Kusura bakmayın, yaşlılık işte... Birden anımsayamadım..."•

Şubat SuDokuları

•Hazırlayan: Canan Onural - Bütün Dünya•

1				2				5
4	9	2		7				1
	5				8	7		
7				9				
	2	9	6				8	4
	6		8		2			9
	1					4		
			9			5		
	4			6	1		2	

Kolay

	9					8		
2				4		3		
						9	1	4
				5				
3							7	
	2				7	4		9
			3			1		8
		7		2		5		
1					9	3	4	

Zor

CananOnural@butundunya.com.tr

Yanıtlar 88'inci sayfamızdadır.

1991'de amatör Rus araştırmacılar, Romanovlar'ın öldürülmesi konusunda yakın geçmişte yayınlanan hükümet raporundan yararlanarak, Romanovlar'ın gömüldüğünü düşündükleri yeri buldular. Buraya el koyan Rus yetkilileri, kazdıkları mezardan ceset kalıntıları çıkardılar. Kafataslarını inceleyen bilim adamları, Anastasia'nın da bunlar arasında olduğunu öne sürdüler, ancak Ruslar'ın bulguları, şüpheleri ortadan kaldıran kesinlikte değildi.

Çarlık Tahtından Maden Çukuruna

İlk seferini 21 Şubat 1920'de Liverpool'dan New York'a yapan "Berengaria" gemisi, 8 yıl sonra 6 Şubat günü; kendisini, öldürülen Rus Çarı Nicholas II'nin en küçük kızı Anastasia olarak tanıtan bir genç kadını New York Limanı'na ulaştırdı.

Gemide bir basın toplantısı yapan Anastasia, çenesini tedavi ettirmek için Amerika'ya geldiğini, 1918 Temmuz'unda tüm ailesinin, Rusya'nın Ekaterinburg kentinde öldürüldüğü sırada kaçıp, canını zor kurtardığını, bu arada bir Bolşevik askeri tarafından çenesinin kırıldığını öne sürüyordu. Anastasia, Romanovlar'la birlikte öldürülen aile doktorları Botkin'in oğlu Gleb tarafından karşılanmıştı. Gleb Botkin, Anastasia'ya "Ekselansları" diye hitap ediyor, çocukluk dönemlerinde birlikte oynadıklarını, "Onun şüphesiz Grand Düşes Anastasia olduğunu" söylüyordu.

1918 ve 1928 yılları arasında,

Romanovlar'ın kayıp servetinin varisi olduğunu iddia eden, yarım düzineden fazla kadın ortaya çıkmıştı. Bu nedenle Anastasia'nın iddialarını şüpheli bulan Amerikalı gazetecileri anlayışla karşılamak gerekiyordu. Bununla birlikte, New York'ta kaldığı süre içinde sosyete partilerinde ünlü bir kişi olarak çevrelendi, kibar kimseler arasında revaçta olan otellerde, Romanovlar'ın saygıdeğer varisi olarak kabul gördü. Ziyareti sırasında bir otele kaydını yaptırırken, "Anna Anderson" adını kullandı, daha sonra bu, takma adı olarak kaldı.

Köşeden Bucaktan

Mehmet Muhsinoğlu

Rusya'da 1917 Şubat İhtilali'nde Çar Nicholas II, tacını ve tahtını bırakmaya mecbur edildi. Nicholas, eşi Alexandra, dört kızı ve oğlu, Czarskoye Selo Sarayı'nda tutuldu, daha sonra Bolşevikler Ekim İhtilali'nde iktidarı ele geçirdiğinde, Urallar'da Ekaterinburg kentine götürüldüler. 1918 iç savaşı tüm şiddetle sürerken, Bolşevik karşıtı Rus

17 Temmuz 1918 tarihinde öldürülen Romanov Ailesi

güçleri, temmuz'da Ekaterinburg'a yaklaşılmaya başladı.

Nicholas ve ailesinin kurtarılabileceği endişesiyle, "bölge yetkilileri" tarafından Romanovlar hakkından ölüm kararı verildi.

17 Temmuz 1918 gece yarısından hemen sonra, Nicholas, Alexandra ve beş çocuğu ile Dr. Botkin dahil ailenin dört görevlisine, hemen giyinmeleri ve tutuklu bulundukları evin bodrum katına inmeleri emredildi. Burada aile ve görevlileri iki sıra halinde dizildiler; kaçıkları söylentisini önlemek için fotoğraflarının çekileceği bildirildi kendilerine. Bu sırada yarım düzineye yakın silahlı adam aniden içeri dalıp, imparator ailesine kurşun yağdırmaya başladılar. Barut dumanı dağıldığında,

hâlâ soluk aldığını gördüklerini de bıçaklayarak öldürdüler.

Ekaterinburg kentinin 23 km. dışında, terk edilmiş bir maden ocağına cesetleri taşıyan cellat ekibi, üzerlerine benzin dökerek yakıp, sonra sülfürik asitle son kalıntıların görüntüsünü değiştirmeye çalıştı. Geriye ne kaldıysa bir maden çukuruna döküp, üzerini toz toprakla doldurdular.

Bolşevik hükümeti ilk başta, yalnızca Nicholas'ın idam edildiğini, eşi ve çocuklarının güvenli bir yere götürüldüklerini bildirdi. Daha sonra tüm ailenin yok edildiği, Rus araştırmacıların raporları ile doğrulandı. Aynı zamanda, Avrupa'da her nasılsa sürekli yayılan bir söylentiye göre, Romanovlar'ın çocuklarından –genellikle Anastasia olduğu öne sürülen– biri, katliamdan kurtulmuştu. Romanovlar'a ait servetin

Çarlık Tahtından Maden Çukuruna

Avrupa bankalarında olduğu haberleri üzerine, nakit para ümidine kapılan ve hanedanla ilgili hak iddia edenler görülüyordu. Fakat bunların dolandırıcılık peşinde koşan sahtekârlar olduğu kısa sürede ortaya çıkıyordu. Bu arada Avrupa, Anna Anderson ile henüz tanışmıştı.

1920'de intihar etmeye çalıştığı açıkça görülen bir genç kadın, Berlin'de Landwehr Kanalı'ndan çekilip, kurtarıldı; yetkililere kimliğini bildirmeyi reddediyordu. Gerçek kimliği bilinmeden 1922 yılına değin yaşayacağı Dalldorf Akıl Hastanesi'ne yerleştirildi. Bu arada beklenmedik bir açıklama yaparak, "Diğer grand düşeslerden biri değil, Anastasia olduğunu" söylemeye başladı.

Bu dönemde Avrupa, Bolşevik İhtilâli'nden kaçan Ruslar'la dolup taşıyordu. Birçok çar sempatzanı, "kayıp Anastasia olduğu ilk bakışta açıkça anlaşılan" bu genç ve güzel kadının yardımına koşuyordu. Onun anlattığına göre çirkin yara izleri; "Ailesinin topluca öldürüldüğü sırada vücuduna saplanan Bolşevik bıçaklarından" geriye kalmıştı. "Bir Bolşevik askeri" diyordu, "Soluk aldığımın ayırına varıp bana yardımcı oldu, en sonunda Batı'ya kaçtım..." Bu genç kadın, Anastasia olduğunu öne sürdükten birkaç ay sonra, kendisini destekleyenlerin oluşturduğu uzun kuyruğun başın-

da, akıl hastanesinden salverildi.

Aradan geçen birkaç yılda, Rus göçmenlerden meydana gelen çevresi hayli gelişti, Romanov Ailesi'nin öldürülen doktorunun oğlu ve çocukluğunda günün önemli bölümünü imparator ailesinin yanında geçiren Gleb Botkin'e

Son Grand Düşes, Anastasia

özellikle yakın oldu. Bu dönemde Romanovlar'ın birçok hısım ve akrabası, tanıdıkları, onunla görüştü ve gerek Anastasia'ya benzerliği, gerek Romanov Ailesi'nin günlük yaşamıyla ilgili küçük ayrıntılar

hakkında bildikleri, bu insanların çoğunu etkiledi.

Ancak diğerleri ise, Anastasia'nın gençlik döneminin önemli olaylarını tam anlamıyamadığı için şüphe duymaya devam ettiler. Genç Anastasia'nın çok iyi bildiği İngilizce, Fran-

den belirmesine bağlıyordu.

Bu arada onun destekçileri, Anastasia olarak tanınmasının yasal biçimde onaylanması için uzun bir mücadeleye başladılar. Böyle bir tanınma, SSCB dışında kalan Romanov serveti ne kadar olursa olsun, Rusya'nın komünist liderlerini hâlâ devirmek ümidinde olan sürgündeki çar taraflarının eline, müthiş bir politik rehine vermiş olacaktı.

Bu çabaları şiddetle eleştiren Alexandra'nın kardeşi ve Anastasia'nın dayısı olan Hesse grand dükü, "Anastasia'nın gerçek kimliğinin ortaya çıkması için özel bir araştırmacı ile anlaştı. Bu araştırmacı aslında genç kızın, 1920'de Pomerania Bölgesi'nde ortadan kaybolan, Polonya asıllı Alman fabrika işçisi Franziska Schanzkowska olduğunu bildirdi. Schanzkowska'nın, 1916'da çalıştığı fabrikada meydana gelen bir patlamadan kalan yara izleri ve zihinsel dengesizlik sorunu vardı. Bu bulgular Alman gazetelerinde yayımlandıysa da, kesinlikle ispatlanamadı.

Anna Anderson olarak bilinen genç kadın, yasal olarak tanınma mücadelesini sürdürdü, nice on yıllar geçip giderken, birçok mahkemeyi kaybetti. Onun hikâyesini anlatan Fransızlar'ın "Anastasia" adlı oyunu 1954'te sahnelendi, 1956'da Amerikalılar bunu sinemaya uyarladı ve Ingrid Bergman Anastasia başrolü ile Academy Ödülü'nü kazandı.

On yıllarca kendisinin Anastasia olduğunu ileri süren Anna Anderson

sızca yanında, Rusça güzel konuşabilme yeteneği ise, önemli ölçüde kayba uğramıştı. Birçok insan bu tutarsızlıkları, akıl hastanesinde kısa süreli de olsa kalmasının yol açtığı zihinsel rahatsızlığı, arada bir yeni-

1968'de "Anne Anderson", Amerikalı tarih profesörü J. E. Manahan ile evlendi ve Amerika'ya yerleşti, yaşamının son yıllarını Charlottesville, Virginia'da geçirdi. 1970'te en önemli hukuk davasını kaybetti ve Romanov servetinden kalan son bölüm, Mecklenberg düşesine verildi. Anna Anderson Manahan 1984'te öldü.

1991'de amatör Rus araştırmacılar, Romanovlar'ın öldürülmesi konusunda yakın geçmişte yayınlanan hükümet raporundan yararlanarak, Romanovlar'ın gömüldüğünü düşündükleri yeri buldular. Buraya el koyan Rus yetkilileri, kazdıkları mezardan ceset kalıntıları çıkardılar. Kafataslarını inceleyen bilim adamları, Anastasia'nın da bunlar arasında olduğunu öne sürdüler, ancak Ruslar'ın bulguları, şüpheleri ortadan kaldıran kesinlikte değildi. Cesetlerin Romanovlar'a ait olduğunun kanıtlanabilmesi için Ruslar, İngiliz DNA uzmanlarından yardım istedi.

İlk aşamada cinsiyet testi yapan bilim adamları, beş kadın ve dört erkek cesedi belirledi. Daha sonra yapılan teste akrabalık bağlantıları araştırıldı. Üç kız yanında, bir baba ve anne tanımlandı. Diğer dört ceset görevlilere ait gibi görünüyordu. Ailenin küçük oğlu Alexei ve kızlarından biri kayıptı.

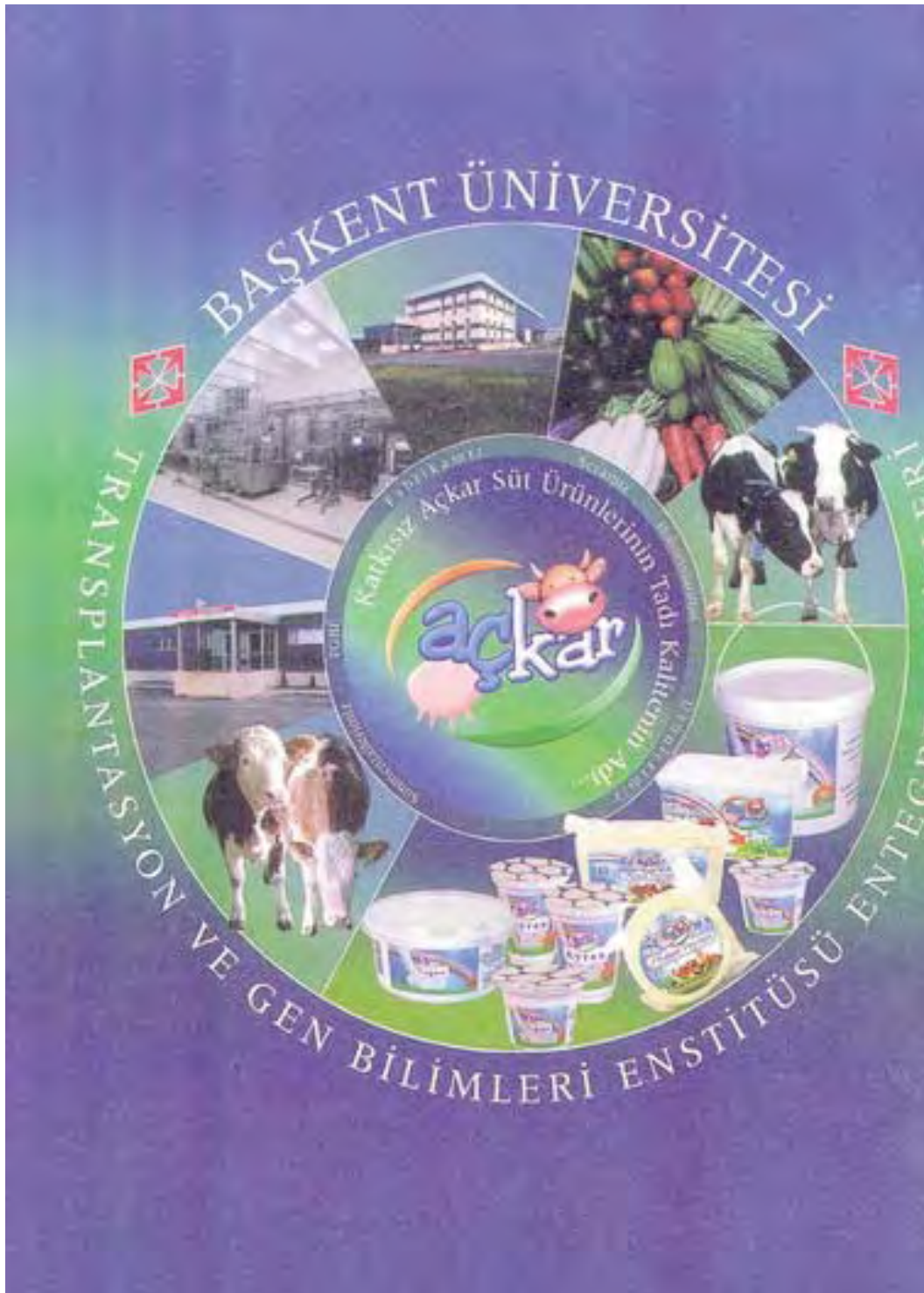
Alexandra ve çocuklarının kimliğini kanıtlayabilmek için bilim adamları, Alexandra'nın büyük yeğeni olan Prens Philip ile eşi, Kraliçe Elizabeth II'den kan örneği aldılar. Çünkü, onların hepsi anne tarafının ortak soy özelliğini taşıyor, he-

men hemen hiçbir değişikliğe uğramadan anneden çocuğa geçen mitochondria DNA'sını paylaşıyorlardı. Philip'in kanıyla cesetlerde yapılan ve pozitif sonuç veren mtDNA karşılaştırması, kalıntıların Romanovlar'a ait olduğunu kanıtlıyordu. Ancak, aynı mtDNA'nı paylaşmayan çarın kimliğini belirleyebilmek amacıyla, Nicholas'un kardeşi Grand Dük George'un mezarı açıldı. Yapılan mtDNA karşılaştırması, onların da akrabalık bağına kanıtladı.

Romanovlar'ın bir kızı, cesetlerin gömülü olduğu yerde yoktu. Anastasia kaçmış ve Anna Anderson olarak ortaya çıkmış olabilir miydi? 1994'te Amerikan ve İngiliz bilim adamları, bu sorunun yanıtını bir kez daha ve son olarak araştırdılar. Anderson'un Virginia hastanesinde alınan doku örneğini kullanan İngiliz ekibi, onun mtDNA'nı Romanovlar'ınki ile karşılaştırdı. Eşzamanlı olarak bir Amerikan ekibi de, onun saç telinde bulunan mtDNA üzerinde araştırma yaptı. Her iki ekip de kesin yargıya vardı: Anna Anderson bir Romanov değildi.

Da ha sonra, bilim adamları "Anna Anderson"un mtDNA'nı, Franziska Schanzkowska'nın büyük yeğeni Karl Maucher'ınki ile karşılaştırdılar. Birbiriyle uyuşan DNA'lar, 1920'lerde bir Alman araştırmacının öne sürdüğü teoriyi sonunda kanıtlamış oluyor, 20'nci yüzyılın en büyük gizemlerinden biri böylece çözümleniyordu. •

m.muhsinoglu@gmail.com

Dünyanın her köşesinde günlük konuşmalarda yer alan terimlerin bir bölümünün kökeni kişi adlarıdır. Kimi insanların, özellikle bilim adamlarının buluşları, keşifleri onların adıyla anılır. Kimileri de yaşam biçimleriyle terimlere ad verirler.

Bildiğimiz Sözcüklerin Bilmediğimiz Öyküleri

Kimi adlar ve terimler vardır, çok sık kullanılırlar, herkes tarafından bilinirler. O sözcükleri hepimiz biliriz, tanırız. Üstelik bu sözcükler neredeyse tüm dillerde ortak. Türkiye’de de, Fransa’da da, Londra’da da, Kahire’de de aynı anlama gelirler ve aynı harflerle yazılır, aynı seslerle söylenirler. Dünyanın her köşesinde günlük konuşmalarda yer alan bu terimlerin bir bölümünün kökeni kişi adlarıdır. Kimi insanların, özellikle bilim adamlarının buluşları, keşifleri onların adıyla anılır. Kimileri de yaşam biçimleriyle terimlere ad verirler. Boykot da, jilet de, linç de, lüks de aslında gerçekte yaşamış insanların soyadlarıdır.

Boykot

Charles Cunnigham Boycott

Kürkleri için yaşama haklarına son verilen ve soyları tükenmekte olan hayvanları korumak için girişilen bir eyleme ya da parlamentoda alınan siyasal ya da ekonomik kararları protesto etmeye “Boykot” diyoruz. Sözlük anlamı, “Sosyal ve iktisadi ilişki-

leri kesme, şahsa, kuruluşa ya da devlete karşı uygulanabilir bir protesto biçimi. Geçici olarak iş ya da ders bırakma”dır.

Yüzbaşı rütbesiyle ordudan emekli olan Charles Cunningham Boycott, 1873 yılında İrlanda’da Mayo ilinde bir kontun mülklerinin yöneticiliğine getirilmişti. Birkaç yıl

sonra iyi ürün alınmadığı için kıtlık olasılığı ortaya çıktı. İrlanda’da kurulan Toprak Birliği, toprak kiralının yüzde 25 oranında indirilmesi gerektiğini bildirdi. Bu isteği olumlu karşılamayan Boycott mahkemeye başvurdu. İşte o gün emekli yüzbaşının aklına bile gelmezdi ki bir gün adı dünyanın her yerinde protestonun ortak adı olacak. Boycott’un açtığı dava üzerine Toprak Birliği başkanı milliyetçi devlet adamı

Evrensel Kültür

Songül Saydam

Charles Steward Parnell, toprak kiralayanlara bir çağrıda bulundu. Şiddete başvurmamalarını; ama kiralalarını düşürmek istemeyenlerle ilişkilerini durdurmalarını istedi. Parnell’in bu önerisi tabii ki önce Boycott’a karşı uygulandı. Direniş karşısında Boycott, hasat için kentten getirdiği işçileri çalıştırmak zorunda

kaldı. İrlanda'dan ayrılan Boycott iş değiştirdi ve emlak komisyonculuğuna başladı. İngiltere yeni bir Toprak Yasası çıkardı. Kira Takdir Mahkemeleri de kurulunca İrlanda'da koşullar hızla düzeldi. Toprak Birliği'nin direniş eylemine hedef olan Boycott'un adı ise "Bir tacirin mallarını satın almayarak yapılan eylem" anlamında dünyada dillerine girdi. Günümüzde ise, belli bir amacı gerçekleştirmek için baskı yapmak amacıyla, bir kimseyle, bir yerle, bir topluluk, kuruluş ya da ülke ile her türlü ilişkiyi kesme anlamında yaygın biçimde günlük yaşamın içinde yerini koruyan bir kavram boykot.

Jilet

King Kamp Gillette

Özellikle erkeklerin hemen her gün kullandıkları ve iki ya da tek yanı keskin tıraş bıçağına verilen "Jilet" adı, aslında onu bulan kişinin soyadıdır.

1871 yılında çıkan bir yangında tüm malvarlığını yitiren bir ailenin çocuğu olan King Kamp Gillette, genç yaşta çalışmaya başladı. Önce metal eşyalar pazarladı. Mekanik aletler konusunda yaratıcı kişiliğini keşfeden bir yatırımcı ondan "Kullanılıp atılacak bir şey" geliştirmesini istedi. Yatırımcının bu istediğini Gillette, bir sabah tıraş olurken anımsadı. Usturasını bilerken aklına

önce çift kenarlı bir çelik bıçağı iki lehva arasına yerleştirmek ve bunu da T biçiminde bir sapla tutturmak düşüncesi geldi. Bu bıçakların yeniden bilenmesi ya da keskinleştirilmesi gerekmeyecek, birkaç kez kullanıldıktan sonra atılıp, yerine yenisi konulabilecekti.

Buluşu ilk günlerde piyasada kuşku ile karşılanmasına karşın, jilet kısa sürede yaygın bir alıcı kitlesi buldu. Şirket 90 bin tıraş makinesi ve tam 12 milyon 400 bin adet tıraş bıçağı üretti ve sattı. Gillette'in adı buluşuyla o denli özdeşleşti ki, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi ülkemizde de, bakkallardan, marketlerden değişik marka tıraş bıçakları bile "Jilet verir misiniz?" diye istenmeye başladı.

Linç

Charles Lynch

İnsanlık tarihi denli eski bir kavram olan linç, bir topluluğun, suçlu olduğunu kabul ettiği kişiyi, yargılanmasına gerek görmeden kendi olanaklarıyla cezalandırmasına deniliyor.

Linç eylemi, adaleti temsil yetkisi taşımayanların, yasal yargı kurumlarının yerini almaya kalkması olarak tanımlanabilir.

Bu eylem adını, Amerikan Bağımsızlık Savaşı'ndan almaktadır. Savaş sırasında Virginialı Charles Lynch, keyfi bir mahkeme kuru-

King Kamp
Gillette

Charles Cunnigham
Boycott

yor. Suçluları, usulünce yargılamadan, kendi kendini başkan olarak atadığı bir mahkemenin kararıyla cezalandırıyor. Özellikle İngiliz krallık yanlılarını çok sert cezalara çarptırıyor. Charles Lynch'in adı da ne yazık ki hiç de insanca olmayan bir kavram olarak geçiyor tarihteki yerine.

Lüks Lucius Licinius Lucullus

Kirazı, kayısıyı, Anadolu'ya özgü öteki meyve, sebze ve baharatları Avrupa'ya götüren Lucius Licinius Lucullus gurmelelerin piri sayılır. Lucullus'un ziyafetleri dillere destandı. Bir gün aşçısına çok masraflı bir ziyafet hazırlattı. Bu denli masraf ve zahmet karşısında aşçısı dayanamadı ve "Efendim siz bu akşam tek başıyasınız, başka kimse yok ki?" dedi. Lucullus, "Olmaz mı? Bu akşam Lucullus, Lucullus'u ağırlıyor" dedi.

İşte, "Aşırılık, israf, tantana, debdebe" anlamında dünya dil-

lerinde kullanım bulan "lüks" sözcüğünün kökeni, bu Romalı generalin adından geliyor. Lucius Licinius Lucullus, İÖ 63 yılında büyük bir aşırılık içinde yaşamaya başlamış. Giyim kuşamda, eşyada, günlük yaşamda kendini gösteren gereksiz, aşırı gösterişli, süslü, şatafatlı, sınırları aşan yaşamı için Napoli'de görkemli bir ev yaptıran Lucullus, tünellerle denize bağlı havuzlarına en nadide balıkları, deniz ürünlerini koyacak denli ileri gitmişti. Evinin her yanı açıktı. "Lucullus, iyi, güzel ama kış gelince ne yapacaksınız?" diye soran arkadaşına gülererek, "Benim leylekler, turnalar denli de mi aklım yok? Ben de mevsimi geldiğinde evimi değiştireceğim, Roma'ya gideceğim!" demişti. Bu nedenle o, yazlıkçılığın öncüsü olarak da

Lucius Licinius
Lucullus

Charles Lynch

SongulSaydam@butundunya.com.tr

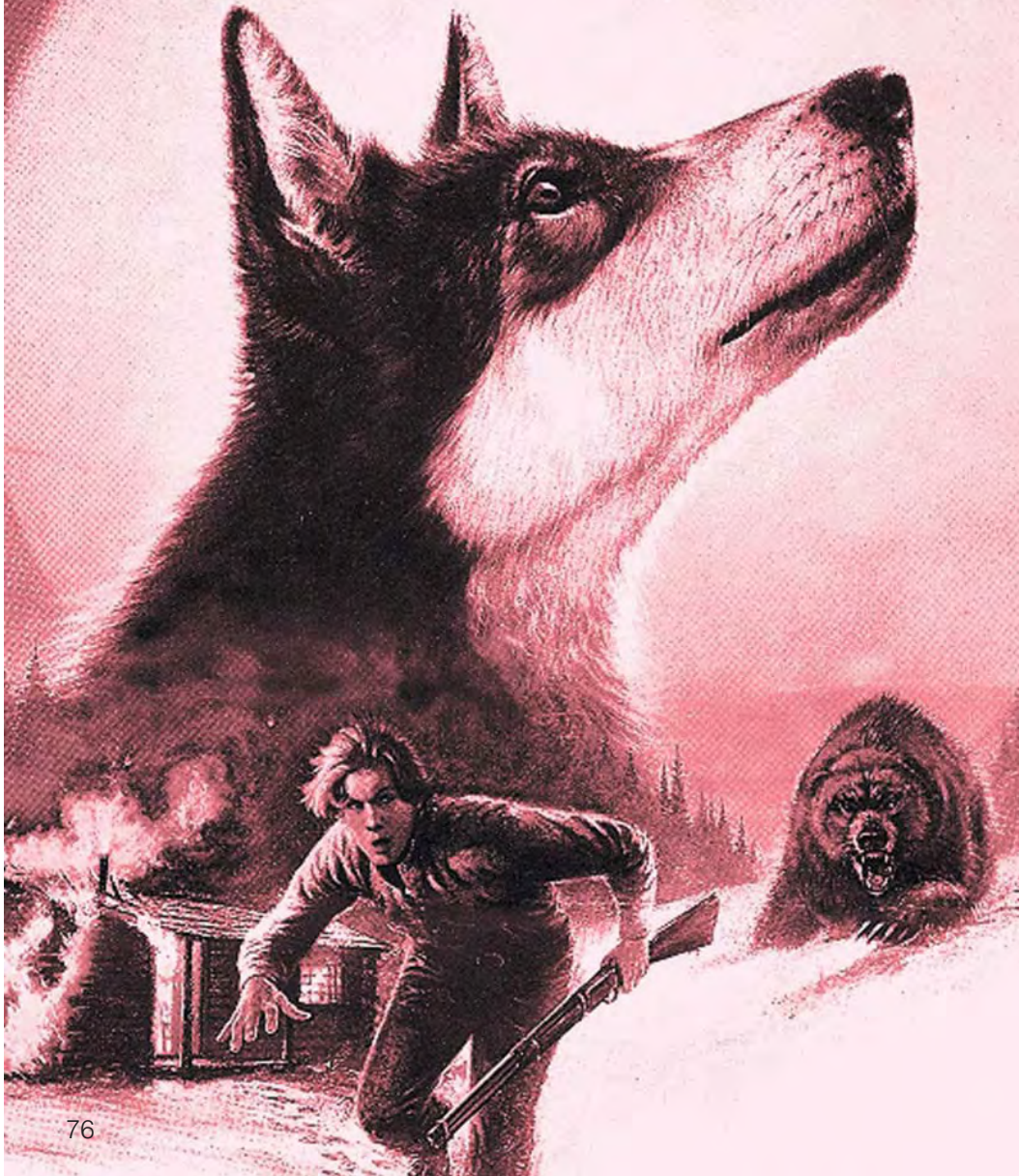
Ankara'da bir fakültede okuyan Ahmet, derslerinin dışında her konuyla ilgiliydi. Yıl sonu yaklaşırken kötüye giden dersleri düzeltemeyeceğini anladı. Bu gidişle okuldan atılması kesindi. Annesine durumu bildirdi:

"Anneciğim fakülteden atılacak gibiyim" dedi. "Sen babamı bu duruma hazırlar mısın?"

Annesi gülererek yanıt verdi:

"Merak etme oğlum" dedi. "Baban çoktan hazır bu duruma..."

Vahşi bir dünyada
serüvenlerin en büyüğü,
hayatta kalma savaşıdır...

*Tayfa, İstiridye Korsanı, İşçi,
Serseri, Altın Arayıcısı, Yazar ve...
Serüven Öykülerinin Kralı:*

Jack London

San Francisco Körfezi'ne doğru yol alan "Razzle Dazzle" (ABD argosunda "Şaşırtıcı hareket" anlamındadır) adlı teknenin genç kaptanı bir eliyle dümeni tutarken öteki eliyle dizlerinin üzerindeki kalın kitabın sayfalarını çeviriyordu. Teknedeki büyük tahta kutularda gün boyu istiridye yataklarından çıkardığı ve kendisine üç aylık işçi ücreti denli gelir sağlayacak olan istiridyeler bulunuyordu. Her an bir devriye botuyla karşılaşabilir ve kaçak avlanmakla suçlanarak hapsi boylayabilirdi. Fakat genç kaptanın çevreyi kollaması gereken bakışları daha çok kitap sayfalarında geziyordu. Sahil polisinin baskını umurunda değildi; çünkü onlar için en büyük istiridyelerden oluşturduğu bir ikram tabağı hazırlamıştı bile... Onyediy yaşına yeni girmiş olan kaptanın adı Jack London'dı.

Jack London (1876-1916), yoksul bir ailenin çocuğu olarak San Francisco'da dünyaya geldi. Anne babasının koyduğu "John" adını ilkökul sıralarında kendi isteğiyle "Jack" olarak değiştirdi. Sekiz yaşındayken eline ne geçerse okumaya başladı. Yokluktan üne ulaşanların ve uzun deniz yolculuklarına çıkanların öyküleri daha çok ilgisini çekiyordu. On yaşında halk kitaplıklarına gitmeye başladığında okuduklarını rastgele seçtiğinden kendisini daha ortaokula gitmeden eğitmeye başlayan çok sayıda ve değişik konulu kitap ve onların yazarlarıyla tanıştı. Ancak delikanlılık çağına geldiğinde kitap kurdu olmak için yeterli zaman bulmakta zorlanmaya başladı. Para kazanmak için çalışmak zorundaydı. Okul saat-

lerinin öncesinde ve sonrasında da sabah akşam gazete satıcılığı, tatil günleri de rıhtımda tekne bakımı ve temizliği gibi işlerde çalıştı.

Serüvenci benliği onu denize çekiyordu. Rıhtımda geçirdiği günlerde balıkçılar, zıpkıncılar, dalgıçlar ve tayfalar gibi ilginç kişilerle karşılaşır ve onların anlattığı öykülerden etkileniyordu. Düzenli bir gelir için girdiği bir balık konservesi fabrikasından kısa sürede ayrıldı. İnsanın makinelerin kölesi olduğu bu işte hiçbir ilginç yaşam kıymatı bulamamıştı.

O zamanlar resmi izin sahipleri dışındakilere yasak; fakat kaçak yapıldığında iyi para getiren bir uğraş olan istiridye avcılığına ilgi duydu. Sütanesi olan zenci kadından aldığı 300 dolar borçla rıhtımda tanıştığı bir balıkçıdan bir tekne satın alarak istiridye korsanlığı yapmaya başladı. Şimdi henüz onaltı yaşındaydı. Birlikte işe çıktığı korsanlar filosunda kısa zamanda sıvırdı. Genç yaşına karşın işin eskilerinden daha hızlı yelken tutuyor, kavgalarda ve içki içme yarışlarında onları alt ediyordu. Başarısını kıskanan rakiplerinin giderek artan saldırgan davranışları ve sonunda teknesi "Razzle Dazzle"ın yakılması Jack'i yıldırıldı. Korsanlığı bıraktı. Ancak denizden uzak kalamadığından bu kez taraf değiştirerek korsanlığı denetleyen devriye polisinde gö-

rev aldı. Bunun nedeni yalnızca meraktı. Çok iyi tanıdığı korsanlık tarafının karşısı olan denetim ve izleme tarafını da bizzat yaşamak istemişti.

Daha sonra yine denizin çağrısına uyarak Bering Denizi üzerinden Japonya'ya giden bir fok avlama gemisine tayfa yazıldı. Gemide geçen haftalar ve uğranan limanlardaki içkili, kavgalı saatler tam Jack'e göreydi. Seferden döndüğünde ailesinin isteğine uyarak düzenli gelir getiren işlerde çalışmayı denedi. İşe girdiği bir iplik fabrikası ve daha sonra bir anda aklına koyarak elektrik mühendisi olma isteğiyle girdiği ve ilk iş olarak ocağına kömür atma işini üstlendiği elektrik santrali uzun ömürlü iş ortamları olmadı. Bunlar balık konservesi fabrikasındaki işinden daha kötü gelmişti Jack'e...

1894 yılında serserilik günleri başladı. İşsizliği protesto etmek amacıyla ülkenin öteki ucuna, yani

Washington'a yürüyüş düzenleyen Kelly adındaki birinin peşine takılıp onun Sanayi Ordusu'na katıldı. Kısa sürede olaya karşı ilgisini kaybeden Jack yürüyüş kolundan ayrıldığı yörelerdeki kent ve kasabaları dolaşmaya başladı. Serserilikten üç ay hapis cezası aldığı anda sürdürdüğü yaşamın ulaşılmaya değer hiçbir amaca yönelmediğini anladı ve eve dönerek liseye başladı. Üniversiteye gitmek istiyordu.

İki yıllık bir hazırlık döneminin ardından Kaliforniya Üniversite-

Öyküleriyle Öykücüler

Haluk Erdemol

si'ne girmeyi başardı. Fakat daha ilk yılını bitiremeden parası tükeni ve yine para kazanmak için bu kez bir çamaşırhanede çalışmak zorunda kaldı. Üniversiteye dönemedi.

Aslında üniversite onu düş kırıklığına uğratmıştı. Eğitim yöntemlerini beğenmemiş, özellikle İngilizce'sini kısa sürede ve zorlanmadan yazı yazabilecek düzeye getirmesine olanak sağlayacak nite-likte ders ve kursların bulunmadığına tanık olmuştu.

Jack London'un lise ve üniversite yılları yazma isteğinin alevlendiği bir zaman dilimidir. Jack yazmak, yazılarıyla ün ve servet kazanmak istiyordu. Bir tayfunu tanımladığı yazısıyla bir gazetenin ödülünü kazandığında bu başarısının anısı belleğinden silinmedi. Çocukken okuduğu kitaplardan aklında kalan bir yaşam öyküsünün kahramanının, ünlü bir piyanist olan köylü çocuğunun yaptığını o daktilo makinesiyle yapacak, ailesini servete boğacaktı. Belleği bu düşlerle dolu olan Jack özellikle üniversite günlerinde yazma etkinliğini yoğunlaştırdı. Kısa öyküler, denemeler, şiirler yazıyor ve karşısında birer kale gibi gördüğü yayınevlerini yazılarıyla top ateşine tutuyordu. Birkaç yazısı kabul edildi; fakat geçimini sağlamak için ağır işlerde çalışmak zorunda kalması Jack'in zamanını ve enerjisini önemli ölçüde tüketiyordu. Günlüğüne "Çamaşırhaneden dönüşte elimde kalem oynayacak güç kalmadığını görüyordum" diye yazıyordu.

Bu arada Klondike'da altın bulunduğu haberi yayıldı. Kayınbiraderinin kışkırtmasıyla Jack kuzeyin kar ve buz kaplı düzlüklerine doğru yola koyuldu. Kendinden daha yaşlı olan kayınbiraderi yola devam edemeyince Jack kuzey serüvenine yalnız devam etti. Çetin koşullarda geçirdiği zor günlerin sonunda zayıf düşerek eve dönerken Jack'in torbasında altın tozu yoktu; ama tuttuğu günlük, öykü ve romanlarında canlandıracağı yaşam kavgası anılarıyla kayınıyordu.

Kuzeyden döndükten beş ay sonra zamanın tanınmış bir dergisinde bir ay arayla peşpeşe iki öyküsü yayımlandı. İki yıl içinde tanınmaya ve yazılarını daha kolay satmaya başladı. 1900 yılında "Kurdun Oğlu" adlı ilk öykü kitabı yayımlandı. Bunu ötekiler izledi.

Jack London'un 1903 yılında yayımlanan ve hemen çok satanlar listesine giren "Vahşetin Çağırısı" adlı uzun öyküsüyle üne kavuştuğu söylenebilir. Bu öykü ve yine Kuzey'in yabanıl ortamında geçen "Beyaz Diş", "Beyaz Issızlık" ve "Ateş Yakmak" gibi öyküleri ve bu gruba girenler London'un Kuzey'in donmuş, fakat içindeki canlıların son güçleriyle yaşam kavgası verdiği doğasından ne denli etkilendiğini göstermektedir.

London'un yapıtları, yukarıda sözünü ettiğimiz Kuzey öykülerine ek olarak istiridye korsanlığı döneminin anılarından öyküleştirdiği "Dazzler'ın Seferi" ile "Balıkçılık Devriyesinin Serüvenleri", yollarda geçen serserilik günlerini anlattığı

deki "Martin Eden", içkiyle içli dışlı olduğu anılarını öykülediği "John Barleycorn", işçi sorunları ve sosyal sınıf çatışmalarına ilişkin görüşlerini yansıttığı "Demir Ökçe", acımasız bir kaptanın yönettiği bir gemiyi ve baskı altındaki yolcularını konu edinen "Deniz Kurdu", bir yayınevinin verdiği görevle gittiği Londra'da varoşların dramını yansıttığı "Uçurum İnsanları", evrim ve soyaçekim kuramlarıyla ilgilenerek ilk insanların yaşam kavgasını öykülediği "Ademden Önce" ve sonunda ün ve servet sahibi bir yazar olarak "Snark" adlı teknesiyle çıktığı dünya turunun anılarını yazdığı "Snark'ın Seferi" biçiminde listelenebilir.

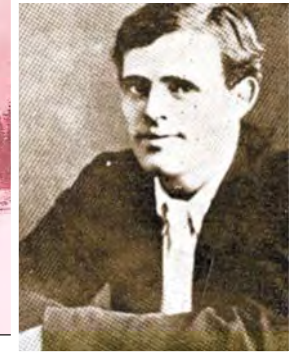
Jack London yaşamı, yaşamın her kesitini güzellikleri, tehlikeleri,

yaşamla ölüm arasında oynayan kımıldanışlarıyla, kısaca tüm gerçekleriyle dolu dolu yaşamayı seven gerçekçi bir yazardır. Büyük Fransız yazarı Anatole France'ın dediği gibi, "Jack London'un yapıtlarının hepsinde kımıl kımıl yaşam ve düşünce kaynar". London bir arkadaşına yazdığı bir mektupta şöyle diyordu:

"Para için yazıyorum. Ün kazanabilirsem bu daha çok para demektir. Daha çok para benim için daha çok yaşam demektir."

London kısa ömründe çok yer gezdi, yaşamdan çok sahneler gördü. Kırk yaşında çok sevdiği yaşama göz yumarken Meksika ve Hawaii yolculuğundan yeni dönmüş, dev çiftliğini gönlüne göre donatmakla uğraşıyordu. Ölüm nedeni tıbben "üremi"ydi; fakat yaşam öyküsünü yazan eşine göre

Jack London'dan Bir Öykü:

Leopar Adam'ın Öyküsü

Güzel bir düş görürcesine uzaklara dalıp giden bakışları vardı. Bir kadının ki gibi yumuşak bir ses tonuyla konuşuyordu. Hüzünlü ve tekdüze sesi, kök salmış bir tür melankolinin somutlaşmış biçimi gibiydi. O Leopar Adam'dı; fakat öyle biri gibi görünmüyordu. Yaşamını kazandığı işi, büyük seyirci kalabalığı önünde bir kafes içindeki leoparlarla gösteriye çıkmak ve cesaret isteyen kimi numaralarla seyircileri heyecanlandırmaktı. İşverenleri uyandırdığı ilgi ve heyecan ölçüsünde ödüllendiriyordu onu...

Söylediğim gibi, Leopar Adam unvanıyla bağdaşık bir görünümü

yoktu. Dar kalçalı ve dar omuzluydu. Kanlı canlı biri değildi. Hüzünlü ruh halinden dolayı baskı altında gözükmüyor, yumuşak tavırlarıyla bu durumunu dengeliyordu. Bir saattir ağzından bir öykü almayla çalışıyordum. Fakat düş gücünün zayıf olduğu anlaşıyordu. Görkemli iş yaşamında çekici duyumlar, cesur eylemler ve heyecan yoktu onun için... Yalnızca renksiz bir monotonluk ve bitmek bilmeyen sıkıntı vardı.

Aslanlar mı? Evet, aslanlarla da karşı karşıya gelmişti. Çok kolaydı. Yapacağınız tek şey sakın olmaktı. Herhangi biri basit bir sopayla bir aslanı muma çevirebilirdi. Bir keresinde bir aslanla yarım saat bo-

Büyük bir banka soygunundan sonra çalıntı otomobilleriyle olay yerinden kaçan üç soyguncu, kentin yakınındaki bir ormana saklanmışlar, çantalarını boşaltıp, çaldıkları parayı saymaya başlamışlardı.

Karanlıkta para saymaktan sıkılan soygunculardan biri, ilginç bir öneride bulundu:

"Bu karanlıkta paraları tek tek saymak yerine şöyle uzansak ve biraz dinselsek ya" dedi. "Çaldığımız paranın ne kadar olduğunu yarın kente indiğimizde nasıl olsa gazetelerde okur, öğreniriz."

Arkadaşlarının bu önerisine öteki iki soyguncu karşı çıktı:

"Üçümüzün birbirimize girmesini mi istiyorsun sen?" dediler. "Yarın her gazete başka bir rakam verdiğinde, biz bu parayı nasıl bölüşeceğiz aramızda?" •

Cerrah hastanede ameliyat ettiği hastaları ziyaret ediyordu. Hastası olan genç ve güzel bir kızın pansumanını denetlerken genç kız sordu:

"Ameliyat yerimin izi görünecek mi, doktor?"

Doktor, gülümseyerek şu yanıtı verdi:

"Bu tümüyle size bağlı." •

ğuşmuştu. Her saldırıda aslanın burnuna vurmak yeterdi. Kurnazlık yapıp başını eğerek saldırıya geçerse bacağını uzatırdınız; pençe atmak üzereyken de bacağını çekip gene burnuna vururdunuz. Hepsini buydu.

Uzaklara dalıp giden bakışları ve yumuşak ses tonuyla konuşurken yara izlerini gösterdi bana. Çok yara almıştı. Son aldığı yarayı bir dişi kaplana borçluydu. Omuzuna pençe atmış ve etini kemiğe değin sıyırmıştı. Giysisinde düzgün biçimde dikiş atılmış yırtık izlerini görebiliyordum. Sağ kolunun dirsekten aşağı bölümü bir biçerdövere girmiş gibiydi. Kaç öfkeli saldırıyı savuşturmuştu kimbilir... “Önemli değil” diyordu, yalnızca yağmurlu havalarda eski yaralar biraz rahatsız ediyordu, o kadar.

Birden bir şey anımsamış gibi yüzü aydınlandı. Bir öykü beklediğimi bildiği için o da baskı altında duyumsuyordu kendini.

“Bir aslan terbiyecisinden nefret eden adamdan söz edildiğini duydun mu?” diye sordu. Durakladı ve karşıdaki kafeste duran hasta bir aslana baktı.

“Dişi ağrıyor” diye açıklamada bulundu. “Sözünü ettiğim aslan terbiyecisinin en önemli gösterisi kafasını bir aslanın ağzına sokmaktı. Ondandır nefret eden adamda aslanın çenelerini kapatacağı anı görmek umuduyla her gösteriyi izlerdi. Gösteri neredeyse o da oradaydı. Gösteriyi izlemek için ülkenin her köşesine giderdi. Sonunda bir gün, en ön sırada otu-

rurken beklediği şey oldu. Aslanın çeneleri kapandı; doktor çağırma-ya gerek kalmamıştı.”

Leopar Adam konuşmasını sürdürdü:

“İşte sabır diye ben buna derim. Benim izleyeceğim yol da bu olurdu. Fakat tanıdığım biri böyle yapmadı. Kılıç yutma, bıçak atma ve el çabukluğu numaraları yapan ufak tefek, De Ville adında bir Fransız’dı bu adam. Güzel bir eşi vardı. Kadın trapezciydi, çadırın tepesinden yere yakın bir ağa dalış yapar ve atlarken de seyircilerin çok hoşuna giden bir dönüş hareketi yapardı.

De Ville’in eli ne denli çabuksa –bir kaplanın pençesi gibi çabuktu– huyu da o denli değişkendi. Bir gün sahne amiri kendisine ‘Kurbanı yiyen’ ya da daha kötü başka bir adla seslendiği için adamı seyircilerin önünde, gösterisinde kullandığı yumuşak çam panoya doğru itmiş ve adam daha ne olduğunu anlamadan bıçak yağmuruna tutmuştu onu. Adamın her yanını kuşatan bıçaklar vücuduna öyle yakın saplanmıştı ki elbisesinden panoya çivilenip kalmıştı. Bıçakların çoğu saplandıkları yerde kesikler oluşturmuştu.

Adamin serbest kalması için palyaçolar bıçakları çekip çıkarmak zorunda kaldılar, öylesine mihlanıp kalmıştı tahtaya. Bu olaydan ötürü herkes De Ville’den çekinir oldu. İşvebaz eşiyle karşılaştıklarında da nezaketin ötesine geçmeye cesaret edemediler.

“Fakat Wallace adında bir adam vardı. Hiçbir şeyden kork-

mazdı o. Aslan terbiyecisiydi. Kafasını aslanın ağzına sokma numarasını o da yapardı. Sirkteki aslanların herhangi biriyle yapabiliirdi bu numarayı; ama o her zaman güven duyduğu iyi huylu Augustus’u yeğlerdi.

“Dediğim gibi, Wallace –biz ona Kral Wallace derdik– canlı ya da ölü hiçbir şeyden korkmazdı. Bir Kral’dı o; hata yoktu bu unvanı. Bir keresinde onu sarhoş bir halde bahse tutuşturken görmüştüm. Bahsin konusu saldırganlaşmış bir aslanın kafesine sopasız girip onu sakinleştirmekti. Yaptı bunu; içeri girip hayvanın burnuna bir yumruk atıp bahsi kazandı.

“Bayan De Ville...”

Tam o sırada arkamızda bir gü-rültü koptu. Leopar Adam sakın bir tavırla dönüp baktı. İki bölme-li bir kafeste bir maymun ön ayağını ortadaki bölmenin dışına çıkarmıştı, komşu bölmedeki bir kurt da onu yakalamış olanca gücüyle çekiştiriyordu. Maymunun ayağı neredeyse kalın bir plastik boru gibi uzamıştı. Öteki maymunlar bağışıp duruyorlardı. Hiçbir bakıcı yoktu ortada. Leopar Adam birkaç adımda kafese ulaştı ve yanında taşıdığı hafif bir bastonla kurdun burnuna sert bir darde indirdi. Sonra yanıma dönüp hiç kesinti olmamış gibi yarım kalan konuşmasını sürdürdü.

“Evet, Bayan De Ville Wallace’a baktı, Wallace da ona... Bay De Ville de asık suratla her ikisine... Wallace’ı defalarca uyardık; ama hiç aldırmadı. Yüzümüze güldü.

Bir gün De Ville’i gülünç duruma düşürüp ona da güldü. Canı kavgaya etmek istediği için De Ville’in kafasını içinde hayvan yemi olan bir lapa kovaasına sokmuştu.

“De Ville’in üstü başı berbat olmuştu. Temizlenmesi için yardım ettim. Çok sakindi. Tehdit falan savurmadı. Fakat vahşi hayvanların gözlerinde sık sık gördüğüm türden bir öfke parıltısı gördüm gözlerinde. Wallace’ı son kez uyarmaya gittim. Yine güldü; fakat Bayan De Ville’den yana pek bakmaz oldu artık.

“Birkaç ay geçti. Hiçbir şey olmadı. Olayın unutulduğunu düşünmeye başlamıştım. O sıralar Batı’da bulunuyorduk. Gösteri yerimiz San Francisco’ydü. Öğleden sonraki gösteri sürüyordu; koca çadır kadın ve çocuk doluydu. Çakımı alıp geri vermeyen çadırcı Kızıl Deny’yi arıyordum.

“Giysi değiştirme çadırlarından birinin yanından geçerken Denny’yi görebilmek umuduyla bir delikten içeri göz attım. Orada yoktu; ama tam önümde Kral Wallace duruyordu.

Giymiş, kafese gitmek için sırasının gelmesini bekliyor, bu arada da büyük bir keyifle birkaç trapezcinin ağız dalaşını izliyordu. Çadırdaki öteki kişiler de aynı şekilde yoğunlaşmışlardı, De Ville dışında. Onun gizlemeye gerek duymadığı bir nefretle Wallace’a baktığını gördüm. Wallace ve öteki-lerin tartışmadan başka olup biten bir şeyi görececek halleri yoktu.

“Fakat ben o çadır deliğinden De Ville’in ne yaptığını gördüm.

Cebinden mendilini çıkardı, terini kurulayacakmış –o gün hava sıcaktı– gibi yaparken aynı anda Wallace'ın arkasından geçti. Hiç durmadı, mendilini bir an sallayıp doğruca çıkışa gitti. Çıkmadan önce orada durup arkasına baktı bir an. Bakışı beni tedirgin etmişti; çünkü yalnız nefret değil, zafer de vardı bakışında.

“De Ville'i seyretmek iyi olacak diye düşünürken onun sirkin giriş kapısından dışarı çıkıp kent merkezine giden bir arabaya bindiğini görünce biraz rahatladım. Birkaç dakika sonra büyük çadıra girip Denny'yi buldum. Wallace gösterisine başlamıştı. Seyircileri heyecandan heyecana sürüklüyordu. Özellikle kötü adamı oynuyordu. Aslanlar iyice öfkele-nip dişlerini gösterinceye dek kışkırtıyordu hepsini, yani Augustus'un dışındakileri. O hayvan hiçbir şeyle kışkırtılmayacak ka-

dar yaşlı, şişman ve tembeldi.

“Sonunda Wallace kamçısıyla yaşlı aslanı dizlerinin üstüne çö-kertti ve esas numarası için hazır konuma geçirdi onu. Yaşlı Augustus, uysal bir tavırla gözlerini kırparak ağzını açtı ve Wallace da rahatça soktu başını. Sonra çeneler kapanıverdi, bir çatırtı çıktı, hepsi bu.”

Leopar Adam dalgın dalgın gülümsedi ve uzaklara dalmış bakış-larına büründü yine.

“İşte Kral Wallace'ın sonu böyle oldu” dedi. “Ortalık sakinleşince bir fırsatını kollayıp Wallace'ın başını kokladım. Ve hapşırdım.”

Hemen atıldım. “Yani o şey, başındaki...”

“Enfiye vardı; çadırdayken De Ville'in Wallace'ın saçlarına serpti-ği enfiye. Yaşlı Augustus böyle bir şey yapmak istememişti. O hapşır-mıştı yalnızca.”•

Çeviri: Haluk Erdemol

Bir politikacı, seçim öncesi yapacağı konuşmanın metnini bir arkadaşına verdi ve dikkatle okuyup, eleştirmesini istedi. Arkadaşı, bir süre sonra geldi ve eleştirisini söylemeye başladı: “Tam üç kez okudum konuşmanı” dedi. “Birinci okuyuşumda güzel bir konuşma gibi göründü bana ve doğrusunu istersen beğendim de...”

Arkadaşı bir süre durakladıktan sonra eleştirisini şöyle sürdürdü: “İkinci okuyuşumda konuşmanda bir hata olduğunu gördüm” dedi. “Üçüncü okuyuşumda ise, bu konuşmanı yapmasan daha iyi olur diye düşündüm.”

Politikacı, arkadaşının elindeki konuşmasını aldı, katlayıp cebine koydu:

“Birinci okuyuşunda beğendin ya, o yeter bana” dedi. “Nasıl olsa seçmenin karşısında ikinci ve üçüncü kez okuyacak değilim.”•

Doğumhanenin bekleme salonunda iki baba adayı dertleşiyordu. “Şansa bak” dedi baba adaylarından biri, “Doğum tam da tatilimize denk geldi.”

“O da bir şey mi?” dedi öteki baba adayı, “Bizim doğum balayımıza denk geldi.”•

Mersin'in Tarsus ve Mut'u, Çanakkale'nin Çan'ı, Siirt'in Pervari'si, Konya'nın Bozkır'ı ile Osmaniye ve Sinop illeri, artık “uzaylı” oldular. Bugüne değin yalnızca Türkiye haritasında yer alan bu kent ve ilçe adlarımız, bundan sonra uzayın çok çok uzaklardaki bir bölümünde, Mars haritasında da yer alacaklar.

Mars'ta Türkiye Var

•Musa Tokmak - Bütün Dünya•

Mersin'in Tarsus ve Mut'u, Çanakkale'nin Çan'ı, Siirt'in Pervari'si, Konya'nın Bozkır'ı ile Osmaniye ve Sinop illeri, artık “uzaylı” oldular.

Bugüne değin yalnızca Türkiye haritasında yer alan bu kentlerimizin ve ilçelerimizin adları, bundan sonra uzayın çok çok uzaklardaki bir bölümünde, Mars haritasında da yer alacaklar.

Çeşitli zamanlarda uzaya gönderilen uydularla çok sayıda fotoğrafları çekilen ve uzay bilimciler arasında “en fotojenik gezegen” olarak adlandırılan Mars'ın binlerce krater, dağ sıraları, derin vadileri ve düzlükleri, şimdi birer ad sahibi de oluyorlar.

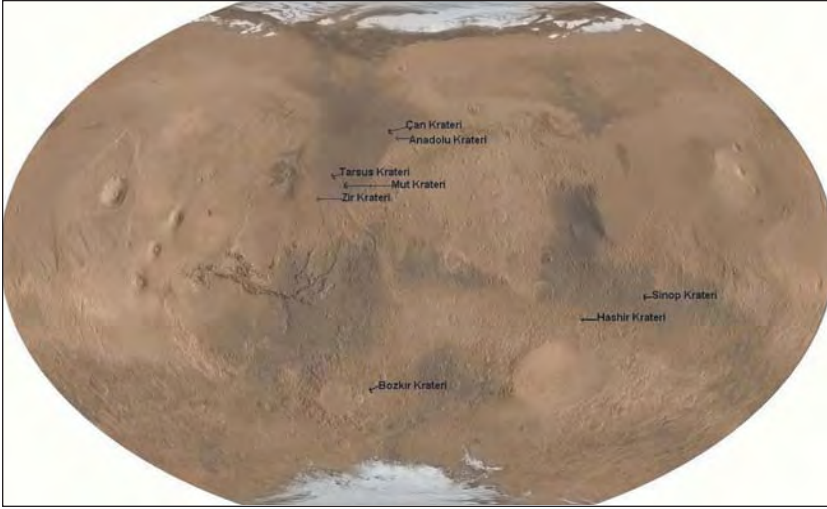
Mars'taki bölgelere verilmek üzere aranan adlar, dünyanın çeşitli ülkelerindeki bilim adamları yanısıra, uzay bilimle amatör ola-

rak ilgilenen kişiler tarafından da önerilmekte, Uluslararası Astro-nomi Birliği'nin onayından geçtikten sonra da, uzay haritasında yer almaktadır.

Mars gezegenindeki birkaç coğrafi bölgeye Türkçe adlar ilk kez 1976 yılında, Türkiye'deki “amatör uzaycılar” tarafından önerilmiş ve gerekli işlemlerden sonra uzay haritasındaki yerlerini almışlardır.

Tüm dünya ülkelerinde bilim adamları ve amatör uzaycılarının bir-birleriyle yarış edercesine giriştikleri “ad verme” çalışmaları sonunda Mars'ın bugüne değin ancak iki bin krater, dağ, vadi ve düzlükleri birer ad sahibi olabildiler.

Bu yarışa Türkiye'den katılımın az olması nedeniyle Mars yüzeyindeki Türkçe adların sayısı, Batılı ülkelere ait adların yanında sayıca az kalmaktadır.

Bu sayfadaki Mars fotoğrafında, Mars'taki Türkçe adların verildiği bölgeler görülüyor. Özellikle Anadolu coğrafyasından seçilen bu adlar ve verildikleri kraterlerin çap büyüklükleri şöyledir:

Çan Krateri, 8 km., Çanakale'nin Çan ilçesi, Tarsus Krateri, 19 km., Mersin'in Tarsus ilçesi, Mut Krateri, 7 km., Mersin'in Mut ilçesi, Sinop Krateri, 15 km., Sinop ili, Bozkır Krateri, 84 km., Konya'nın Bozkır kasabası, Zir Krateri, 6 km., Osmaniye'nin Zir kasabası, Hashir Krateri, 16 km., Siirt'in Pervari ilçesinin eski adı.

Bu adlardan başka Mars'ın çe-

şitli vadilerine, Türkçe olmamalarına karşın, Anadolu kültürünü yansıtan şu adlar verilmiştir:

Chrysokeras Yüzeyi (Haliç'in Bizans dönemimdeki adı), Granicus Vadisi (Antik Mysia Krallığı'nda Nehir Tanrısı'nın adı), Hermus Vadisi (Antik Lidya Krallığı'nda Nehir Tanrısı'nın adı), Scamander Vadisi (Antik Truva kentinde bir nehir adı). Konuyla yakından ilgilenmek isteyen okurlarımız, internetteki <http://mars.google.com> ve <http://planetarynames.wr.usgs.gov/> adreslerinde ayrıntılı bilgi bulacaklardır. •

Banka soymak suçuyla yargılanan adama yargıç sordu:

“Şimdi” dedi. “Jüri üyelerine şu çelik kasayı tek başına nasıl açtığını anlat bakalım.”

Sanık, jüri üyelerine dönüp onları tek tek gözden geçirdi, küçümser bir biçimde dudak büktü, sonra da yargıca döndü:

“Yorulmama değmez, sayın yargıç” dedi. “On kez de anlatsam, bunlar yine de beceremezler bu işi...” •

Uluslararası üne sahip **Sumerolog Muazzez İlmiye Çığ**, çivi yazılı onbinlerce tableti okuyarak tarihin beş bin yıl önceki dönemini aydınlatırken, bu tabletlerde çocuklar için yazılmış ilginç masallar da buldu. Beş bin yıl önce yazılan ve değerli sanatçı Nazan Erkmén tarafından resimlenen bu masallardan birini aşağıda yayımlıyoruz.

Aslan ile Akıllı Keçi

• Muazzez İlmiye Çığ - “Sumer Hayvan Masalları” •

O gün Sumer ülkesinin en sıcak günüydü. Ağaçlarda dal kıpırdamıyor, nefes almak bile güç oluyordu. Bütün hayvanlar ya yuvalarına girmiş veya nerede biraz serin bir yer ve gölgelik bulmuşlarsa, oraya sığınmışlardı. Ormanlar Kralı aslan da büyük bir ağacın altına uzanmış yatıyordu.

Gözleri kapalıydı, görenler onu derin bir uykuya dalmış sanırdı.

Halbuki tam bir tilki uykusundaydı. Kulakları açık, bütün dikkatiyle etrafı dinliyor, “Şu

arada bir av yakalayabilir miyim acaba?” diye pusuda bekliyordu.

O sırada cılız bir keçi belirdi. Aslanı boylu boyunca uzanmış, gözleri de kapalı görünce rahatça yürümeye devam etti. Keçinin bastığı otların çıtırtısını duyan aslan, birden yerinden fırladı. “İşte bir av!” diyerek keçiye yakalandı. Keçi önce paniğe kapıldıysa da, kendini topladı. Korkusunu belli etmeden, “Sayın Ormanlar Kralı! Beni yemek istiyorsun şimdi. Haklısın, karnın aç. Fakat ben o kadar sıskayım ki; beni yersen, ağzına sa-

dece kemik gelecek. Benim yakından tanıdığım etli butlu, şişman bir koyun var. Gel, birlikte gidelim, onu sana göstereyim; ağzına layık olduğunu sanıyorum” dedi.

Aslan buna çok memnun oldu ve “Sen ne iyi keçiymişsin. Adın nedir, lütfen bana söyler misin?” diye sordu. Keçi büyük bir şaşkınlık göstererek, “Aaa!.. Sen bilmiyor musun benim adı mı? Benim adım ‘Sen çok zekisindir’” dedi.

Bu konuşmadan sonra, aslanla keçi koyunu bulmak için yürümeye başladılar. Yürürlerken aslanın gözünün önüne şişman bir koyun

geliyor; onu nasıl yiyeceğini düşündükçe, ağzı sulanıyordu.

Sonunda etrafı çitle çevrilmiş bir ağıla geldiler. Aslan “Haydi bakalım, şimdi bana çabucak şişman koyunu getir” diye gürleyerek keçiyi bıraktı. Keçi hemen ağılin kapısını açarak içeriye daldı ve ardından kapıyı sımsıkı kapayıverdi. Sonrada aslana dönerek şöyle dedi:

“Güçlü kralım, sana adımın ‘Sen çok zekisin’ olduğunu söylemedim mi? İşte gösteriyorum zekâmı. Şimdi sen şişman koyunu değil, beni bile yiyemeyeceksin. Sana bol şanslar!..” •

*Kaynak Yayınları

Küçük Elif elinde karnesiyle sevinç çığlıkları atarak evine girdi. Çantasını bir yana fırlattı ve doğruca babasına koştı karnesini gösterdi:

“Babacığım bak” dedi. “Baştan aşağı hepsi pekiyi...”

Babası kızının karnesini gururla incelerken, “pekiyi”lerin altında öğretmenin şu notunu gördü:

“Çok akıllı ve yetenekli bir çocuk; fakat küçük bir kusuru var: Ders-te çok konuşuyor; bir türlü susmak bilmiyor; ben de tüm çabalarımın karşın buna bir çare bulamıyorum. Uygun bir zamanınızda lütfen okula gelin, çocuğun bu sorununa birlikte bir çözüm bulalım.”

Baba da bu notun yanına bir not yazdı öğretmene:

“Böyle bir soruna birlikte çözüm bulacağımıza inanıyorsanız, lütfen siz bize buyurun, önce annesinin aynı sorununa birlikte bir çözüm bulalım.” •

“Şubat SuDokuları”nın Yanıtları...

1	7	8	3	2	9	6	4	5
4	9	2	5	7	6	8	3	1
6	5	3	4	1	8	7	9	2
7	8	4	1	9	3	2	5	6
3	2	9	6	5	7	1	8	4
5	6	1	8	4	2	3	7	9
9	1	7	2	3	5	4	6	8
2	3	6	9	8	4	5	1	7
8	4	5	7	6	1	9	2	3

Kolay

5	9	4	7	1	3	8	6	2
2	1	6	8	9	4	7	3	5
7	8	3	2	6	5	9	1	4
4	7	1	9	5	2	6	8	3
3	5	9	6	4	8	2	7	1
6	2	8	1	3	7	4	5	9
9	4	5	3	7	6	1	2	8
8	3	7	4	2	1	5	9	6
1	6	2	5	8	9	3	4	7

Zor

Karlı Dorukların Arasında Bir Kongre Merkezi:

Davos

•Nevin Dedeoğlu - Bütün Dünya•

Geçtiğimiz aylarda İsviçre’nin Davos kasabasında düzenlenen uluslararası bir konferansa eşimin konuşmacı olarak katılması nedeniyle kızım ve ben de bu ülkeye bir kez daha gitme olanağı bulduk.

Ancak yolculuğumuz Antalya Havaalanı’nda sürprizlerle başladı. Programımıza göre Zürih’e gitmemiz gerekirken, karşılaştığımız aksaklıklar sonucunda Zürih yerine Basel uçağına binmek zorunda kaldık. Basel’in Fransa sınırları içinde bulunan Saint-Louis Uluslararası Havalimanı’na indiğimizde

herşey yoluna girdi. İsviçre’deki uçak, otobüs, tren bağlantısının düzenli işleyişi gerçekten hayranlık verici. Basel Garı, Avrupa demiryollarının kavşak noktalarından biri. Bu ülkede trenle yolculuk etmek ise olağanüstü keyifli. Basel-Zürih-Davos arasında üç saat süren tren yolculuğumuz boyunca sanki rüyada gibiydik.

Davos, İsviçre’nin doğusunda Graubünden Kantonu’nda, 1560 m. yükseklikte kurulu, 13 bin nüfusa sahip sevimli bir kasaba. Ünlü Alman yazar Thomas Mann’ın “Büyülü Dağ” romanına da konu olan

Davos, Alpler'in muhteşem karlı dorukları arasında yemyeşil bir vadide Davoser Gölü yakınlarında bulunuyor. Daha yüksekteki "Davos Dorf" ve aşağıdaki "Davos Platz" adında birbirleriyle birleşik iki küçük yerleşim yerinden oluşuyor.

Doğal güzelliklerinin yanı sıra sunduğu olanaklarla sağlık, spor, kültür, sanat ve kongre merkezi olma özelliklerini birarada taşıyan Davos'un tarihi 1160 yıllarına dek uza-

zu var. İlginç mimarisi ve 22 bin metrekare alanı ile göze çarpan Avrupa'nın en büyük buz pisti de yine burada bulunuyor. Her yıl düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'na da ev sahipliği yapan ünlü Kongre Merkezi ile Kongre Otel parkın hemen yanında, dağların büyüleyici atmosferi içinde yer alıyor. Kongre Merkezi'nde aynı anda kullanılabilen otuz salon bulunuyor. Yıl boyunca burada çeşitli ulusal ve uluslararası kongreler, bilimsel toplantılar, kültür ve sanat etkinlikleri gerçekleştiriliyor. Yaklaşık yetmiş tane otel ve pansiyonuyla Davos tam bir kongre merkezi olmayı başarıyor.

Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı öğretim üyesi olan eşim Prof. Dr. Necati Dedeoğlu'nun "Deprem Önlemine İlişkin Antalya Halkının Bilgi, Tutum ve Davranışları" konulu bildiri sunduğu, Uluslararası Afetleri Önleme Konferansı

(International Disaster Reduction Conference, IDRC) da bu Kongre Merkezi'nde yapıldı. Beş gün boyunca çeşitli ülkelerden gelen bilim adamları, üst düzey yöneticiler, gönüllüler dünyada oluşan afetleri ve afet sorunlarını önleme tedbirlerini tartıştılar. Katılımcıların hemen hepsi afetlerden sonra yapılacak yardım ve kurtarma çalışmaları yerine önceden alınabilecek önlemlerin artırılmasını önerdi.

Davos, Kongre Merkezi

nyor. Burada bulunan çeşitli kilise ve müzelerden İngiliz Kilisesi, Kirchner Müzesi (Ekspresyonist ressam Ernst Ludwig Kirchner), Kış Sporları Müzesi ile Oyuncak Müzesi bizim görebildiklerimiz.

Davos'un tam ortasında görkemli çam ağaçlarının çevrelediği, sincaplarla çocukların keyifle koşuşturdukları nefis bir park ve kızımın yüzmeye doyamadığımız açık-kapalı olimpiik yüzme havu-

Kongre binasında düzenlenen çeşitli standlar içinde Türkiye standı ve tanıtımı yapılan "Mahalle Afet Gönüllüleri, MAG" projesi çok ilgi çekti. İsviçre ile ortak yürütülen bu projenin koordinatörü Mimar Simon Tschurr ile burada tanıştık. Simon, davetli olduğu 30 Ağustos Zaffer Bayramı törenine katılmak üzere bir günlüğüne İstanbul'a gideceğini söyleyince çok etkilendim. Beş yıldır çalışmalarını sürdüren ve şu anda İstanbul, Kocaeli ve Yalova'da uygulanan Mahalle Afet Gönüllüleri projesi ilgi ve destek bekliyor (www.mag.org.tr.). Proje, bir deprem anında her mahallede oluşturulan 50 kişilik gönüllü ekiplerin donanımlı olarak önceden belirlenmiş noktalarda toplanmasını ve kurtarma çalışmalarını kapsıyor.

Mahalle afet gönüllüsü olabilmek için uzmanlarca düzenlenen eğitim programına katılmak gerekiyor. Konferans, Amerikalı savaş fotoğrafçısı James Nachwey'i ve çektiği fotoğrafları konu alan şok edici görüntülerin oluşturduğu belgesel bir filmin gösterimiyle sona erdi.

Davos'ta kaldığımız son iki günde, muhteşem karlı zirveleriyle göz kamaştıran Jakobshorn ve Parsenn'de doyasıya kar yürüyüşleri yapıp Alpler'de olmanın keyfini yaşadık. Yüzlerce Alp bitkisinin oluşturduğu botanik bahçesinin de bulunduğu Schatzalp'te çim kızağı yapıp Davoser Gölü kıyısında kuğularla birlikte güneşlendik.

Davos'tan ayrılırken, bu küçük kasabada bir hafta boyunca ne denli çok şey yaşadığımızı düşündüm. •

Depremde yıkılan binaların müteahhidi mahkemelik olmuştu. Fakat bir türlü bulunamıyordu. Onun yerine inşaatta kullanılan malzemeler mahkemeye verildiler.

Önce kum yargıcın karşısına çıkarıldı.

Yargıç "Bak, sağlam olmadığın için bu binalar senin yüzünden yıkıldı, ne diyeceksin?" diye çıkıştı.

Kum biraz üzgün, biraz sakın durumda kendini savundu:

"Vallahi Yargıç Bey, benim bir suçum yok" dedi. "Çünkü bizi çimento bir arada tutar. O nedenle asıl suçlu odur."

Kumun bu savunmasından sonra yargıç, çimentoyu çağırdı ve aynı suçlamayı ona da yöneltti. Çimento da suçu üzerine almadı: "Bizi demir bir arada tutar, Yargıç Bey" dedi. "Asıl suç ondadır, ondan besap sorulması gerekir."

Yargıç çimentoya da bak verdi, bu kez demiri sanık sandalyesine oturttu ve "Gördün mü bak?" dedi. "Senin yüzünden kaç bina çöktü, yüzlerce insan yaşamını kaybetti. Seni cezalandırmak zorundayım."

Demir, yargıcın bu suçlaması karşısında gülmeye başladı:

"Beni değil cezalandırmaya, suçlamaya bile hakkınız yok, Yargıç Bey" dedi ve nedenini de açıkladı:

"Çünkü ben, hiçbir zaman olay yerinde olmadım ki..." •

Unutamadığım Anım

Bu bölümümüzü sizden gelen yoğun istek üzerine açıyoruz.

“Unutamadıkları anı”larını, paylaşmak isteyen okurlarımızın kaleme alacakları ve 600-800 sözcük tutarındaki anılarından her ay birini bu sayfada yayımlayacağız.

Başına “Unutamadığım Anım” notunu eklemenizi rica ettiğimiz yazılarınızı, Manolya 3/11, D: 2, 34750, Ataşehir, İstanbul adresine mektupla, (0 216) 456 2729 numaraya faksla ya da butundunya@butundunya.com.tr adresine e-postayla gönderebilirsiniz.

Balayımızda Sakıp Sabancı'nın Otel Odasında Kaldık

•Çetin Kocaer - Bütün Dünya•

Eşimle 1967 yılında evlenmiş ve “Balayı” denilen o ilk günleri Türkiye'nin çeşitli yörelerini gezip görerek değerlendirmeye karar vermiştik.

Mersin'den yola çıktıktan sonra ilk durağımız Ankara oldu. Ankara'yı Abant, İstanbul ve Bursa'nın Uludağ'ı izledi. Oradan İzmir ve Antalya'ya geçecek, sonra da Mersin'de noktalayacaktık gezimizi.

Herşey, düzenlediğimiz gibi oldu. Otellerde yerimizi önceden ayırtığımız için, sıradaki kente geldiğimizde doğruca otelimize gidiyor, kendimizi o anda, evimizdeymişcesine bir sıcaklık içinde duyumsuyorduk.

Fakat İzmir bizi, hiç de bir “ev sıcaklığı”yla karşılamadı. Kentin o yıllarda en gözde oteli olan Efes Oteli'ne geldiğimizde, resepsiyon görevlisinin buz gibi bir sözülle karşılaştık:

“Şu an rezervasyon listemizde, sizin adınıza ayrılmış bir odamız olduğunu göremiyorum efendim.”

Otel görevlisinin bu soğuk sözü, İzmir'in o ağustos sıcaklığında bile eşime de, bana da, kutuplar soğuğu denli dondurucu gelmişti.

Bir ay önce yaptığım rezervasyonumun onaylandığını gösteren otel yönetiminin yazısını çıkardım cebimden ve “İşte bakın” dedim. “Üç hafta önce evlenmişim ve düğünümünden bir hafta önce de otelinizde odamı ayırtmışım ve siz de bunu onaylamışsınız, hatta evlenmem nedeniyle tebriklerinizi bile bildirmişsiniz. İşte, okuyun.”

Resepsiyon görevlisi, elimdeki yazıya değil, önündeki listeye baktı:

“Üzgünüm; ama önümdeki listede, adınıza ayrılmış bir oda olduğu bilgisi yok, efendim” dedi aynı kutup soğuğu donduruculuğuyla. “Sizin için yapabileceğim

birşey yok.”

Ona, benim için yapabileceği bir şey olduğunu söyledim. Beni, otel müdürüyle görüştürebileceğini anımsattım.

“Ne rastlantı, müdürümüz şu an burada, efendim” dedi ve bana, iki adım ötemdeki bir kişiyi gösterdi.

Otel müdürüne önce elimi uzattım, kendimi tanıttım ve “Ben, Yapı ve Kredi Bankası Mersin Şubesi Müdürü Çetin Kocaer” dedim. Sonra da otelin, öteki elimdeki yazısını gösterdim:

“Bu yazı da otelinizin yönetiminin imzasını taşımaktadır ve hem oda rezervasyonumun onaylandığını hem de evliliğim nedeniyle otel yönetiminin tebriklerini bildirmektedir. Şimdi bana lütfen odamı gösterir misiniz?”

Otel müdürü kırk dereden sular getirerek kendini haklı çıkar-maya çalıştı:

“Biliyorsunuz, tam da fuarın açılacağı gündeyiz” dedi. “Tüm odalarımız bu nedenle...”

Onu daha fazla konuşturmadım: “Fuarın ne gün açılacağı bir yıl öncesinden biliniyordu” dedim. “Şimdi lütfen resepsiyon görevlinize söyler misiniz, bana odamın anahtarını versin.”

Sakıp Sabancı

Bana odamın anahtarını vermesi için müdür beyin resepsiyon görevlisine bir şey söylemesine gerek kalmadı.

Arkamdan bir el, bir oda anahtarı uzattı bana. Döndüm, baktım, arkamdaki kişi, ünlü sanayici ve iş adamımız Sayın Sakıp Sabancı'ydı.

Ben onu g ö r ü n c e

“Aman, efendim, kusura bakmayın” diye kekelemeye başlamıştım ki, merhum Sakıp Sabancı elindeki oda anahtarını ısrarla bana doğru uzatmaya devam ediyordu:

“Yeni evli bir çift hiç odasız kalır mıymış böyle?” dedi, o babacan tavırla. “Ben henüz çıkmadım bile odama... Buyurun sizin olsun benim odam.”

Çok şaşırmıştım. Bunu kabul edemeyeceğimi söylüyordum ki, sözümü kesti.

“Fuarın açılışına başbakanın da geleceğini öğrenince, biz Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği yönetim kurulu üyeleri de katılmak istedik açılışa” dedi. “Bak, yanımdaki bu arkadaş, bizim yönetim kurulundan arkadaşımız, Mustafa Sözen... Ben onla aynı odada kalırım, siz de benim odamda kalırsınız. Hadi bu iş de burada bitsin böylece...”

Merhum Sakıp Sabancı odasının anahtarını zorla elime tutuşturdu ve eşimle bana, biraz ilerideki asansörleri gösterdi:

“Hadi bakalım, marş marş” dedi. “İstikamet asansörler...”

Efes Otel’inde üç gece kaldık. O süre içinde eşim de, ben de, bu olayın üzerimizde yaptığı şokun etkisinden kendimizi bir türlü kurtaramamıştık.

Fakat asıl şokla, üçüncü günün sonunda otelden ayrılırken karşılaştık.

Hesabımızı ödemek istediği-

mizde otel yönetimi, hiçbir borcumuzun olmadığını söyledi.

Tüm oda ve yemek masraflarımızın, “Evlilik armağanımız” olarak Sayın Sakıp Sabancı tarafından ödendiğini öğrendik.

Eşimin de benim de yaşamımız boyunca unutmadığımız, daha sonraki yıllarda ise çocuklarımızla paylaştığımız bu değerli anımızı şimdi Bütün Dünya okurlarıyla paylaşırken, merhum Sakıp Sabancı’yı bir kez daha rahmetle anıyorum. Yattığı yerde ışıklar eksilmesin. •

Bir kuşçu dükkânından papağan satın alan bir kadın, iki hafta sonra papağanıyla dükkâna döndü ve satıcıya, papağanının hiç konuşmadığından yakındı.

“Nasıl olur, hanımefendi?” dedi satıcı. “İkinci haftanın ortasında bir yandan kafesindeki salıncığında sallanırken, bir yandan da sizle sohbet etmesi gerekirdi.”

Kadın hayretle sordu:

“Salıncak mı dediniz? Ama benim kafesimde salıncak yok ki...”

Dükkan sahibi kadına bir de salıncak sattı ve iki hafta sonra papağanının konuşmaya başlayacağını söyledi.

Fakat o iki haftanın sonunda da papağanı yine konuşmayınca, bir kez daha dükkâna gitti ve satıcıya yine yakındı.

“Size galiba bir ayna satmayı unuttuk” dedi dükkân sahibi. “Çünkü bu sürede kafesindeki aynanın karşısına geçip, konuşmak bir yana, şarkılar bile söylemeye başlaması gerekirdi.”

Kafese ayna da aldıktan iki hafta sonra kadın gözleri yaşlı bir biçimde yine geldi kuşçu dükkânına ve papağanının öldüğünü söyledi.

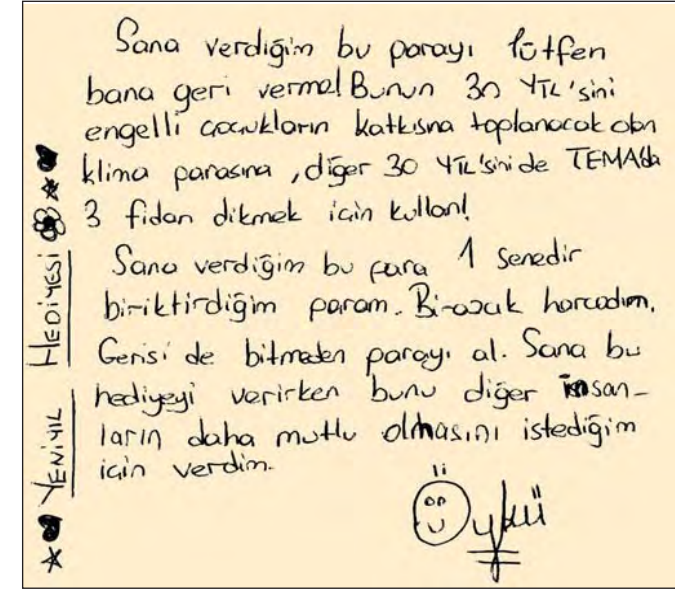
Kuşçu da üzüldü ve papağanın neden öldüğünü sordu.

“Pek bilemeyeceğim ama” dedi. “Ölmeden birkaç saniye önce konuşmaya da başlamıştı.”

Satıcı, haftalardır konuşmayan papağanın son sözlerinin ne olduğunu sordu. Kadın çantasından bir kağıt çıkardı ve papağanın not ettiği son sözlerini okudu:

“O kabrolası kuşçu dükkânında salıncak, ayna dışında hiç kuş yemi satılmaz mı?...” •

Kızımın bir yıldır biriktirmiş olduğu 60 YTL’nin 30 YTL’sini engelli çocuklara, 30 YTL’sini de TEMA’ya vermek istediğini yazdığı mektubunu okuyorum, bir solukta. Bu mektup bana acıları anında dindiren mucize bir ilaç gibi geliyor.

Yaşamın Ayrıntılarda Saklı Tadı...

•Ayşegül Örs Zümrütdal - Bütün Dünya•

Biten yılın son, bayramın ilk günü... Hızla akıp gitmekte olan zamanı en fazla duyumsadığımız, “Bir yıl daha ne çabuk geçti”nin şaşkınlığını ve hüznünü birlikte yaşadığımız, yılın o “en son” günündeyiz yine...

Televizyonda 2006’dan akılda kalanlar bir bir sıralanıyor. Terör olaylarında kaybettiklerimiz, tra-

fik kazaları, okullara değin giren uyuşturucu ve şiddet olayları, infaz görüntüleri... Koruyamadığımız sevgili dünyamızın tepesindeki kara delik, küresel ısınma ve buna bağlı beklenen doğal felaketler... Irak’ta atılan son bombalarla ölen sivillerin ve çocukların sayısı akıp gidiyor alt yazı olarak ekranda, sıradan bir haber olarak... Tüm öteki özel günlerde ol-

duğu gibi “bir yanı hep eksik kalan” acılı insanların ağırlığı çöküyor yüreğime... Ardından gelen, yeni yıla kim, nerede, nasıl girecek haberleriyle iyice sıkkin ve umarsız duyumsuyorum kendimi. O anda elinde küçük bir kağıt parçası ile eşim giriyor odaya. “Bak” diyor, “Kızımızın yeni yıl armağanı bu.”

Bir yıldır biriktirmiş olduğu 60 YTL'nin 30 YTL'sini engelli çocuklara, 30 YTL'sini de TEMA'ya vermek istediğini yazdığı mektubunu okuyorum kızımın, bir solukta. Bu mektup o anda bana acıları anında dindiren mucize bir ilaç gibi geliyor. Gözlerim yaşlarla doluyor. “Anne, ağlayacak ne var bunda. Abartma” diyor. Ona bu durumda ağlayacak neyin olduğunu şimdilik anlatamıyorum!

Bu dünyada illaki büyük işler

yapamasak da, küçük şeyleri büyük bir sevgiyle yapabileceğimizi... Dokunduğumuz başka yaşamlarda sevincin büyüyeceğini, karanlığa bir mum yakabilmenin zevkini, yaşadığımız dünyaya sahip çıkmanın güzelliğini... Yaşamdan ne istiyorsak önce onu kendimizin vermesi gerektiğini ve her zaman verdiklerimizin aldıkları-
mız olacağını... Bu mektupla sanki bir anda yaşamın ayrıntılarda saklı olan tüm hazlarını bir anda yakalıyorum. Biraz önceki karamsarlığa inat, içimi daha güzel bir gelecek umudu dolduruyor.

Yüreğindeki sevgisi nice yüklerimizden daha büyük olan çocuklarımızla, “Güzel günler göreceğiz” diyorum. Bu değişimi yarattığı ve gelecekte yaratacakları için kızıma teşekkür ediyorum.

Binlerce teşekkürler...•

Tıp öğrencisi bitirme sınavlarına girmişti. Komisyon üyeleri, öğrencinin beyecanlı olduğunu görünce sınavı basit bir soruyla başlatmak istediler.

“Sana, terletmen gereken bir hasta gelse” dediler. “Söyle bakalım, ona nasıl bir yöntem uygularsın?”

Öğrenci aklına gelen ilk yöntemi söyledi; fakat komisyon başkasını “Başka?” diyerek karşılık verdi. Öğrenci aklına gelen ikinci yöntemi söyledi; fakat yine “Başka?” sorusuyla karşılaştı. Aklına gelen tüm yöntemleri sıralamasına karşın hocalarının “Başka?” sorusuyla karşılaşan öğrenci, kendi “kan ter” içinde kalınca, en kestirme terletme yöntemini buluverdi:

“Saydığım bu yöntemlerin hiçbiri bir sonuç vermezse” dedi. “Hastayı alır, fakülteye getiririm, huzurunuzda çıkarır, sınava sokarım.”•

Endişeli hasta doktora sordu:

“Tanınız nedir, doktor bey?”

Doktor hemen yanıt verdi:

“Ben habis diyorum, öteki uzmanlar farklı fikirde; fakat hepsi benim baklı olduğumu otopsi sırasında anlayacak.”•

Bilginizi Denetleyin

•Hazırlayan: Diyar Mahmutoglu - *Bütün Dünya*•

1 İlk kitabı “Kadının Adı Yok” ile ünlenen kadın yazar kimdir?

- a) İnci Asena
- b) Duygu Asena
- c) İnci Aral
- d) Nazlı Eray

2 Kurtuluş Savaşı'na onbaşı rütbesiyle katılmış, savaş anılarını “Türkün Ateşle İmtihanı”nda yazmış kadın yazar kimdir?

- a) Fatma Aliye
- b) Fatma Nudiye
- c) Halide Edip Adıvar
- d) Halide Nusret Zorlutuna

3 İlk Türk kadın tiyatro sanatçısı kimdir?

- a) Afife Jale
- b) Adalet Cimcoz
- c) Cahide Sonku
- d) Keriman Halis

4 Hacivat-Karagöz kukla oyununun unutulmaz sanatçısı kimdir?

- a) Hayali Küçükali
- b) Vedat Türkali
- c) Hayalet Oğuz
- d) Hayati Asilyazıcı

5 “Divanü Lügat-it Türk” kitabının yazarı kimdir?

- a) Ali Emiri
- b) Besim Atalay

c) Yusuf Has Hacıp
d) Kaşgarlı Mahmut

6 “Aya Yolculuk”, “Seksan Günde Devr-i Âlem” gibi öncü yapıtları yazan bilimkurgu yazarı kimdir?

- a) Stanislaw Lem
- b) Ursula K. Leguin
- c) Ray Bradbury
- d) Jules Verne

7 “İstanbul’u Dinliyorum” şiirinin şairi kimdir?

- a) Sezen Aksu
- b) Oktay Rifat
- c) Melih Cevdet Anday
- d) Orhan Veli Kanık

8 Dünyanın en büyük gölü aşağıdakilerden hangisidir?

- a) Aral Gölü
- b) Baykal Gölü
- c) Van Gölü
- d) Hazar Gölü

9 Osmanlılar'ın ilk başkenti hangisidir?

- a) Söğüt
- b) Bilecik
- c) Bursa
- d) İzmit

10 Nobran ne demektir?
a) Hayır diyen

Bilginizi Denetleyin

- b) Gönül kırıcı
c) Cimri
d) Geveze
- 11** Nobel Ödülü hangi yıldan bu yana veriliyor?
a) 1896
b) 1901
c) 1905
d) 1915
- 12** Piri Reis, Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle idam edildiğinde kaç yaşındaydı?
a) 55
b) 68
c) 77
d) 89
- 13** Mike Tyson 1986 yılında dünya boks şampiyonu olduğunda kaç yaşındaydı?
a) 30
b) 25
c) 20
d) 23
- 14** Uzaya ilk uzay aracını gönderen ülke aşağıdakilerden hangisidir?
a) ABD
b) Çin
c) Japonya
d) SSCB
- 15** Dünyanın en büyük adası aşağıdakilerden hangisidir?
a) Britanya
b) Grönland
c) Büyükada
d) Balear Takım Adaları
- 16** "Marco Polo Seyahatnamesi"nde "Türkiye" nasıl anılır?
a) Küçük Türkiye
b) Anadolu
c) Küçük Asya
d) Büyük Türkiye
- 17** Dünyanın en büyük çölü aşağıdakilerden hangisidir?
a) Büyük Sahra Çölü
b) Kalahari Çölü
c) Gobi Çölü
d) Taklamakan Çölü
- 18** "Karaoğlan" adlı çizgi roman kahramanının çizeri kimdir?
a) Suat Yalaz
b) Semih Balcıoğlu
c) Nuri Kurtcebe
d) Altan Erbulak
- 19** Sümela Manastırı hangi ilimizde yer almaktadır?
a) Rize
b) Konya
c) Trabzon
d) Van
- 20** "Tanyeri Horozları" romanının yazarı kimdir?
a) Orhan Kemal
b) Yaşar Kemal
c) Kemal Tahir
d) Kemal Bilbaşar

Yanıtlar 101'inci sayfamızdadır.

Sizler de bırakın bir sonraki sayfayla ilgili tahminlerde bulunmayı. İçinde bulunduğunuz sayfadaki rolünüzün üstesinden gelmeye bakın. Yaşam her zaman bize aynı şansı tanımazabilir.

En Değerli Armağan

Bana en değerli armağanı veren sevgili eşime

Yaşamımızda karşılaştığımız olayların denetiminin kendi elimizde olduğu yanılgısına çoğu kez düşeriz. Heyecanla okumakta olduğumuz "yaşam" kitabını kendimizin yazdığı yanılgısıyla bir sonraki sayfasında neler yazdığını bildiğimizden emin, usta bir yazar kimliğiyle dolaşırız yaşamın sayfaları arasında...

Sabah evden çıkarırken gereksiz yere tartıştığımız sevdiğimiz, akşam eve döneceğinden o denli eminizdir ki, bir telefon edip özür dilemeye gereksinim bile duymayız.

Bavullar hazırlandı, biletler alınmıştır. İşte, sonunda istediğimiz yolculuğu gerçekleştirebileceğiz.

Ertesi gün yola çıkmanıza kim engel olabilir ki?

Hiç önemli olmayan nedenlerle tartıştığınız sevdiğiniz, sizi hiçbir zaman terk etmeyeceğinden emin olduğunuz için "İstemiyorsan, kapı orada!" diye meydan okursunuz.

Arkadaş toplantılarında, heyecanla eşinizin ne denli zor bir insan olduğundan yakınırsınız. Hep karşınızdaki kaprislidir, hep karşınızdaki anlayışsızdır. "Kolay insan var mı? Ya ben nasılım?" soruları aklınızdan bile geçmez.

Şımarık bir çocuk edasıyla isteklerimizin ardı arkası kesilmez.

Dostların, sevgililerin değeri bilinmez, gereksiz yere kalpler kırılır.

Sonra, parmağınızın

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

ucuyla bir sonraki sayfayı açarken, aniden yaşam kayıp gider parmaklarınızın arasından... Ne olduğunu anlamadan koca bir boşlukta bulursunuz kendini zi...

Özlemle beklediğiniz, tüm hazırlıklarınızı yaptığınız yolculuk, acı bir fren sesiyle hastane odasında son bulmuştur. Ya da sürekli sızlandığınız, sitem ettiğiniz, sizi hiçbir zaman terk etmeyeceğinden emin olarak meydan okuduğunuz eşiniz, ardına bile bakmadan sonuza dek terk etmiştir sizi... Sabah evden çıkarken kırdığınız ve haklı olduğunu bildiğiniz halde özür dilemediğiniz sevdiğiniz, yalnızca bu akşam değil, hiçbir akşam geri dönmeyecektir.

Yaşam, gücünü kanıtlamak istercesine sabaha karşı derin uykudayken yakalayıp, bizi şiddetle sarsar. Yalnızca kırkbeş saniye yetmiştir “yaşam” kitabının yazarı olmadığımızı anlamaya...

Onlarca, yüzlerce, binlerce insan acıları, kederleri, mutlulukları, öfkeleri, düşleri ve düş kırıklıklarıyla yok olup gitmişlerdir. Yaşama bir ucundan tutunup, hayatta kalanlar içinse ıyan etmek bir işe yaramaz.

Bu kez yaşlı bir bilge gibi kollarını omuzlarımızıza koyar yaşam “Dünyada her saniye onlarca insan yaşamını yitiriyor, açlıktan ölüyor, sakat kalıyor. Onların senden ayrıcalığı nedir? Neden sen olmayasın?” diye sorar. “Şimdi hemen toparlan ve elinde kalanların değerini iyi bil.”

İtiraf etmeliyim ki, yaşam ba-

na da acı bir biçimde verdi derisini... İki yıl önce ciddi bir trafik kazası geçirip, aylarca yatakta yatıncaya değin ben de eşimin değerini çok iyi bilemedim.

Sevdiğimden emin olmanın çocukça şımarıklığıyla en küçük bir tartışmada kolaylıkla “Tamam, anlaşılmıyorsa bitsin o zaman, ben gidiyorum” diyerek kapıyı çarptım.

Arkadaşlarım eşlerini çekti-rirken sessiz kalmadım ve eşimin ne denli kaprisli olduğundan yakındım. Başkalarına bol keseden, cömertçe dağıttığım sevgiyi, beni en çok seven kişiye yeterince gösteremedim.

Ve bir akşam üzeri “Dur” dedi yaşam. “Üç-beş yazı yazdın diye kendini usta yazar sanma sakın. Bu kitabın senaryosunu yazmana bir değil, bin ömür yetmez.”

Arabamla kırmızı ışıktaki beklerken, bomba patlaması gibi bir ses duydum. Sonrası kocaman bir boşluk...

Akollü bir sürücünün arkadan hızla çarpması sonucu, boyunda birinci omur kırıldı ve boyunluklar içinde aylarca hiç kıpırdamadan yattım. Merdivenleri üçer, beşer koşarak çıkan, denizin mavi derinliklerine dalan ben, bardaktan suyum içemez, yardımsız oturamaz oldum.

Saatler, günler, haftalar, aylar geçmek bilmedi. An geldi, umutsuzluktan, acıdan dibe vurdum, ıyan ettim. An geldi “Yaşamın bana vermek istediği ders nedir?” diye günlerce kendimi sorguladım.

An geldi, herşeyin bedelini yakınlarımdan çıkartmak istercesine öfkelen-dim, kızdım, bağır-

dım sevdiklerime...

Belki de içten içe bir sınavdan geçirdim onları ve kendimi... Eşimin, kızımın yüzünde, sesinde bir yankınma, sızlanma, bıkkınlık belirtisi aradım. Ama en küçük bir sızlanma belirtisi görmediğim gibi sabırla, sevgiyle sarıp sarmaladılar beni.

Ve bir gün eşim dünyanın en güzel armağanını verdi bana.

O gün, evlilik yıldönümümüzdü. Eşim, bir bebek gibi banyomu yaptırdıktan sonra, arkama yastıkları koyarak özenle oturttu ve giysilerini giydirmeye başladı. Eşim, ayaklarıma çoraplarımı giydirirken anlatılamaz duygular içindeydim. Ne olacağım belli değildi. Güçlü bir hapsirik bile ölümüne neden olabilir demişti doktorlar. Yardımsız oturamıyor, giyinmiyor, hiçbir şey yapamıyordum.

Eşim işten eve yorgun gelip, yemek yapıyor, ev işleriyle, kızımızla, benimle ilgileniyordu. Ya bıcarsa? Ya “Yeter artık” derse? İşte o anda eşim aklımdan geçenleri okurcasına “Senin bu durumuna biraz seviniorum aslında biliyor musun?” dedi.

Şaşırdım ve “Sevinior musun?” diye sordum.

Eşim gülümseyerek “Dur, hemen kızma” dedi. “Önce sevinmenin nedenini dinle. Şimdi en küçük bir tartışmada ‘İyi o zaman ayrıla-

lim’ diyerek beni terk edemeyeceksin” diyerek sevgiyle sarıldı bana.

Gözyaşlarımdan yanaklarımdan aşağı süzülmesine daha fazla engel olamadım.

“Şu anda hiçbir işimi kendim göremezken, çoraplarımı bile sen giydirirken hâlâ ‘Seni bırakıp kaçamam’ diye seviniorusun. Bu bana verebileceğin en güzel armağan. İşte gerçek sevgi bu” diyerek sarıldım eşime.

Biz, sevgiyle birbirimize sarılırken o yaşlı bilgenin sesini duydum kulağımda “İşte böyle olmalısınız” dedi sevgiyle. “Yaşam yazarı” olmaya çabalamayın. Yalnızca size düşen rolün hakkını verin, elinizdekilerin değerini iyi bilin.”

Biz yaşamın sesine kulak verdik, ne denli şanslı olduğumuzun bilinciyle, sevgiyle, sabırla aştık o zorlu dönemi. Bundan böyle dalış yapamayacağımın, zaman zaman ağrılarımın olacağının yasını tutmuyorum hiç... Yaşıyorum, ayaklarımdan üstündeyim ve sevdiklerimle birlikteyim. Bundan daha güzel ne olabilir ki?

Sizler de bırakın bir sonraki sayfayla ilgili tahminlerde bulunmayı. İçinde bulunduğunuz sayfadaki rolünüzün üstesinden gelmeye bakın. Yaşam her zaman

NurayBartoschek@butundunya.com.tr

“Bilginizi Denetleyin”in Yanıtları...

- 1) Duygu Asena •2) Halide Edip Adıvar •3) Afife Jale •4) Hayali Küçükali •5) Kaşgarlı Mahmut •6) Jules Verne •7) Orhan Veli Kanık •8) Hazar Gölü •9) Bursa •10) Gönül kırıcı •11) 1901 •12) 89 •13) 20 •14) SSCB •15) Grönland •16) Küçük Türkiye •17) Büyük Sabra Çölü •18) Suat Yalaz •19) Trabzon •20) Yaşar Kemal•

Herkesin dost azlığından şikayet ettiği bir dünyada, şikayet edenlerin hiç değilse bir bölümünün biraraya gelip yakınmalarını aza indirememelerine ne demeli? Herkes dost arıyor ve eğer "herkes", büyük bir rakamsa bu işte bir terslik yok mu?

Dostların Sayısı...

•Sadi Bülbül - *Bütün Dünya*•

Cocukken zenginlerle ünlülerin hiçbir derdi olmadığını, istedikleri herşeyi yapabileceklerini sanırdım. Çevrelerinde hizmete hazır onlarca insanları vardı. Onlara yaptırma-yacakları şey yoktu. Dostlarıysa pek çoktu. Sonraları bunun doğru olmadığını anladım.

Şimdi orta yaşları da bırakmış bir insanım ve artık biliyorum ki insanın dostlarının sayısı azdır. Ve hiç fire vermeden dost kalabilmiş "3 insan" yoktur. Eğer gerçekten olsalardı, Arşimet'in düşlediği kaldıraçla dünyayı yerinden oynatabilirlerdi. Üç, küçük bir rakamdır. Ancak ömür boyu dost kalabilmiş "üç insan"ı bulmak gerçekten çok zordur. Ömürleri boyunca onların birarada kalabilmeleri, dünyayla ayın ya da bir başka yıldızın aynı çizgide buluşması denli ender bir olaydır.

Herkesin dost azlığından şikayet ettiği bir dünyada, şikayetçilerin hiç değilse bir bölümünün biraraya gelip yakınmalarını aza indirememelerine ne demeli? Herkes dost arıyor ve eğer "herkes", büyük bir rakamsa bu işte bir terslik yok mu? Herkes "Ben dost most istemem" dese, "Eh" dersiniz "Mesele yok." Kimse istemiyor... Ama dostun "hem isteyen çok hem de bulanı yok"sa bu ilginç bir durum değil mi? O halde "Bu iş kan-

tite değil, bir kalite işidir" mi diyelim? Dost adayı çok, yani dost bulma şansı çok; ama dostu bulmak da bulunca elde tutmak da zorsa, insanın aklına iki şey geliyor:

Ya dost arayanlar, aramıyor öyle söylüyorlar ya da aradıklarını sanıyorlar. Ve kimi zaman da "Ben bu yükü çekemem" diye yarı yolda kaçıyorlar. Yoksa dostluk, sandığının aksine "kötü bir şey" mi?

Dostluğun insan doğasına aykırı bir yanı da yok ki, "Ne yapalım zorla olmuyor" diyelim. Tam tersine, herkesin dosta gereksinimi var ve onu bulmak için can atıyor. Ama bulamıyor. Buldum sanırken, hatta çok zaman "sanma"ya çalışırken, onun yok olduğunu görüyor. Tabii bir de "aldanmalar" var ki, o en kötüsü... Dost sandıklarınız, ayağınızın ilk tökezlemesinde sizi bir bir bırakıp gidiyor. Bunları gördükçe, duydukça -belki de bu korkuyla- dost edinemiyoruz. Yaşımız ilerledikçe dost edinmenin güçleştiğini de buna eklemeliyiz.

Hani elektriğin ne olduğunu bilmez de yalnızca yaptıklarını bilirsiniz ya... Dostluk konusu da böyle galiba... Onun ne olup ne olmadığını bilen yok. Yalnızca yaptıklarını biliyoruz. Ya da yapamadıklarını...

Yılanın Karnı Neden Beyazdır?

Yılanların (*Serpentes*) ayakları yoktur. Çoğu yılanı gördüğümüzde artık hiçbir işe yaramayan kemik artıkları yılanların ön ayak yerlerinde bulunmaktadır. Yılanın ayakları pullarıdır. Bu pullar evlerin damlarnındaki kiremitlere benzer dizilişte tüm vücudu sarmışlardır.

Yılan, korunma, beslenme ve üreme çabalarında sorun yaşamamak için sürekli hareket etmelidir. Çeşitli yılanlar değişik biçimde hareket ederler. Fakat hareket

biçimi nasıl olursa olsun onu sağlamak için pulları hareket ettirme sorunu çözümlenmelidir. Bu hareketi sağlamak için pulları çeken ve iten iki ayrı kas türü geliştirmiştir. Biri pulu ileri çekerek yılanı az da olsa ilerletir öteki aynı pulu geriye alarak bir önceki pul hareketini yeniden yapmasını sağlar. Bir pul değil yüzlerce pul aynı anda aynı yerde hareket edince yılan öne doğru ilerlemiş olur ki böyle ilerleme sayesinde hareket sorunu çözülür.

Yılan bunu milyonlarca yıl önce başarmış;

Hayvanlar Arasında

Erdogan Sakman

fakat uy-
g u l a m a d a
hareketin ye-
teri kadar
hızlı olmadı-
ğını görerek
yeni bir so-
runla karşı
karşıya kal-
mıştır. Yılan
pulları topra-
ğa sürterek
a ş ı n d ı k ç a
renkleri de
açılmış, aynı
zamanda ha-
reket hızlan-
mıştır. Bunun sonucu olarak top-
raktaki küçük cisimlerin pullara
yapışıp hızı kesmeleridir. O hal-
de, bu yeni sorunu çözmek için
karın pullarında renk tanecikleri
(pigment) bulunmamalıdır. İşte
bu çözümün buluşundan buyana
yılanların karınları, beyaz, kirli
beyaz ya da açık sarı renk almış-
tır.

çözmek zo-
runda kal-
mıştır. Bu-
nun için bez-
lerinde bile-
şimi değişik
kimi kimya-
sallar ürete-
rek deneme
sınama yön-
temiyle han-
gisinin bak-
terileri uzak-
laştıracağını
ve sonuçta
öldüreceğini
bulmaya ça-
lışmıştır. Bu kimyasallardan biri

“antibiyotik” ya da “antibakteriyal” özellikte olmuş ve bakterileri yok etmiştir. O günden buyana yılanlar pullarını hastalık etmenlerinden korumak için bu kimyasalları salgılamaktadırlar.

Yılanın bu özelliğinin ayır-
dına varan insanlar, deriye fazla
işlememiş yüzeysel yaralarının
üzerine bu antibakteriyal sıvıları
bolca salgılayan su yılanları ko-
yarak yaralarını mikroplardan
belli bir süre arındırarak ya-
ra altındaki hücrelerin hızla bü-
yümesini sağlayıp yaralarını iyi-
leştirmişlerdir. Bu nedenle kimi
yörelerdeki su yılanları bu kim-
yasallardan daha bol miktarda
salgıladıkları için buralara akın
eden insanlar sudan çıkan üşü-
müş ve ısınarak enerji depola-
mak zorunda olan ve bu yüzden
yara üzerinde uslu uslu duran yı-
lanlardan yararlanırlar. Yoksa yı-
lanların yaralar üzerinde böyle
sessiz oturushlarını başka türlü
yorumlamak yani sihirli güçlere

Bu çözümün yılanın çok
yararı olmuş; fakat be-
yaz pullarla bile elektrik-
lenme durmadığından
bu olaydan dolayı pulla-
ra özellikle aralarına bin-
lerce bakteri yapışmıştır. Bu çıplak
gözle görülmeyen canlılar yıla-
nın pullarına kayganlık vermek
için salgıladığı bileşiklerden ya-
rarlanıp canlı kalmışlardır. Bak-
terilerin uzun süre aynı yerde
bulunmaları yılanın çeşitli hasta-
lıklara yakalanmasına neden ol-
muştur.

Başka bir yardımcısı olmadığı
için yılan bu sorunu da kendi

Kasımın 105'inde (19-20 Şubat) birinci cemrenin havaya, 112'sinde (26-27 Şubat) ikincisinin suya, 119'unda da (5-6 Mart) üçüncüsünün toprağa düştüğü kabul edilir ve yedişer günlük aralıklarla da havanın, suyun, toprağın ısındığına inanılırdı.

“Cemre Düşmesi”

Cemrenin sözcük anlamı
“kor halindeki ateş”tir. İlk-
bahar başlamadan önce
bিরer hafta aralıklarla ha-
vaya, suya ve toprağa düştüğüne
ve bunların peşpeşe ısındığına
inanılırdı. Eskiler 365 günlük yılı
“Kasım” ve “Hızır” günleri olarak
ikiye ayırmışlardı. Kasım 179, Hı-
zır ise 186 gündü. 8 Kasım'da baş-
layıp 6 Mayıs'a kadar olan süreye
“Kış devresi” denirdi. 6 Mayıs'ta
ise “Hıdırellez” olarak ad-
landırılan yaz devresi, ya-
ni Hızır günleri başlardı.

Kasımın 46'sında, kırk
gün anlamına gelen “Er-
bain”, 86'sında da elli
gün anlamına gelen
“Hamsin” başlardı. Böy-
lece yılın en soğuk za-
manları olan doksan
günlük süre geçmiş olur-
du. Kasımın başından iti-
baren yüz gün geçtikten
sonra, halk zorlu kış
günlerinin atlatıldığına
inanırdı. Bunu da şu öz-
deyişle dile getirirdi:

“Geldik yüze, çıktık düze”.

Kasımın 105'inde (19-20 Şu-
bat) birinci cemrenin havaya,
112'sinde (26-27 Şubat) ikincisi-
nin suya, 119'unda da (5-6 Mart)
üçüncüsünün toprağa düştüğü
kabul edilir ve yedişer günlük
aralıklarla da havanın, suyun,
toprağın ısındığına inanılırdı.

Meteorolojik olarak ısınma; sı-
rasıyla toprak, hava, su biçi-
mindedir. Cemreler arasında sı-
caklıkta düzenli artışlar
yaşanmayabilir, bu doğal
bir olaydır. Onun asıl
önemi folklorik bir inanış
olması ve kültürel bir de-
ğer taşımasıdır.

Nitekim cemre kavra-
mı Türk dünyasının kül-
türel yaşamında önemli
bir yer tutmuş ve edebi-
yatına da sıkça konu ol-
muştur. Örneğin, divan
şairlerinin cemre zaman-
ları, önemli kişiler için
yazdıkları övgü şiirlerine
“Cemreviye” denilmesi
bunun bir göstergesidir. •

Bu Söz Nereden Geliyor?

**İlker
İnal**

**İnsanlığa
Adanan
Yaşamlar**

Yıllar sonra Verdi'nin ünü dünyayı sardığında, konservatuvar yetkilileri okula Verdi'nin adını vermek istediler; ama aldıkları yanıt şu oldu: "Verdi'yi gençliğimde onlar almadı, şimdi ise ben vermiyorum."

İtalya'da Ulusal Birlik ve Beraberliğin Kurulmasına Katkıda Bulunan Sanatçı:

Giuseppe Verdi

Birçok yapıtın yanı sıra 30 kadar operaya imza atmış ünlü İtalyan besteci Giuseppe Fortunino Francesco Verdi'nin yaşam öyküsünü kaldığımız yerden sürdürüyoruz.

Verdi'nin başarılı yükselişi sürüyordu. Busseto Belediyesi ve Antonio Barezzi, bu yetenekli genç müzisyeni, tüm giderlerini karşılayarak Milano'daki konservatuvara gönderme kararı aldı. Verdi, 1832 yılının Haziran ayında okula giriş başvurusunu yaptı. Öğretmenlerin incelemesi için de birkaç yapıtını sundu. Sınavda jüri önünde piyano çaldı. Sonuçlar açıklandığında büyük bir düş kırıklığı yaşadı; çünkü kazanamamıştı. Gerekçe olarak da, piyano çalarken ellerinin hatalı duruşunu göstermişler ve 18 yaşından sonra bu hatanın düzeltilmesinin olanaksız olduğunu belirtmişlerdi.

Bu sonuç Verdi'yi elbette çok üzdü ve bunu hiç unutmadı. Öyle ki, yıllar sonra ünü dünyayı sardığında, yine konservatuvar yetkilileri okula Verdi'nin adını vermek istediler; ama aldıkları yanıt şu oldu:

"Verdi'yi gençliğimde onlar al-

madı, şimdi ise ben vermiyorum."

Konservatuvar sınavını kazanamaması Verdi denli öğretmenlerini de şaşırttı. Bu büyük yetneğin müziğe küsmesini önlemek amacıyla onu özel ders almaya isteklendirdiler. Ünlü "La Scala" Operası'nın şefi ve çembalisti Maestro Vincente Lavigna'dan özel ders almaya başladı. Dersler dört yıl aralıksız sürdü. Bu durum Verdi için çok daha iyi olmuştu; çünkü bu sayede opera müziği konusundaki bilgisini ve deneyimini artırma fırsatı buldu.

Tanrı vergisi yeteneğinin yanı sıra güzel raslantılar sonucu olağanüstü ilerlemeler kaydediyordu. Örneğin bir seferinde, Orkestra Şefi Lavigna, Haydn'ın "Yaratılış" oratoryosunu çaldırmak üzere provalara başlamıştı. Fakat zaman ilerledikçe orkestranın çalışmaları istediği düzeye gelememişti. Bu, başarısızlık demekti ki Lavigna bunu kabullenemezdi. Yapıtı sahnelemekten vazgeçtiğini de söyleyemezdi. Bunun üzerine orkestranın yönetimini ve sorumluluğunu genç Verdi'ye vererek kenara çekildi. Verdi, bilinçli bir biçimde zorluk-

ların üstesinden gelerek orkestrayı kısa zamanda konsere hazır duruma getirdi. Gerçekten de konser başarılı olmuştu.

Bu başarısını ve o güne dek yaptığı parlak çalışmalarını gözönünde tutan filarmoni derneği Verdi'ye bir opera siparişi verdi. Böylece bestecinin sanat yaşamında yeni ve parlak başarılarla amaday pırıl pırıl bir sayfa açılmış oldu.

Herşey Verdi'nin beklediğinden ve istediğinden de güzel gelişmekteydi. Onu bu düzeye getirmede büyük katkısı olan Barezzi Ailesi'ne duyduğu minnet duygusunu hiç aklından çıkarmıyordu. Bir de Barezzi Ailesi'nin güzel kızı Margherita'yı unutamıyordu. Hemen her gün onunla yaptığı piyano çalışmalarını, konuşmalarını anımsadıkça kalbinin bir başka çarptığını duyumsuyordu. Artık 25 yaşına gelmişti. Bu özleme daha fazla dayanamadı ve Busseto'ya dönüp 1838 yılında Margherita ile evlendi.

Sevdiği kızla da evlenerek mutluluğuna mutluluk katan genç besteci hemen çalışmaya başlayarak ilk operası "Oberto"yu kısa zamanda tamamladı. Yapıt 17 Kasım 1839 tarihinde oynandı ve olumlu tepkiler aldı. Genç bir besteci için oldukça başarılı bulunan yapıt nedeniyle ona iki opera daha sipariş verildi.

Verdi hemen çalışmalara başladı; ama art arda gelişen şanssızlıklar nedeniyle çok zor günler geçirdi. Örneğin, tiyatro müdürü Merelli, ciddi operaların gişe yapmadığını ileri sürerek ondan

bir komik opera bestelemesini istedi. Çünkü komik operaların daha fazla gelir getireceğini düşünüyordu. Bestelemesi için de komik bir öyküyü (Bir Günlük Kral) Verdi'nin eline tutuşturdu. Ama onun, bırakın komik opera bestelemeyi, doğru dürüst beste yapacak durumu yoktu. Çünkü, kısa bir zaman içinde birkaç kez çalışamayacak derecede hastalanıp yattı; bu yüzden de borçlandı. Borçlarını ödeyebilmek için önce Merelli'den avans istedi. Opera müdürü bu isteğini reddince eşi Margherita mücevherlerini rehin bırakmak zorunda kaldı. Hemen ardından bestecinin oğlu hastalandı ve doktorların tani koymasına fırsat kalmadan yavrucak annesinin kollarında can verdi. Bu da yetmiyormuş gibi bestecinin kızı da hastalandı ve birkaç gün içinde o da öldü. Bu çifte felaketin üzerinden çok zaman geçmemişti ki, kısa süre aralıklarla iki çocuğunu kaybetmeye dayanamayan acılı anne Margherita da beyin kanaması geçirerek yaşama veda etti.

Sevdiği üç kişiyi art arda kaybeden Verdi tüm yaşam gücünü yitirmişti. Deyim yerindeyse, parmağını oynatacak hali kalmamıştı. Bu koşullarda onun beste yapması beklene mezdi. Ama onun müzik dünyasından kopup kaybolmasına Merelli'nin gönlü razı gelmiyordu. Diğer taraftan bestecinin bunca üzüntüyü bir anda atlatması da kolay değildi. Marelli yine de umutsuzluğa kapılmadı, Verdi'nin tekrar beste yapmaya baş-

laması için uygun bir fırsatın çıkacağından emindi.

Öte yandan, savaş sırasında oldukça hasar gören Milano'nun gururu "La Scala" Operası onarımdaydı. İlgililer görkemli bir açılış için önce besteci Otto Nicolai'ye öneri götürdüler; ama anlaşma olmadı. Merelli ise ısrarla Verdi'ye şans verilmesinden yanaydı. Çünkü ne denli morali bozuk olursa olsun onun çok güzel yapıtlar besteleyeceğinden emindi.

Bir gün elinde bir librettoyla (opera'nın sözlü bölümü) Verdi'yi ziyarete gitti ve onu bestelemesini istedi. Verdi bu öneriye hiç sıcak bakmadı ve librettoyu masanın üzerine fırlattı. Merelli "Bu librettoyu bir kez oku, sonra kararını ver" diyerek çıkıp gitti. Verdi yalnız kaldığında librettoyu okumak istedi; ama içinden gelmiyordu ki... Çalışma gücünü tümüyle yitirdiğini duyumsuyordu.

Bir ara yerinden kalktığına yine isteksizce sayfaları karıştırmaya başladı. Birden, sanki büyütülmüş harflerle yazılmış bir tümce dikkatini çekti:

"Sen ey altın kanatlarla uçup giden düşüncelerim..."

Yatağına uzandı ama sözcükler aklından çıkmıyordu. Altın kanatlarla uçup giden düşünce-

ler... Notalar da uçuşmaya başlamıştı düşüncelerinde...

Bir gün Verdi Marelli'nin kapısını çaldı ve "Nabucco' bitti!" diye müjdeyi verdi.

"Nabucco", dünyanın yedi hari-

kasından biri olan Babil Asma Bahçeleri'nin yaratıcısı Babil Kralı Nabukadnezar'ın İtalyancası... Yapıt "Nabukadnezar"ın İ.Ö. 587'de Kudüs'ü zaptedişini, Yahudiler'i öldürüp topraklarını ele geçişini anlatır.

"Nabucco"nun provaları, yapımı henüz tamamlanmamış olan "La Scala"da yapılacaktı. Verdi, ilk provaya geldiği gün, içeride çekiç ve testerelerin çıkardığı gürültülerden çalışmaya olanak olmadığını görünce morali bozuldu; ama yapılacak birşey yoktu. Prova başladığında herkeste bir isteksizlik vardı. Gerçekten de bunca gürültü arasında çalışma yapmak çok zordu. Orkestra, o sırada binayı onaran işçilerin çıkardığı gürültüyü bastırmak için çalışıyordu sanki. Solistler de kasıtlı olarak kötü söylüyor gibiydiler.

Koro isteksizce "Esirler Korusu"nun "Va Pensiore" diye başlayan bölümüne girdi. Henüz beş-altı ölçü söylemişlerdi ki salon aniden bir ibadet yeri gibi sessizleşti. İşçiler birer birer çalışmayı bırakmış, iskele ve merdivenlerin üzerinde müziği dinlemeye başlamışlardı. Çalışanların hepsi bu olağanüstü müziğin etkisiyle adeta taş kesilmişti; yalnızca müziğin sesi duyulmaktaydı. Koro da coşmuş, sanki sesi yetersiz kalacak da müziğin ihtişamını vurgulayamayacakmış gibi tüm görkemiyle söylemeye başlamıştı. Parça bittiğinde büyük bir alkış koptu. Bir taraftan "Bravo bravo viva il maestro" diye bağırıyorlar, bir taraftan da aletlerini tahtalara vurarak alkış tutuyorlardı. Evet, başarıya ilk adım atılmıştı.

Operanın ilk temsil edildiği gecede, Kudüslü Yahudi tutsaklar korosunun Fırat Nehri kıyısında söylediği ve vatanlarına olan özlemi anlatan "Va Pensiore" şar-

kısı seyircileri o denli etkilemişti ki, ağlamayan yok gibiydi. İtalyanlar, Avusturya'nın işgali altında olan Milano'nun özgürlüğü ve birliği için duydukları özlemi bu şarkıda bulmuşlardı.

Verdi artık hem çok ünlüydü hem de İtalyan milliyetçiliğinin en önemli adlarından biriydi. "Nabucco"nun ilk temsilinden sonraki günlerde duvarlarda V.E.R.D.İ yazısını gören Avusturyalılar buna bir anlam verememişlerdi. Halbuki Verdi, İtalyan halkı için iki kez önem kazanmıştı. Birincisi vatansever Verdi idi. İkincisi V.E.R.D.İ, Vittorio Emanuele Re D'Italia (İtalya kralı Vittorio Emanuele) sözcüklerinin baş harflerinden oluşuyordu. Milano'nun Avusturya işgalinde olduğu dönemde Vittorio Emanuele de İtalyan birliğini sağlamaya çalışan bir vatanseverdi. Bu nedenle İtalyan halkı "Viva Verdi!" (Çok Yaşa Verdi!)"yi özgürlük seferberliğinde kod adı olarak kullandı. "Va Pensiore" şarkısı o denli sevildi ki onu İtalyan ulusal marşı olarak sahiplenmek isteyenlerin sayısı çok fazlaydı.

"Nabucco" operasının Verdi'nin yaşamında bir başka önemi daha vardır. Yapıtta "Abigail" rolünü oynayan genç aktris soprano Giuseppina Strepponi, provalar sırasında Verdi'nin müzik dehasına hayran olmuştu. Zaman içinde dostlukları ilerleyince, birbirlerine duydukları duyguların "aşk" sözcüğü ile tanımlandığının ayır-dına vardılar ve evlenmeye karar verdiler. Ancak çeşitli nedenlerle

bu evlilik hemen gerçekleşmedi; ama birlikte yaşamayı sürdürdüler ve birlikteliklerinin ancak 17'nci yılında evlenebildiler.

Giuseppina'nın da desteğiyle huzurlu ve mutlu bir ortamı yeniden yakalayan Verdi, art arda ulusal duygulara seslenen besteler yaptı. "Nabucco"da, yabancı bir devlet yönetiminin baskısı altında özgürlüğünü kaybeden halkın feryadı dile gelmişti.

1 846 yılında, Avusturya'nın işgali altındaki Venedik'te "Atilla" adlı yapıtının ilk oynanışında "Bütün dünya senin olsun, bırak bana İtalya'yı" sözcükleri okunduğunda, salondaki seyirciler ayağa fırlayıp "İtalya bizim!" diye haykırmaya başlamışlardı. 1849 yılında bestelediği "Legnano Savaşı" adlı operası da, özgürlüğe yönelen direncin artmasında olağanüstü etkili olmuştu.

1851 yılında, adını sonradan "Rigoletto" olarak değiştireceği yeni bir opera bestelemeye başladı. Yapıtın librettosunu, Victor Hugo'nun "Kral Eğleniyor" adlı trajedisinden esinlenerek Francesco Maria Piave hazırlamıştı. Libretto çok başarılı olmasına karşın, sansür engellemeleri nedeniyle metinde kimi değişiklikler yapılması zorunlu olmuştu. Örneğin, orijinal metinin

en önemli kişisi olan I. Ferdinand'ın yerini, İtalya'nın tarafsız Mantua dükü aldı, olayın geçtiği yer olan I. Francoise'nın sarayı da doğal olarak Mantua sarayı oldu. Son olarak, yapıta Verdi tarafından ad olarak uygun görülen "LANET" başlığının kullanılması da sansür tarafından yasak-

landı. Bunun üzerine operanın adı, bugüne dek geldiği biçimiyle "Rigoletto" olarak değiştirildi. Büyük çabalardan, ricalardan sonra oynanmasına izin alındı ve ilk kez 11 Mart 1851'de Fenice Tiyatrosu'nda sahnelendi.

"Rigoletto"nun ilk provası yapılmıyordu. Mantua dükü rolünü

oynayan tenor Mirate, tek başına (solo) söyleyeceği bir parçanın notalarının kendisine verilmediğinin ayırdına vardı ve besteciye nedenini sorduğunda Verdi "Daha çok zaman var, ben sana getireceğim" diye yanıtladı.

Tenor her gün eksik parçayı soruyor ve aynı yanıtı alıyordu. Mirate sabırsızlanmaya başlamıştı. Sonunda, son provadan bir gün önce Verdi ünlü "La Donna e mobile"nin notalarını getirip verdi. Mirate sayfalarına göz gezdirdiğinde müziğin kolay olduğunu görünce rahatladı. "Mirate" dedi Verdi, "Şimdi sana bu parçayı evde söylemeyeceğine, ıslıkla çalmayacağına, hatta mırıldanmayacağına ilişkin şeref sözü vermeni istiyorum. Her kim olursa olsun bu parçayı kimse duymamalı!" Mirate "Söz veriyorum" diye yanıtladı. Bu konuda Verdi'nin neden böyle davrandığı anlaşılmıştı. Besteci haklı olarak kendi şarkısının akıcılığına ve çekici ritmine çok güveniyordu. Fakat, melodinin son derece kolay akılda kalacağını da biliyordu. İtalyanlar'ın bu konudaki üstün yeteneğinin de farkında olan besteci, bu melodinin temsilden önce bütün Venedik'te yayılmasından korkuyordu. Bu durumda, parçayı dinleyenler, Verdi'nin yaratıcılığını övmek yerine, onu, başkalarından melodi çalmakla suçlayacaklardı.

Giz saklama konusunda yalnızca Mirate'nin uyarılması yeterli değildi. Bu nedenle de besteci, orkestrayı da uyarmakla kalmadı, tüm opera çalışanlarından teker

teker söz aldı. Tüm bu çabalar sonuçsuz kalmadı ve parçanın yarattığı etki muhteşem oldu. Kemanların zarif girişiyle birlikte seyircilerde bir kıpırdanma başladı ve tenor Mirate birinci kıtayı bitirdiğinde korkunç bir alkış koptu. Orkestra şefinden ışıkçısına dek tüm opera çalışanlarının sır saklama konusunda gösterdikleri titizlik, muhteşem bir başarı ile ödüllendirilmişti.

1859 yılında, Avusturya işgalinde olan bölgelerin İtalya'ya katılmasıyla Verdi, ulusal kahraman olarak bir kez daha ünlendi. III. Napolyon'un da yardımıyla Avusturya ordusu yenildi ve 1860 yılında Toscana, Parma ve Modena, II. Victor Emanuel'in yönetimi altında bir krallık biçimine getirildi. 1861 yılında ise yine II. Victor Emanuel, tek bir İtalya devleti kurmayı başardı (Venedik hariç). Ancak 1866'da Venedik'in de katılmasıyla İtalyan Devleti kurulmuş oldu.

Bu geçen süre içinde Verdi müzik çalışmalarını sürdürüyordu. 1871 yılında, Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın siparişi üzerine, dört perdelik ünlü "Aida" operasını besteledi. O yıl, hem yapımı tamamlanan Süveyş Kanalı'nın hem de Kahire Operası'nın açılışı yapılacaktı. Verdi'nin yepyeni yapıtı da kutlamaların daha görkemli olmasını sağladı.

"Aida", firavunlar döneminde yüzyıllar boyu süregelen Mısır-Habeş (Etopya) savaşlarından bir kesiti anlatır. Mısırlı genç komutan Radames, sarayda tutsak olan

Habeşistanlı prenses Aida'ya deli gibi âşıktır. Aida'nın babası Kral Amonasro komutasındaki Habeş ordusunun Mısır'a doğru ilerlediği haberi gelir. Radames komutasındaki Mısır ordusu Habeşlileri yener, Kral Amonasro'yu tutsak eder.

Radames, sevgilisi Aida ve onun babasının Mısır'dan kaçmasına yardımcı için, vatana ihanet suçundan, diri diri gömülmeye mahkum edilir.

Son sahne, Radames'in diri diri gömüldüğü mezarı gösterir. Radames, çok sevdiği ve uğruna ölüme mahkum olduğu Aida'yı düşünürken, birden onu karşısında görür. Aida, sevgilisini bu sonsuz yolculukta yalnız bırakmamış, ölümü onunla paylaşmak üzere gizlice mezara girip saklanmıştı.

"Aida"nın Avrupa'da ilk sahnelenişi 1872 yılında Milano'da La Scala'da oldu. Yapıt o denli beğenildi ki besteci Verdi tam 32 kez sahneye davet edildi.

"Aida" operasının kazandığı başarıdan sonra herkes ünlü bestecinin en az "Aida" denli başarılı yapıtlara imza atacağını düşünürken ya da beklerken, Verdi uzun süreli bir suskunluk dönemine girdi. Artık yaşlandığı ve yaratıcılığının bittiği düşünülüyordu. Fakat 16 yıl aradan sonra "Othello" operasıyla muhteşem bir dönüş yaptı. 6 yıl sonra da "Falstaff"ı tamamladı.

Sevgili eşi Giuseppina'nın 14 Kasım 1897 tarihinde ölümüyle tüm çalışma ve yaşam gücünü kaybeden büyük besteci, yarım

yüzyılı aşan birlikteliklerinin unutulmaz anılarını sonsuzlaştırmak amacıyla, Giuseppina'nın anısına Milano'da yoksul sanatçıların mağdur olmamasını sağlamak üzere 100 kişi barındırabilen bir yoksullar yurdu (Casa di Riposo) kurdu ve servetinin önemli bir bölümünü, bugün hâlâ görevini yerine getiren bu yurda bağışladı.

Giuseppe Fortunino Francesco Verdi, ardında dev gibi yapıtlar bırakarak 27 Ocak 1901 tarihinde Milano'da yaşama veda etti.

Yaşamı boyunca alçakgönüllü çizgisini değiştirmeyen Verdi, ölümünden sonra yapılacak cenaze töreninin de çok sade olmasını vasiyet etmişti. Yakınlarından 20 kişinin ve küçük bir askeri birliğin katılımıyla sessiz sedasız bir tören olmasını istemişti.

Ama bestecinin bu son isteğini İtalyan halkı yerine getirmede. Sanatçının toprağa verileceği gün mezarlığı dolduran 30 bin kişi, cenazenin yaklaştığını görünce hep bir ağızdan "Nabucco" operasının o ünlü "Va Pensiere" ilahisini okumaya başlayarak, İtalya'da ulusal birlik ve bütünlüğün kurulmasına kahramanca katkıda bulunmuş büyük sanatçıya duyduğu şükranı muhteşem bir biçimde ifade etti.

"Va Pensiere" yeri göğü inletilirken gözyaşları da sel olup akıyordu. Böylesine yüce bir besteciye, böylesine muhteşem bir uğurlama yakıştırdı. •

YucelAksoy@butundunya.com.tr

1001 Güzel Söz

•Derleyen: Halil Can - *Bütün Dünya*•

•İnsanlar sevmekten daha kolay bir şey olmadığını sanıyorlar. Evet, herkes sevmeye yeteneğine sahip; ama bunu gerçekleştirmek çok zor.

Erich Fromm

•Sevmediklerinizin bile sevicecek bir yanını bulmalısınız. Aksi halde dünya, birbirine düşman olan insanlar için katlanılamaz bir cehennem olur.

La Rochefoucauld

•İnsan bir şeyi ancak sevdiği kadar anlayabilir.

St. Augustinus

•Seviniz, insan yaşamında bundan güzel bir şey yoktur. Sevmek, devamlı bir mutluluktur.

George Sand

•İnsan sevmeye başlayınca yaşamaya başlar.

Mme de Swary

•Sevmek, insanın kendi kendisini aşmasıdır.

Goethe

•Sevgi bizi zamanın yıkımından koruyan yıkılmaz bir kaledir.

Costance Foster

•Sevgi her zaman karşılık görür.

Dostoyevski

•Sevgi her mevsimin meyvesidir ve her elin uzanabileceği yerdedir.

R. Teresa

•Ölçülebilen sevgi, zavallı bir sevgidir.

Shakespeare

•Sevilenin kusurlarını hoş görmeyen, sevmiyor demektir.

Goethe

•Eğer sevmek istiyorsan sen de sev ve sevmeyi hak et.

Benjamin Franklin

•Bir gün insanlar rüzgar, dalga ve yerçekimi gücüne egemen olduktan sonra sevginin enerjisini keşfedecek, o gün insanlar ateşi ikinci kez keşfetmiş olacaklar.

Teilhard de Chardin

•Sevgi her zaman kolların açık durmasıdır. Sevgi için kollarınızı kapatırsanız kendiniz dışında tutacak hiçbir şey kalmadığını görürsünüz.

Lo Buscaglia

•Sevilmemek acı bir şeydir; ama sevmemek daha da acıdır.

Miguel de Unamuno

•Sevgin yoksa dost arama.

Emmet Fox

Hayvanlar Bizim İçin Ne Düşünürler Acaba?

Cok uzun yıllar önce, ortaokul birinci sınıfta okurken devrin teknoloji özründen yararlanarak kendimizi kitaplara verdiğimiz dönemde, Varlık Yayınları'nın çıkardığı küçük boyutlu bir kitap okumuştum: "Kumlar Çiçeği". Şimdi okusam, artık "kaşarlanmış" duygularıyla nasıl değerlendireceğimi bilemediğim bu kısa roman beni fazlasıyla etkilemiş, düşlerime girer olmuştu. Aklımda kaldığıyla, ailesi Afrika'da yaşayan bir Batılı çocukla siyah bir panter arasında geçen bir öyküydü. Yaralı panteri,

kumlardaki kan lekelerini izleyerek bulan çocuk onunla dostluk kuruyor, ülkesine dönmek için hazırlanırken panter onları izliyor, birileri de gelip onu vuruyordu. Galiba... Yıllar sonra çizgi filmi yapabilmek için o kitabı aradım durdum; ama bulamadım. Vahşi bir hayvanla çağdaş bir insanın öyküsü.

Daha önceki kimi yazılarımda da değindiğim gibi bizim ev bir hayvanat bahçesinden farksızdı. Yine tekrar edeyim, Moda'da sekizinci katta yapılan bir "hayvan nüfusu" sayımında iki köpek, onbir kedi, bir beyaz güvercin, iki

Ali Murat Erkorkmaz
ve "Çocukları"

kanarya, bir iskete, kırmızı bir horoz, bir leylek, dev bir akvaryum balık ve bir havuz dolusu kurbağa tesbit edilmişti.

Eee, doğal olarak hayvan insan ilişkilerinde üstünlük onlara geçtiğinden onların bizi anlamalarının yerine bizim onları anlamamız hukuku ön plandaydı. Annem

Teks ise bir "Boxer" köpek. Kekik onun burnunun yalnızca bir santim uzağında durmuş, gözlerini dikmiş öylece bakıyordu. Teks ise minik kedi uyanmasın diye kırıdamıyor, bana gözleriyle "Al şunu başımdan" diye işaret ediyordu.

Teks ile insanla konuşur gibi konuşabilirdim. Yüzlerce sözcüğü anlardı. Pozitif ve negatif yaklaşımları da duyumsar, ona göre

bunu mükemmel yapardı. Biz de öğrenmiştik. İşin komik yanı, böylesine farklı hayvanların da birbirlerini anlamalarıydı.

Kekik, bir yaban kedisiydi; ama evdeki serbest uçustaki kuşlara dokunmaz, çatıdan başka güvercin yakalardı. Yavrusu Leblebi'yi bir gün Teks'in başı üstünde uyur bulmuştum. Leblebi yalnızca birkaç haftalık bir kedi yavrusu,

tepki verirdi. Yolda tasma takma gerek yoktu. Yanımdan iki adımdan fazla uzaklaşmazdı. Hırpani giyimli ve kötü bakışlı insanlara katlanamazdı. Hemen iki dişini gösterip hırlardı.

Farklı duygulara, duyarlıklara ve duyargalara sahiptir hayvanlar. Bizim algıladıklarımızı onlar da algılar, üstüne fazladan beş on bilgi girişi daha kullanırlar. Bizim göre-

mediklerimizi görebilir, duyumsayamadıklarımızı duyumsar, duymadıklarımızı duyarlar.

Doğa belgesellerinde gösterilenleri bir düşünün. Yumurtasını koyduğu noktayı dünyanın öbür ucuna gidip gelip aynen bulabilen kuşlar, doğurmak için binlerce kilometreyi pusulasız aşıp annele- rin, babalarının doğum yaptıkları yerleri bulan hayvancıklar. Hangi insan bu yeteneklere sahiptir sizce? Yalnızca tek hücreli olmasına karşın arkadaşlarıyla plan yaparak

Moda'nın yaşayanları, her sabah ve her akşam hayvanları besleme turlarına çıkarlar. Bunlara benim eşim Deniz de dahildir. Onun da bir köpeği var. Adı Biber. Şımartılmaktan köpek özgürlüğü anıtına aday gösterilebilecek bıdık bir köpecik. Çok iyi niyetli ve sakın...

Ben de her sabah balkondaki "Kuş Restoranı"na servis yaparım. Kargalarım, kumrularım, sığırcıklarım ve serçelerim yolumu gözlerler. Onlar için aldığım özel kaplara koyduğum ekmek ve

bir amibe pusu kuran "Parameci-u"m denilen terliksiler bir mucize gerçekleştirmezler mi?

Hayrandım, hayranım ve hep hayran kalacağım hayvanlara... Çevremde hep hayvanlarla ve hayvanseverlerle yaşadım. Hayvan resimleri, filmleri yaptım.

Moda, bu canlılar için bir cennet sayılır. Hemen hemen her evin önünde, girişinde, balkon altında falan hayvanlar için bırakılmış yemler, sular ve içine girip korunabilmeleri için kutucuklar görürsünüz.

benzeri gıdaları suyla ıslatır, kolay yenir biçime getirir, su kaplarını temiz suyla doldururum. Her sabah kargalar o kalın sesleriyle bana birkaç dakika teşekkür ederler.

Yemeklerini yerlerken birbirlerine sataşmazlar. Serçeler ve kargalar aynı kaptan efendi efendi yerler. Bilirler ki hepsine yetecek denli yemek var. Her gün bir kendimize bir onlara ekmek alırım. Balkonda, yüzlerce kuş, biri-

kerek oluşturdukları manzarayla bana borçlarını öderler.

Hayvanların bizler için ne düşündükleri beni çok ilgilendirirdi. Köpeğimin gözlerinde sevgi ve saygı görürdüm. Yine Moda'da "Kemal'in Yeri" denilen kafe-bahçede simidimizi serçelerle paylaşırken, avucumuza, parmağımıza konduk-

Oysa başka yaklaşımlar da vardır. Biliyorsunuz, eskiden tavuk, marketlerde satılan bir mal değildi. Eşeklerin sırtındaki kafeslerde sokak sokak dolaşan tavukçular, beğenip ölüm fermanını verdiğiniz hayvanları hemen oracıkta katlederirlerdi. Bu normaldi ve herkes buna alışkındı. Ben hariç...

Oturduğumuz evin yan sokağındaki kız lisesinin bahçe duva-

larında gözlerindeki kuşkuyla güvenle karışık ürkeklik onları bir an önce malı kapıp uzaklaşmaya iten ivmenin açığa vurumudur.

Hayvanseven insanlar bir başka olurlar. Daha sevecen, daha güvenilirlerdir. Karşılık beklemeden türe yakındırlar. Yüzlerinde gülümseme vardır. Hayvanlar yaşamın renkleridir, farklı biçimlidir ve ta kendisidir.

rı bu idam mangaları için dikilmişti sanki. Tüm tavukçular hayvanlarını orada keserlerdi. Kanatlarına ayaklarıyla basıp hayvanın haykırışlarına aldırmadan uçururlardı kafasını. Daha sonra tepsiye konup eve getirilen zavallılar dakikalarca çırpınır, çevreye kan sıçratırlardı. Ben bu manzaraları görmemek için odamdan çıkmazdım. Perdeleri

kapatıp otururdum. Daha sonra ortalığı iğrenç bir koku kaplardı. Tüylerini rahat yolabilmek için kaynatırlardı tavukları.

Bu nedenlerle bende tavuk alerjisi başladı. Bırakın yiyebilmeyi, tavuk olan sofralara oturmaz oldum. Hâlâ hiçbir kanatlıyı yiyemem, kokusuna bile katlanamıyorum. Tavuk suyuna pilav, çorba bir yana, tavuğa değmiş kaşıkla alınan başka yemeği bile yiyemem. Psikolojim al-lak bullak olur.

Kurban bayramlarından sözcüğün tam anlamıyla nefret ederim. Kan görmeye susamış insan biçimli vahşi yaratıkların kaçmaktan aciz hayvancıkların öldürülmelerini izlemesi ve bundan haz duymaları aklımı yorar, beni insan olduğumdan utandırır. Koskoca inekleri banyoda kesmeye kalkan kelli felli, çağdaş görünen insanlar bir yandan da kedi köpek gibi başka canlıları sevmeye kalkarlar. Dramatik komedi.

Yine bu nedenlerle üniversite yıllarıma değin et de yemedim, yiyemedim. Sonra doktorların zorlamaları ve beyinsel duyarsızlaşmalarım nedeniyle köfte yemeye başladım.

Bu yazıyı okurken herkesin aynı şeyi düşündüğü ve beni alaycı gözlerle yargıladıklarına eminim. "Efendim, bu doğa ka-

nunu değil midir? Bir canlı ancak başka bir canlıyı tüketerek yaşamaz mı? Bitkilerin bir bölümü dışında geçerli olan bu kural doğal değil de nedir? Aslan geyiği yemezse ölmez mi? Geyik de otla- rı... Beslenme zinciri diye birşey yok mu? Var. Eee?.."

Ne demek "Eee"?

Çizimler: Ali Murat Erkorkmaz

Herşey mantıkla olmuyor. Duygular da var. Bu duyguların en birinci olanı da sevgi değil midir? Hayvan sevgisi de bunun bir çeşidi değil midir? Tabii ki vücudumuzun organik yaşamı için canlı bir şeyleri öldürüp yememiz gerekiyor. Ne yazık ki doğal gelecek bu. Taş, kum gibi cansızlarda

bulunan materyallerle yaşamımızı sürdürebilsek kötü mü olurdu?

Hiçbir hayvan diğerini yemese, biz de onları yememek olmaz mıydı? Ona göre doğum oranları olmuş olsa, ecelleriyle ölebilseler ne olurdu? Balıklar milyonlarca yumurtlamasalar, her dişi hayvan yaşamı boyunca yalnızca iki yavru

işte, bu dizim oyunu insanın eline geçtiğinde temel gıdaların hayvan dostlarımızdan olmak zorunluluğu da kalkacak demektir. Öyle ya, eti meydana getiren karbon, hidrojen oksijen falan filan diziliminin fabrikalarda yapılacağı günler yakındır. Bilim hızla ilerliyor.

Bu konudaki çalışmalar öylesine hızlandı ki devletler (sözüm meclisten dışarı) bu alanda yatırım yarışına girdiler. Açlık kapıda. Sistem hızla bozuluyor. Kutuplar eriyor, su kaynakları kirleniyor, deli danaların üstünde gripli kuşlar uçuşuyor. Bilim insanları geleceği teknolojiye arıyorlar. Genetik, DNA, genome falan derken yaşamın ve canlıların iplikleri pazara çıkıyor. Doğanın gizemi aralanıyor. Her adım yeni gizemleri de beraberinde getiriyor; ama bilim insanı yılmıyor ve büyük bulmacayı kurcalamaya devam ediyor.

Yirmi yıl kadar önce Japonlar yapay bifteği oluşturmuşlardı. Yosunlardan

elde ettikleri kimi maddeleri dönüştürerek aynı biftek tat ve fizikinde bir şeyler üretmişlerdi. Henüz emekleme döneminde olan bu tür çalışmalar dev laboratuvarlarda inanılmaz boyutlara taşınmaya başladılar. Hedef "canlı".

Geçenlerde, kurban bayramından iki gün önce, Kadıköy'de bir alışveriş merkezinin kurban

yapsa ve hayvan adedi böylece dengelense? Doğanın yaşam biçimi böyle düzenlenmiş olsa?

Gelin şu işin aslına astarına bir bakalım. Canlı ya da cansız her şey birkaç temel elementten, bunlar da atomlardan, atomlar da nötron, proton ve elektronlardan oluşuyor mu? Sonuçta her şeyin aslı astarı bu protonların, elektronların falan dizilişinden geçmiyor mu? Hah,

kesim noktasında sıra bekleyen koyunlardan biri bana sordu:

"Ali Murat ağabey, haber var mı sizin şu bilim dünyasından? Yaptılar mı yapay eti?"

"Yok kuzum. Zaten bayrama kadar da yetişeceğini sanmam."

"Yetişse ne olur ki zaten Ali Murat ağabey? Bizi yemek için değil, başka nedenlerle öldürüyorlar. Maya'lar, Aztek'ler insan kurban adıyorlarmış diye kıyemeti koparıyorsunuz da biz canlı değil miyiz? Niye öldürüyorsunuz bizi?"

"Şişşt. Böyle konuşma Karaburun. Sonra başına iş açarsın."

"Ne açacağım ağabey? 'Dinsiz' deyip murdar kabul ederler de belki kesmekten vazgeçerler beni ve arkadaşlarımı. Köpekleri kesiyor musunuz?"

"Tamam, tamam. Sen ne ilksin ne de son olacaksın. Kaderine küs. Keşke kedi köpek falan olarak doğsaydın."

"Ali Murat ağabey, hayvan sevgisi artıyor mu dünyada bari? Umutlanabilir miyiz gelecek için? En azından benim kuzucuklarımla bir şansları var mı dersin?"

"Bence var. Artık yollarda, bahçelerde kan gövdeyi götürmüyor, insanlar ölüm görmeye tepki vermeye başladılar. Şu yapay et işi de çözüldü mü oldu bu iş."

"Biz göremeyiz artık. Bari gelecek nesillerimiz görsün."

"İnşallah. Neyse, haydi, hayırlı bayramlar..."

"Şaka ediyorsun herhalde. Kötü bir şaka."

"Evet. Çok kötü bir şaka."

İki gün sonra Karaburun öldürülüp parçalandı. Kuzuları, annelerinin ölümünden çok etkilendiler. Korka korka birbirlerine sokuldular. Sıranın kendilerine olanaklı olduğu denli geç gelmesi için kendi tanrılarına dualar ettiler. •

AliMuratErkorkmaz@butundunya.com.tr

Osmanlı döneminin şairlerinden Haşmet, şakacı bir kişiydi.

Kendi ölçülerine göre akılsızlık yapan kişilerin adlarını bir deftere yazar, sonra da karşılıklarına "aptal adam" diye bir not düşerdi. Onun bu merakını duyan padişah bir gün defterini elinden aldı ve sayfaları tek tek incelerken, "aptal adamlar" bölümünde kendi adıyla karşılaştı.

"Bu ne küstahlık, Haşmet Efendi?" diye bağırdı. "Nasıl olur da benim adımı 'aptal adamlar' listesine koyarsın?"

Şair Haşmet, padişahın öfkesi karşısında önce korktu; ama kendini toparlaması zor olmadı:

"Efendim" dedi kekeleyerek. "Siz geçenlerde başseyisinize yüksek miktarda para verdiniz ve bir Arap atı alması için onu Arabistan'a gönderdiniz. O denli parayla Arabistan'a giden kimse bir daha geri döner mi, sultanım? İşte adınızı, bu nedenle o listeye yazmıştım."

Padişah'ın öfkesi dinmemişti. Yine bağırarak sordu:

"Peki, seyisbaşı ya geri dönerse ne olacak?"

Şair Haşmet gülümsemeye başladı:

"O zaman listeden adınızı siler, onun adını yazarım, sultanım." •

Sabnede ödülünü aldıktan sonra seyirciler arasında babasını gördü. Onun gerçek ödülü sabnede aldığı plaket değildi; kızını seyreden babasının gözlerindeki yaş damlalarıydı.

Ödül

•Neslihan Yaşar - *Bütün Dünya*•

Hep düşüydü o ödülü almak. Gece düşlerini, gündüz gerçeklerini bölüp ortaya çıkıyordu bu düş. O, dünyada alabileceği ve onun özgüvenini yerine getirecek tek şeydi.

İlkokul, ortaokul hayatı hep şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılma heyecanıyla geçmiş ve çoğundan da başarılı sonuçlar almıştı. K kitaplar, kalemler, belgeler ve bir sürü armağanlar süslemişti dünyasının en güzel köşelerini. Ama hâlâ bir köşesi vardı ki o ödülü almadan orayı dolduramıyordu.

Çok istemişti liseye gelene değin o büyük ödülü almayı; ama ne aldığı birincilikler ne de karşılığı olarak verilen armağanlar onun yerini dolduramamıştı.

Şimdi lise ikinci sınıf öğrencisiydi ve bir kompozisyon yarışmasının eşğine geldiğini söylemişti edebiyat öğretmeni. Kayıtsız kalamazdı. Onun ruhunda bir aşk ve tutkuydu edebiyat... Onu kendi ruhuyla besleyip, yine ona sözcüklerle yaşam vermek büyük bir haz veriyordu kendisine...

Ama ruhunda bu aşk filizlenirken, kalbi yine o ödülün eksikliği ile sızladı. Pes etmek istedi, olmadı. O, öyle bir duyguydu ki, hiçbir neden, artık bir anlam taşımıyordu.

Hem içinde o alamadığı ödülün düşü yeniden canlanmıştı.

Katıldı yarışmaya... Aileydi konusu... Ki konu denilen, onun gerçek yaşamıydı. Önemi ve değerini öyle biliyordu ki, jüriyi inandırlarına inandırması çok zor olmadı...

Sıra o ana gelmişti. Bölge birincisi olmuştu. Karşılığı olan plaketi ve ödülü alma günü geldi.

İçinde hem gurur, hem mutluluk hem de tanımsız bir acı vardı.

Plaketini aldı. Armağanı olan kutuyu sıkı sıkı tuttu. Bakışlarını –yıllardır düşlediği gibi– annesinin yanındaki boş sandalyeye çevirdi. Aniden içi irkildi. Gözlerini kapatıp tekrar açtı; inanamadı...

Ne ilkokulda ne de ortaokulda, ne de yaşamının hiçbir aşamasında yanında olduğunu bir kez bile duyumsamadığı babasının ona yaşlı gözlerle baktığını gördü.

İlk kez onun böyle bir gününe katılıyordu. Onu görünce, sanki gizli bir güç ısıtıverdi mazisindeki tüm kara günleri... Elleri ve ayakları titreyerek, gözleri dolarak babasının yanına koştu.

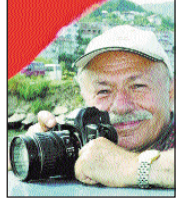
Babası onu ilk kez okşadı, yanaklarını öptü. Ve ilk defa, “Seninle gurur duyuyorum” dedi.

Sonunda o ana değin hep düşüyle tuttuğu ve karşılığında bir şiir ya da kompozisyon yazmak zorunda olmadığı ödülünü aldı.

Ve o değerli ödülünü, yıllarca doldurulmayı bekleyen gönül köşesine yerleştirdi. •

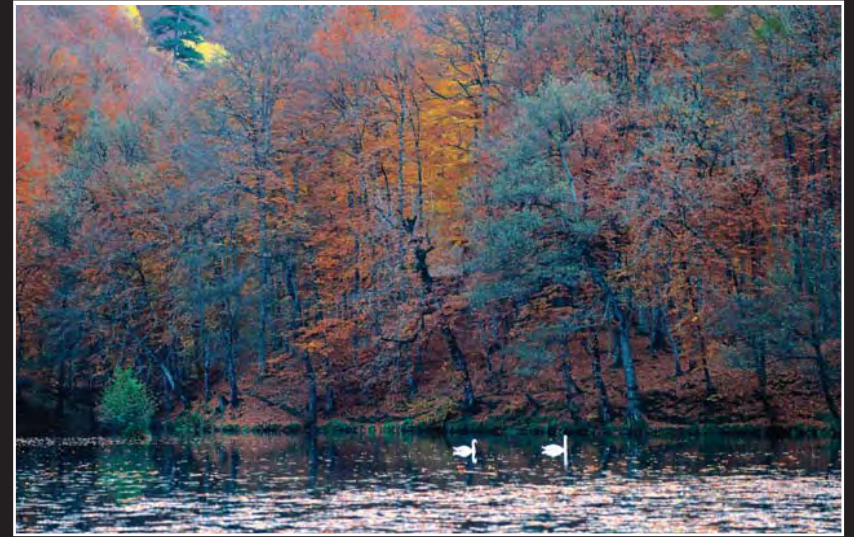
Ünlü fotoğraf sanatçısı Sıtkı Fırat, objektifiyle sizi Türkiye’nin dağlarına ve ovalarına, tarihine ve bugününe... Özetle, “havasına suyuna, taşına toprağına” götürüyor, sonra da size, o an karşınızdaki görüntünün neresi olduğunu soruyor. Onun, “Bir Başkadır Benim Memleketim” başlığı altında sunduğumuz fotoğraflarını izlerken size, hem bir bilmece çözmenin heyecanını duyumsatmayı, hem de sizi bir sanat fotoğrafları sergisinde gezdirmeyi amaçlıyoruz. Bu arada Türkiye’nin, belki de ilk kez göreceğiniz yörelerini keşfedecek, hiç kuşumuz yok, bir kez daha hayranlıkla şöyle diyeceksiniz:

**Bir Başkadır
Benim
Memleketim**

Sıtkı Fırat

“Bir Başkadır Benim Memleketim”

a) Büyükçekmece Gölü b) Artvin c) Yedigöller d) Kaş

Lütfen sayfayı çeviriniz →

a)Kızkalesi b) Yeşilhisar Gökmedrese d) İshakpaşa Sarayı

a) Bursa b) Beypazarı c) Afyon d) Adana

a)Kapadokya b) Ilgaz c) Yerköprü d) Boğazköy

a) Uludağ b) Ağrı Dağı c) Munzur Dağları d) Cilo Dağları

Yanıtlar 134'üncü sayfamızdadır.

Eski Siyam krallarından Ancee adında bir zalim, yeni yaptırdığı bir bağa üzüm kütükleri diktiriyormuş. İşlerin bir an önce bitmesini sağlamak için de kölelerini hiç dinlenmeden çalıştırıyormuş. O zavallı kölelerden biri, birgün pek bitkin düştüğü için dayanamamış ve zalim krala, “Niçin bu kadar acele ediyorsunuz efendim? Siz bu bağın üzümlerinden yapılacak şarabı hiçbir zaman içemeyeceksiniz ki” deyivermiş.

Kral biraz kızmışsa da sesini çıkarmamış. Nihayet gün gelip üzümler yetiştikten sonra, kral köleler de dahil herkesin hemen toplanmasını emretmiş. Bir müddet sonra da o bağın üzümlerinden yapılmış şaraptan bir bardak getirilmesini emretmiş. Daha önce kehanet gösterisinde bulunan köleyi de huzuruna çağırtmış. Şarap bardağını eline alarak, “Söyle bakayım, benim bu şaraptan hiçbir zaman içemeyeceğimi tekrar iddia edebilir misin?” diye sormuş.

Köle şöyle cevap vermiş:

“Belli olmaz efendim. İçebileceğinizi söyleyemem. Çünkü dudak ile bardak arasındaki mesafe çok uzundur. O arada başınıza neler gelebileceğini de bilemem!”

Dudakla Bardak

•İnternet Yayını -
Bütün Dünya•

döktüğünü söylemiş. Kral elindeki bardaktan bir damla dahi içmeden hemen dışarı fırlamış. Bahçede domuzun bulunduğu yere koşmuş. Kral ve domuz arasında öldüresiye bir mücadele başlamış.

Sonunda yaban domuzu mızrak gibi azı dişleriyle, Siyam kralının karnını yarıp ölümüne sebep olmuş.

Kral bostanda, bardak masada kalmış...

Şu söz bu olayı güzel bir şekilde ifade ediyor:

“Nasip ise gelir Hint’ten Yemen’den, nasip değil ise ne gelir elden?” Kalbinize yakın bulduklarınızı çantada keklik sanmayın.

Sıkıca asılın onlara tıpkı hayata asıldığınız gibi... Çünkü onlarsız hayat da anlamsızdır.

Hayatı çok hızlı koşmayın; nereden geldiğinizi ve nereye gittiğinizi unutmayın. Hayatın bir yarış değil, her saniyesinin tadı çıkarılması gereken güzel bir yolculuk olduğunu aklınızdan çıkarmayın.

Dün tarih oldu. Yarın bir sır... Bugünün kıymetini bilin. •

Birçok Etnik Kültürün Bütünleştiği Kent:

Mostar

Bayramın ilk günü Mostar’da ezan sesiyle başlıyor. Caddeler sakin, bayram namazından dönenlerin ayak sesleri bile duyuluyor. Güneş yükseldikçe biraz daha hareketleniyor sokaklar, dükkanların kepenkleri kapalı; ama evlerin kapıları açılıyor yavaş yavaş, yeni olmasa da temiz elbiselerini giymiş çocuklar, anneler, babalar, kadınlar, erkekler birer ikişer çıkıyor evlerden, kimi birlikte, kimi tek başına...

Kilisenin çan sesi duyuluyor uzaktan... Mostar’da Müslüman Boşnaklar bayramlaşmaya gider-

ken, Hristiyan Hırvatlar da yeni bir günü karşılamaya hazırlanıyor. Yıllardır, camiler, kiliseler ve sinagog arasında birçok etnik kültürün bütünleştiği bu kentte, kentin ortasından geçen Neretva Nehri, savaş sonrasında yaşam alanlarını da ikiye bölmüş, nehrin bir tarafında ağırlıklı olarak Boşnaklar, öteki tarafında da Hırvatlar yaşıyor. Bu iki yakayı da dünyanın en güzel köprülerinden biri olan, halkın “Stari Most” yani Eski Köprü dediği taş köprü birleştiriyor.

Eski Köprü yapılmadan önce, 15’inci yüzyılda aynı yerde zincirlerle sabitlenmiş tahta bir köp-

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen

rü varmış ve bu köprünün iki ucundaki denetim kulelerindeki nöbetçilere “köprüyü koruyan insanlar” anlamına gelen “Mostari” deniyormuş. Kentin adı Mostar da buradan geliyor.

Zamanla bu tahta köprü eskiyince, Osmanlı döneminde halk, İstanbul’dan buraya daha sağlam bir köprü yapılmasını istemiş. 1566 yılında Mimar Sinan’ın öğrencisi Mimar Hayrettin, Mostar’ın güneyindeki Mukosa’dan getirilen “tenelija” taşlarından 456 kalıp taş kullanarak 4,49 metre genişliğinde, yazın nehirde 21 metre yükseklikte olan taş köprüyü yapmış.

Osmanlı mimarisinin çok güzel bir örneği olan bu köprü, dörtüzyıl boyunca iki dünya savaşı geçirerek ayakta kalmasına karşın, 1993 yılında savaş sırasında bombalanarak yıkıldı. Yüzyıllar boyunca Mostar ve Bosna’daki

tarihsel hoşgörünün ve kültürel çeşitliliğin bir simgesi olan Eski Köprü’nün yıkılması yalnızca kentin iki yakasını birbirinden ayırmanın ötesinde bir anlam taşıyordu. İşte bu yüzden Dünya Bankası, UNESCO ve başta Türkiye olmak üzere 10 ülkenin desteğiyle ve birçok firmanın çalışmasıyla, kemer bölümü Türk firması ER-BU tarafından tekrar inşa edilen taş köprünün 23 Temmuz 2004’te açılması yalnızca iki yakayı birleştirmesi değil, Boşnaklar’la Hırvatlar’ı birbirine yakınlaştırması, geçmişten gelen hoşgörüyü ve yeni umutları kente yeniden taşıması anlamında da çok önemli.

Onbir yıl önce yaşanan, köprüyü koruyan insanların köprüyü değil, kendi yaşamlarını bile koruyamadıkları, komşuların birbirine düşman olduğu bir savaşın içine düştüğü bir dönemden geçmesine karşın, Mostar bugün minareleriyle camiler, kuleleriyle kiliseler ye-

niden ayakta... Osmanlı dönemi, Avusturya-Macaristan dönemi ve Yugoslavya döneminin izlerini özenle saklıyor hâlâ... Her tarihi dönem kendine ait izler bırakmış Mostar sokaklarında... Osmanlı döneminden kalma Koski-Mehmet Pasha Cami ve Şadırvanı, Karadoz-bey Cami, Osmanlı döneminde vezirin izniyle yapılan eski ve yeni Ortodoks kiliseleri, Avusturya-Macaristan döneminde yapılan eski okul binası, Yugoslavya döneminde yapılan yüksek ve geniş binalar... Osmanlı döneminde yapılan Franciscan Manastırı’nın yanındaki kilise de savaşta yıkılınca yerine, çok yüksek bir çan kulesi olan yeni bir kilise yapılmış. 2005 yılında Eski Köprü’yle birlikte UNESCO Dünya Miras Listesi’ne giren Mostar kentinde, bugün onlarca minare ve kilise kulesi tekrar göğe yükseliyor.

Eski Köprü’ye doğru yürürken nehre paralel uzanan cadde üzerindeki binalar dikkatimi çekiyor. Bu caddede savaşta çarpışmaların yaşandığı cephe olduğu için buradaki her bina tamir edilememiş, ülkede 5 bin binanın zarar gördüğü savaş döneminde, Mostar’da en ağır tahribatı da burası almış. Top ve mermi izleriyle delik deşik olmuş binaların kimi onarılmış, kimi de kaderine terk edilmiş. Hırvatlar’ın yaşadığı bölümden

nehir öteki tarafına geçtiğimizde “Bajram Serif mübarek olsun” yazısı karşılıyor bizi... Binaların durumu burada da farklı değil; ama neredeyse üst katları darmadağın olmuş bir binanın altında onarılan bölümdeki kafede halkın bayramlaşıyor olması yaraların sarılmaya başladığını gösteriyor.

Camilerin yanından geçerek sağa doğru bir okla gösterilen Türk Evi’ne doğru yürüyoruz. “Biscevica Evi” de denilen, 1635’te yapılan bu evde sanki Safranbolu’da duyumsuyoruz kendimizi. Küçük bir avlusu, süs havuzu, tahta merdivenleri ve

nehre bakan oturma odasıyla eski bir Osmanlı evi müze biçimine getirilmiş. Oradan çıkıp, Türkiye Konsoloslugu'nun da olduğu Carsija (Çarşı) denilen Kujundzilik Mahallesi'ne gelince, nehrin üzerinde uzanan Eski Köprü'yü görüyoruz. Zarif mimarisi, nehrin iki yakasındaki kuleleri ve kapıları muhteşem görünüyor.

Eski Köprü'nün çevresi kuleler, camiler, restoranlar ve küçük el sanatları dükkanlarının oluşturduğu çarşılarla çevrili... Bayram olduğu için dükkanlar kapalı, çevrede birkaç dilenci dışında pek kimse yok. Vitrinine börekler, lokumlar ve tahnin helvaları dizilmiş bir pastane ve bir de Bosna Hersek Erik Rakısı ile küçük hediyelikler satan bir dükkan açık yalnızca.

Köprü'nün çevresindeki küçük dükkanların ve binaların çatıları ince dilimli taşlardan yapılmış,

Hersek ve Adriyatik kıyılardaki taşlardan. Eskiden tüm yapıların çatıları böyleymiş, taş duvarlar üzerinde taş çatılar... Ancak şimdi yeni çatılar daha az maliyetli olduğu için, bu tip çatılar da giderek azalmış. Köprüye yaklaşınca Tara Kulesi'ni görüyoruz, duvarları 3 metreden kalın olan bu kule 1676'da yapılarak barut deposu olarak kullanılmış, hemen yanında da zincirli tahta köprü zamanından kalma Hercegusa Kulesi bulunuyor. Onların yanında yer alan Asker Camii de 1512-1520 arasında Yavuz Sultan Selim'in isteğiyle yapılmış ve köprüde nöbet tutan askerlerin mesciti olarak kullanılmış.

Taşların oluşturduğu yol üzerinde yürüyerek köprü'nün üzerine geldiğimizde, köprüden görünen manzara da köprü'nün kendi görüntüsü kadar güzel. Nehrin sağ ve sol yakasındaki yapılar, camiler, kanyonu saran ağaçlar, bitkiler

ve mavi-yeşil rengiyle köprü'nün altından akan Neretva Nehri özenle yapılmış bir tablo gibi...

Köprü'nün öteki ucundaki, ilk katı 1716'da cezaevi olarak da kullanılmış Halebija Kulesi'nin yanından geçerek nehrin karşı yakasına geliyoruz. Burada da yine dükkanlar ve 16'ncı yüzyıldan kalan bir hamam var. Bu bölümdeki Radoblja Nehri üzerinde 1558'de yapılan Kriva Cuprija (Aslant) Köprüsü Eski Köprü'nün küçük bir kopyası gibi... Söylentiye göre bu köprü büyük köprüye örnek olmuş. Eski Köprü'den tekrar karşıya geçip, çarşıların içinden "Sahat-Kula" denilen saat kulesine yürüyoruz. Onbeş metre yüksekliğindeki bu kule, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde "Çan sesi, 3 saatlik yürüyüş mesafesinden bile duyulan kule" olarak geçiyor.

Mostar'da bayram sabahı çarşı-larda kimse yok; ama Saat Kule-

si'nin altındaki mezarlıkta durum farklı, ellerinde çiçeklerle gelen ziyaretçiler var. Bayram sabahı buruk geçiyor kentte, cami avlusundaki onlarca beyaz mezar taşının çoğu genç yaşta ölenlere ait, kimi savaşıırken, kimi sokakta oynarken... Günler değil, aylar değil, yıllarca ölüm korkusuyla savaşı yaşamış olan Mostarlılar, resmi verilere göre 2 bin kişinin öldüğü, 26 bin kişinin de göç etmek zorunda kaldığı savaş döneminden sonra artık yaralarını sarmak istiyorlar.

Saraybosna'ya yaklaşık 2 saat uzaklıktaki Mostar, farklı kültürlerin izleriyle, yenilenen camileri, kiliseleri ve Eski Köprü'süyle ziyaret edilmeyi bekliyor, her gelen ziyaretçiye "Hoş geldin" diyerek ağırlamak için, onların desteğiyle yaralarını daha hızlı sarabilmek için ve tekrar herşeyin eskisi gibi güzel ve hoşgörülü olabilmesi için...•

IZlenSen@butundunya.com.tr

Tiyatroda birinci perdeden sonra verilen onbeş dakikalık ara bitmiş, seyirciler oyunun ikinci perdesini seyretmek üzere salondaki yerlerine dönüyorlardı.

Oturduğu koltuğun hangi sırada olduğunu karıştıran bir seyirci, sıralardan birinin başındaki koltukta oturan kişiye yaklaştı ve bafifçe sordu:

"Affedersiniz, biraz önce çıkarken ayağınıza basmış mıydım?" dedi.

Sıranın başındaki koltukta oturan seyirci, biraz da canının sıkılmış olduğunu belirten bir ifadeyle yanıt verdi:

"Demek sonunda ayırdına varabildiniz" dedi. "Evet, çıkarken ayağıma basmıştınız."

Yerini karıştıran seyirci, önce "Oh, çok şükür" dedi, sonra da pişkin bir biçimde gülümsedi:

"Sonunda hangi sırada oturduğumu bulabildim."•

Gönderi: Manuel Bilos

Mankafa Poldi

"Bir kurt ilacı istiyorum."
"Büyük için mi, küçük için mi olsun, bayım?"
"Allah, Allah, kurdun yaşını nereden bilebilirim ki..."

"Ne, nasıl oluyor?
Elbisesiz de aynı kilodayım."

"Ama Poldi, yağmur olmasa tarlalardaki ekinler nasıl yetişirdi?"
"İyi de asfaltın üzerine yağmasına hiç gerek yok ki..."

"Bunun üzerine fazla pul yapıştırmışsınız, Bay Poldi."
"Eyvah!.. İster misiniz şimdi daha uzağa gitsin."

Obsesif-kompulsif bozukluk, erkeklerde 6-15 yaşlarında daha sıklıkla görülmeye başlarken, kadınlarda en sık olarak yirmili yaşların başlarında ortaya çıkıyor. Nedeni bilinmese de ailesel bir geçmişten söz etmek son derece olanaklı. Beyinin kimi bölümlerinin bu insanlarda farklı çalıştığını iddia eden kimi tıbbi yayınlar da var. Ancak açıklanabilmiş bir mekanizma henüz yok.

Obsesif-Kompulsif Bozukluk

Aslında her zaman da "hayat" değil zor olan sanırım. Kimi zaman da bizler onu zor duruma getirmek için elimizden geleni yapıyoruz. Obsesif-kompulsif bozukluk da yaşamı kendi zorlaştıran insanlarda görülen bir rahatsızlıktır.

OKB bir anksiyete bozukluğudur. Hastalar sıklıkla ya da her zaman akıllarına takılıp kalan bir düşünce veya görüntü nedeniyle gerginlik duyumsarlar. Bu düşünce ya da görüntülere "Obsesyon" deniliyor. Obsesyonlar kimi zaman son derece garip olabiliyor, hastayı gergin duyumsattırıp anlamsızca davranmasına neden olabiliyor. Bu davranışlara da "Kompulsiyon" deniliyor.

Fanatik sıfatıyla ne denli benzeş bir kavram olduğuna dikkatinizi çekmek isterim. Çevrenizde düşündüğünüzden çok daha fazla OKB hastası olabilir.

OKB erkeklerde 6-15 yaşlarında daha sıklıkla görülmeye başlarken, kadınlarda en sık olarak yirmili yaşların başlarında ortaya çıkıyor. Nedeni bilinmese de ailesel bir geçmişten söz etmek son derece olanaklı. Beyinin kimi bölümlerinin bu insanlarda farklı çalıştığını iddia eden kimi tıbbi yayınlar da var. Ancak açıklanabilmiş bir mekanizma henüz yok. OKB çoğu kez depresyon, bipolar bozukluk gibi rahatsızlıklarla birlikte görülebiliyor.

Bir OKB hastası yaşamını engelleyen, zorlaştıran obsesyon ve kompulsiyonlarının ayırdındadır. Anlamsız davranışlarının da ayırdına varır; ancak bunları değiştirmek son derece güçtür.

Obsesyonlar genellikle güvensizlik duygusu üzerine oturur. Kimi zaman çok kötü bir şey olacakmış duygusu yaratır. Bu

Sağlık Konuları

Dr. Ufuk Akyol

duygular hastayı günlük yaşamından ayıracak denli önlenemez; ama ilginç, anlamsız davranışlara zorlar.

Örneğin hasta ellerini kanatıncaya değin yıkar. Bir sözcük ya da tümceyi devamlı tekrarlar. Evden çıktığında ateşte tencere unuttuğunu düşünerek geri döner ve bunu defalarca tekrarlar. Bu ilginç davranışlar o denli çoğalabilir ki hasta bunları yapmaktan, evinden dışarı çıkamaz duruma gelebilir.

Bu hastalarda sıklıkla suçluluk duygusu, kendini küçük görme, gerginlik, yorgunluk, karar verememe gibi depresyon belirtileri de görülür.

OKB tanısı koymak için kan ya da görüntüleme testleri yoktur. Bu; ancak hasta ya da bir yakınının anlattıklarıyla doktor tarafından tanınır. OKB tanısı koymak için obsesyonların ciddi stres yaratması, hastanın günde

bir saatten fazla zamanını alması, hastanın normal günlük yaşamını engellemesi gerekir.

Davranışsal terapi ve antidepresanlar OKB tedavisin temelini oluşturuyor. Terapinin amacı önce hastayı stres yaratıcı uyarılarla (burada obsesyonu) karşılaştırmak ve buna kendi alışık olduğu yanıtı (burada kompülsiyonu) vermesini engellemektir. Bu yöntem doktorun denetimi altında gerginliğin üstesinden gelinmesine yardımcı olmaktadır.

OKB tedavi edilmezse ömür boyu sürebilir. Şikayetlerin alevlendiği ya da azaldığı dönemler olmakla birlikte tümüyle yok olması son derece seyrek görülen bir durumdur. OKB tedaviyle tümüyle ve etkin biçimde tedavi edilebilir bir rahatsızlıktır. Yeter ki obsesyonlarınızın yaşamınızı etkilemeye başladığını düşündüğünüzde doktorunuza başvurun. •

UfukAkyol@butundunya.com.tr

"Bir Başkadır Benim Memleketim"ın Yanıtları...

Yedigöller,
Bolu

İshakpaşa Sarayı,
Ağrı

Beypazarı,
Ankara

Kapadokya,
Nevşehir

Ağrı Dağı,
Ağrı

Dondurmayı da Onun Sayesinde Yiyoruz, Bozulmadan Koruduğumuz Yiyecekleri de...

Buzdolabı

İlk insanlar yiyeceklerini soğuk tutmak için buzdan, kardan, nehirlerden, yer altı kilerleri ve mağaralardan yararlanıyorlardı. Romalılar ve Çinliler'in buzları kırıp çeşitli biçimlerde depoladıklarına ilişkin kayıtlar bulunmaktadır.

Buzdolabına uzanan sürecin başlangıç aşamalarından olan soğutmanın öncü adlarından biri Dr. William Cullen'dir. İskoçyalı Cullen'in 1700'lerin başlarındaki

çalışmaları arasında vakumun içindeki sıvıların buharlaşması da var. Bilinen ilk yapay soğutma William Cullen tarafından 1748 yılında Glasgow Üniversitesi'nde tanıtılmış. 18'inci yüzyılda İngiltere'de hizmetçiler kışın buz toplar, buz depolarına koyar; burada buz tabakalarını tuzla kaplar, sarar ve yaza değin korumak için yer altında saklarılarmış.

Londralı Michael Faraday, 1800'lerin başlarında soğutmayı

sağlamak için amonyağı sıvılaştırmış. Günümüzün basınçlı soğutma sistemi Faraday'ın deneylerinden uyarlanan bir konsepte dayalı olarak çalışıyor. Isıyı emecek olan gaz sıvıya sıkıştırılıyor, bu sonradan yeniden gaza dönüşüyor.

1 9'uncu yüzyılın başlarında, İngiltere'de buz sandıkları kullanılıyormuş. 1805 yılında Amerikalı mucit Oliver Evans, ilk buzdolabı makinesini tasarlamış. 1834 yılında Jacob Perkins tarafından yapılan soğutma makinesinin buhar sıkıştırma devresinde eter kullanılmış. 1837 yılında gazeteci James Harrison Avusturalya'da kendi makinesini tasarlamaya başlamış, başarılı olamayınca tasarımını alarak İngiltere'nin yolunu tutmuş. Dr. Seabe'nin yardımıyla, makineyi tamamlayıp çalıştırmışlar. Harrison 1856 yılında Avusturalya'ya döndüğünde, bir bira fabrikasında biraları soğuk tutmak için makine üretmesi amacıyla işe alınmış. Yaptığı makine, işlevsel amaçlı kullanılan ilk buzdolabıdır.

Floridalı fizikçi Dr. John Gorrie 1844 yılında, sarıhummalı hastaları için serin bir ortam yaratmak amacıyla buz yapma makinesini geliştirmiş. 1850 yılında bir başka makine, su ve "sülfürik asit" kullanan Edmond Carre tarafından geliştirilmiş. Kardeşi Ferdinand Carre 1859 yılında ilk amon-

yak ve suyla çalışan buzdolabını yapmış. Birçok kaynakta Harrison, Perkins ya da kendi kardeşi Edmond Carre'den söz edilmeden, Ferdinand'ın geliştirdiği buzdolabı ilk olarak gösteriliyor.

Alman mühendis Carl von Linden 1876 yılında temel soğutma teknolojisinin bir bölümü olan gazı sıvılaştırma sürecine, 1877 yılında ise Alman Emperyal Patent Bürosu'ndan buzdolabına patent almış. Gelişmiş buzdolabı tasarımlarının patentleri 1879 ve

1891 yıllarında Thomas Elkins ve John Standart tarafından alınmış. 1889 ve 1890'daki ılık geçen kışlar Amerika'da doğal buzda kıtlık yaşanmasına neden olmuş. Bu da, yiyeceklerin soğuk ve bozulmadan korunmaları için mekanik bir soğutma sistemine olan gereksinimi artırmış. Kişiler artık yer altı kilerlerine, buz evlerine ya da sandıklarına bağlı kalamayacaklarını anlamışlar. Kimi ülkeler buz el-

de edecek denli soğuk kışlar geçirmediğinden, yiyecekleri soğuk tutmak son derece masraflı oluyormuş; 1890'larda Amerika yirmi beş milyon ton buz ihraç ediyormuş.

İlk ev buzdolapları Indiana'da yapılmış. 1911 yılında "General Electric" şirketi Fransız bir papaz tarafından icat edilen bir makineyi piyasaya çıkarmış. 1915 yılında Alfred Mellowes, evde kullanıma yönelik kendinden raflı ilk buzdolabını üretmek için "Guar-

Ne Nedir, Nasıldır?

Pelin Hazar

dian Frigerato"yu kurmuş. Aynı yıl ilk "Guardian" buzdolabı, -Frigidaire'in öncüsü- Fort Wayne, Indiana'daki bir evin avlusunda monte edilmiş. 1918 yılında "Guardian Frigerato", "General Motors" tarafından satın alınarak "Frigidaire" adını almış. 1920'lere gelindiğinde piyasada iki yüze yakın buzdolabı çeşidi olmuş. Buzdolapları ilk başlarda tahta kabinden ve su soğutmalı kompresörlerden yapılırkken, 1920'lerden itibaren çelik ve porselen kabinlerden yapılmaya

başlanmış.

Modern buzdolaplarının toptan üretimi İkinci Dünya Savaşı'nın sonrasına değin hız kazanamamış; buzdolabı teknolojisi 1950 ve 1960'lı yıllarda otomatik eritme ve otomatik buz üretme makinelerinin ilk üretimleriyle tirmanışa geçmiştir. Bugün bir buzdolabı hakkında çok fazla söze gerek yok, en az bir mutfak denli gerekli

PelinHazar@butundunya.com.tr

Akşamüzeri evine dönmekte olan adam, apartmanın önünde kendi kendine oynayan sevimli bir çocuğu görünce onla konuşmak istedi ve adını sordu. Çocuk adını tam söylemeye başlarken elini kaldırdı, "Dur söyleme" dedi. Sonra da bir öneride bulundu:

"Sen bana adının yalnızca ilk harfini söyle" dedi. "O ilk harften ben adının ne olduğunu çıkarırım..."

Adamın bu önerisi çocuğun da boşuna gitti, bu oyuna o da se-verek katıldı:

"Adımın ilk harfi Y" dedi. "Hadi bulun adımlı..."

Adam önce "Yusuf" dedi, olmadı. Sonra "Yasin" dedi, yine olmadı. Y harfiyle başlayan tüm adları sıraladı; fakat çocuğun adının ne olduğunu bir türlü bulamadı, yenildiğini kabul etti:

"Bulamadım" dedi. "Hadi sen söyle..."

Çocuk, büyük bir zafer kazanmasının gururuyla söyledi adını: "Yamazın..."

"Satranç"ın Yanıtları...

Atak: 1... Ve1+ 0-1

Oyun Sonu: 1. c5! h4 2. Fe6 dxe6 3. c6 h3 4. c7 h2 5. c8V h1V 6. Vc3+ Şd5 7. Vc5+ Şe4 8. Vc6+ 1-0

Kendi Gelen: 22... Vg4?? 23. Af6+ Fxf6 24. Vxf6 1-0 •

*“Sev” dedin. Suyu kokluyor, denizi okşuyor, gülleri
yaprak yaprak yoluyor yağmur damlası arıyorum.
Kuşları dinliyorum. Ne kadar şişman, geniş olduğunu
bilsem öylesine yer yapacağım yeşil giden babarda...*

Su İlahesi

Eylül sonu yedi gün, su ilahesine ayırdığımız kutsal hafta. Yılın artan bölümü Kali Ma Su İlahesi'nin, kızılan kadının, sayılan kadının, sevilen kadının...

“Beni sev” demişti Kali Ma. “Er karısını se-ver gibi...” “Vücudumda bul beni” demişti. “Arı bal yer gibi...”

“Vücudumda büyüyecek doğması gereken, varlığımda duyduğün haz, yaşamın kendisi... Eylül sonu yağmur başlar. Güneşin sıcaklığı yiter. Ben Kali Ma sinemde ısınırısın. Ekim sonu ürün kalkar. Bir mevsim sonu bana gel, ben Kali Ma içimde çoğalırısın.”

Su ilahesinin nerede doğduğunu bilen yok sanırım. Bursalı'lar Uludağ'ın karını Bursa kızlarının ak sinesine benzettikleri için karın Bursa'da suya döndüğüne ina-

nırlar. Bana kalırsa Kali Ma kendini Toros eteklerinde buldu. Kali Ma yağmur yüklü bulutların, serin rüzgarın kıızıydı. Kekik kokularını süründü. Su ilahesi Kali Ma içimizde yaşadı. Üzülünce bir damla yaş gözümüzde...

Memleket Özlemi

İlyas Halil

Dağların tepe, denizlerin yağmur birikintisi, gökyüzünün açık bir pencere olduğu bir binyılda buldum seni... Boş tarla, bağ, bahçeydim ben... Uçsuz bucaksız ova... Çocuk elinden çıkmış kum şatosuydu deniz kıyısında dünya... An olur, dalga vurur, tepeler ova olurdu. An olur rüzgar eser, damarlarda lava akardı. Kara toprak ben, seni beklediğimin nedenini bilmeden...

Sen su... Yağmurdun gökyüzünden, taşan nehirde... Sana ıslak uyanırım seni özleyince ben...

Silifke-Mersin arası... Kıyıları kız belini ince... Sen su kadın, ak sahilin köpüklü bir yerinde... Ve ben taş, sert... Biz iki yaratık, yapışmıştık.

Coğu uzuvlarımız aynı... Kâh birbirimize benziyor, kâh benzemiyorduk. Ben zemediğimiz zaman daha güzeldi. Seni daha iyi duyuyordum, anlaşılmadığımız bir yerimde... Sen ihtiyacımdın, görünce sevinmekten başka ne yapacağımı bilmediğim... Sen su, sen akıyordun. Seni dokunsam sana ıslanıyordum. Sen uygun, sen uysal, yaratacağımız zaman...

Adını sordum. Damla damla gülümsedin. Köpük köpük kaynaktan “Su” dedin, “May” dedin, “Ab” dedin “Lo Lau” dedin. “Anadolulu”mdan, damla damla herkesin kabına dolarım” dedin.

Sesini duyunca “Kimsin, nesin?” dedim. “Neden aradığım, neden eksigişimsin?” dedim. “Ağaçsız, ot-suz, kuru toprağım” dedim. “Islatmanı isterim. Neden içimde yok sandığımı?.. Neden arayıp bulamadığımı, kokunu aldığım zaman?..”

Sende kendimi arıyor, bizi buluyorum. Senden hem ayrı hem birim, sevdiğim zaman...

Bana “Sev” dedin. “Nedir?” dedim. “İkiden bir olup büyümek” dedin. “Susamasını bilmezsen kim olduğumu bilmezsin” dedin. “Seni bilmek için bin yıl susuz kalırım” dedim. Gülümsedin. Susuzluğun tuzu ağzımda...

“Öğret” dedim. “Ateşin tutuştu-

ğu an beliren ışık” dedin. “Bana ‘Sabah’ diyeceksin” dedin. “Merhaba ışığım” dedim. “Doğup kayboluncaya kadar bana ‘Gün’ derler” dedin. “Evet günüm sen” dedim. “Günümsün” dedim.

Bu sabah Cenevre'deyim. “Sev” dediğini anımsadım. Bildiğin kuru toprağım yine köşemde... Seninle ıslanmak kolay olacaktı. Birbirimize yakın olacaktık. “Yağmursun değil mi?” dedim. Marignac Sokağı'nda yürüyorum. “Yağmursun değil mi?” dedim. Seni özlediğimden biliyorum.

Bu sabah Bertrand Parkı'nda seni aramaya çıktım. Yağmurda nefes almak güzeldi. Dökülen sana benziyordu. İçim rüzgar dolu, kokular gelmiş içime sızmış bir yerden... İlk ısladığımız hazirana benziyorduk.

Sokağı dönünce seni göreceğim. Bin yıl önce giydiğin bulutlar belinde... Bin yıl önce seni taşıyan rüzgar yine seni taşıyor. “Şimdi yağmurda yürüyenler gerçekten biz miyiz?” dedim.

Bin yıl geçmiş aradan... “Nasıl sığdırırım seni içime?” dedim. Sen su, belki deniz... Seni bulut bulut dörüp seni katlayıp ıtır kokulu dolabıma sığdırmayı isterim. “Yine anlatır mısın?” dedim. “Uzun yıllar geçti aradan seni nasıl seveceğim?”

“Baştan başlayalım” demiştin. Gücüm kaldı mı, bilmem... Şimdi ağaç mıyım seni arayan, çiçeğe benzettiğim için seni... Şim-

di çiçek miyim, seni arıya benzettiğim için...

Bin yıl önce boş topraktım. Yağmurun su olduğunu bilmediğim binyıldı. İslanınca öğrenecektim. “Güzelsin” dedim. Suyum, ab edip içtiğim, may bulup yüzümü yıkadığım... Su olduğunu bilmediğim gün, bizden büyüyen çalışanı kaynatıp kaynatıp ıtır yaptım, kokuya çevirdim seni...

Seni gördüğüm ilk günü hatırlıyorum. Elimde yeni alfabe bilmediğim seni öğrenecektim. Seni görürken renklerin içinde başka renkler sezmeği öğrenecektim. Arıya benzemez arı olmayı becerecektim. Kimsenin bilmediği bir uçuşu... Uçacaktım. Kokunu bulunca uçmanın gereğini bulacaktım, var olmamın varlığını...

Bu sabah sokağa çıktım. Yağmur kokusu sen... Seni kokluyordum, olsan da olmasan da... Hatırlarım bana “Sokakta koklama beni” demiştin bir kere... Gülmüştüm kasıklarım ağrıyınca kadar. “Koku güzelim” demiştim. “Koklanmaz istila eder kişiyi... ‘Seni kokla-

mayacağım’ diyemem burnuma yapışmış güle...”

İşte sabah, işte sokaktayım. Ağaçlar seni gördüğüm zaman kokladığım yeşil... Sev çanları çalmaya başladı yine... Güneş başka bir güneş bugün... Işıkların arasında sesler gizli... Kulaklarımdasın, bin yıl önce... Çöl kuru ben, sen Amazonlar’ın yağmuruydın.

Baharın yeşili dallarda ilk heyecanımız, rüzgarda sallanıyordu. Yeşil yapraklarla gidip gidip geliyordu. Yeşil rengi yapraktan sıyrıldı kendini, yağmura koştu.

İçimde yeşil, biraz daha genişledim. Sana yer yapıyordum. “Kali Ma buyur” dedim. Sana taht, sana yer bulmak, yaşamak... Şimdi sokakta yeşil, yeşil herkesin içinde... Dam tepelerine bahar gelmiş demek...

“Sev” dedin. Suyu kokluyor, denizi okşuyor, gülleri yaprak yaprak yoluyor yağmur damlası arıyorum. Kuşları dinliyorum. Ne kadar şişman, geniş olduğunu bilsem öylesine yer yapacağım yeşil giden baharda...•

ilyas.halil@sympatico.ca

Yargıç, dilencilik yapmak suçundan yargıladığı adama ayağa kalkmasını söyledi ve kararını açıkladı:

“Dilencilik suçu işlediğin kesinleşmiştir” dedi. “Bu suçun karşılığı olarak seni, 10 bin YTL para cezası ödemeye mahkum ediyorum.”

Sanık boynunu bükerek yargıçtan anlayış beklediğini söyledi:

“Bu kadar çok param yok ki, sayın yargıç” dedi. “Ben bu parayı nasıl ödeyebilirim?”

Yargıç kısa bir süre düşündü ve bu kez yeni kararını açıkladı:

“Seni bir ay süreyle serbest bırakıyorum şimdi” dedi. “Bu süre içinde dilenmeye devam et, 10 bin lirayı topla, gel cezayı öde...”•

Nazım Hikmet, “Yaşamak güzel şey be kardeşim” demişti bir şiirinde. Ona sormak gerekirdi; acaba özlem olmasa yaşamak bu denli güzel olur muydu?

Özlemin Rengi Nedir?

Yıllar önce okuduğum bir halk şiirinin ilk dördlüğü zaman zaman aklıma düşer ve hiç bıkmadan defalarca tekrarlarım. Kimin yazdığı belli olmayan anonim bir şiir... Şiirin buruk bir tadı var. Ne zaman o dördlüğü kendi kendime okusam içimi bir ürperti sarar. Sanki o şiirde kendimden bir şeyler bulur gibi olurum:

“Bülbülüm bağ gezerim / Aşığım dağ gezerim / Yüz yerimde yaram var / Sanırlar sağ gezerim.”

Belli ki bu dördlüğü aşk ateşiyle yanan bir halk şairi yazmış. Büyük bir olasılıkla sevdiğine kavuşamamış. Ayrılık ateşi, sevdiğinden uzak olma duygusu aşığın yaşamını paramparça etmiş. Hüznü tüm yaşamına yayılmış, onu yaralamış. Yaşıyor; ama yaşadığının

ayrıldında değil... Çevresindekilerin kendisini anlamadığını sanıyor ve bu onu daha da yaralıyor.

Anonim halk şiirinin bu dördlüğü sevda üstüne yazılmış en

güzel şiirlerden biridir. Erişilmemiş bir sevgilinin âşığına verdiği hüznü; ancak bu denli güzel anlatılabilir. Aslında bu şiir özlemin şiiridir. Özlemek bir insanın tadabileceği en yüce duygudur bence... Özlemeyen, ömrünün herhangi bir döneminde bu duyguyu yaşamayan bir insanın var olabileceğini sanmıyorum.

Özlem duygusunun insanla birlikte doğduğunu sanıyorum. Bir bebeğin ağlaması annesine

duyduğu özlemin ifadesidir. Daha sonraki yıllarda evinden annesinden kısa bir süre olsa da ayrılan çocuğun evine dönmek istemesi o

Engin'den Gözlemler, İzlenimler

Engin Ünsal

çocuğun annesine, babasına, evine duyduğu özlemdir.

Yatılı okulda, askerde geçen günler özlemin doruğa ulaştığı dönemlerdir. Alıştığın ortamdan, sevdiğin insanlardan, evinden koparıldığın o dönemlerde sıra özlemi tüm bedenini bir ateş gibi sarar. Burnunun direğini sızlatır araya giren kilometreler, günler, aylar, yıllar... Yatılı okullarda o gencecik çocukların geceleri yatakhanelerinde yorganı başlarına çekip gizli gizli ağlaması, askerinin nişanısına yazdığı mektubun ucunu yakması, cezaevlerindeki tutukluların özlemlerini tesbihlere dizmesi, boncuk işlemleri yapması hep bundandır.

Özlem kişinin tüm yaşamına yayılan ve insanı hiçbir zaman terk etmeyen bir duygudur. Art arda sıralanmış dağlar gibidir. Birine ulaştın mı ardından başka birine ulaşmak istersin. Zengin olmayı özlersin. Zengin olunca, bir sevgilin olmasını özlersin. Daha sonra dostlarını özlersin. Çevren çok kalabalıksa yalnız kalmayı özlersin. Sonraki yıllarda saçların kırışmaya başlayınca çocukluk günlerini, artık hiç geri gelmeyecek olan aneni, babanı, kardeşlerini, sonsuza değin yitirdiğin başka dostlarını özlersin. "Ah! keşke burada olsalar, boyunlarına sarılsam, tenlerinin kokusunu kılcal damarlarıma kadar taşısam, yılların özlemiyle ellerini tutsam, hiç konuşmadan gözlerine baksam" diye içinden geçirirsin ama bilirsin ki gidenler bir daha geri dönmeyecek ve sen onların özlemini kor alevler gibi yüreğinde taşıyarak, yanarak yaşa-

mını bu özlemle sürdüreceksin.

Özlemek yalnızca bir ülkeye, kimi insanlara özgü bir duygu değildir. Özlemek evrenseldir ve tüm insanların paylaştığı bir değerdir. Çok eskiden evimden çok uzaktayken, bir Amerikan edebiyat dergisinde okuduğum yazanı belli olmayan bir şiir de beni çok düşündürmüştü:

"Ey batı rüzgarı ne zaman eseceksin / Eski üstüme o küçük yağmurlar yağsın / Tanrı'm ne olur / Beni uzaktaki evime götür / Özlediğim yatağımda / Sevdiğim beni sınırsızca sarar."

Yağmurlu günlerde evinden uzak olanlar evini, sınırsızca yatağını özler ve sevdiğini yanında ister. Bu da yağmurun getirdiği özlemdir. Tüm özlemler gibi o da güzeldir.

Özlemek kadife bir kumaş gibi insanın vücudunu sınırsızca sarar. İpek bir şal gibi avuçlarının içinden kayıp gider. Yalnızca duyar-sın, dokunamazsın.

Böylesine tanımsız bir güzelliğin bir rengi var mıdır? Varsa özlemin rengi nedir? Bence özlemin rengini daha hiçbir ressam ortaya koyamamıştır. Özlem tüm renklerin karışımından daha güzel bir renktir sanırım. O güzelliğiyle daha yüzyıllar boyu insanları baştan aşağıya boyayacaktır.

Nazım Hikmet, "Yaşamak güzel şey be kardeşim" demişti bir şiirinde. Ona sormak gerekirdi; acaba özlem olmasa yaşamak bu denli güzel olur muydu?•

EnginUnsal@butundunya.com.tr

Kentin en lüks apartmanları arasında sıkışıp kalan bahçede total bir kedi yaşıyordu. Ana caddedeki yoğun trafikte ayağı ezildiği için buraya sığınmak zorunda kalan hayvancık, çevre binalardan atılan yiyeceklerle kısa sürede gelişti ve bir yıl sonra da anne oldu. Yavruları doğmadan önce hissettiği kimi duygular, herşeyini onlara vermesi gerektiğini söyler gibiydi.

Apartman sakinleri, yavruların güzelliğine dayanamamış ve onları birer ikiye paylaştıktan sonra, en çirkin ve zayıf olan dişi bir yavruyu kendisine bırakmıştı. Anne kedi, yavrularının iyiliği için bu duruma katlanmış ve tüm şefkatini, elinde bırakılan yavrusuna vermişti.

Apartmandakiler, aradan birkaç mevsim geçince, anne ve kızının aynı zamanda doğum yaptığını gördü. Total kedi, ikinci kez annelik zevkini tattığı günlerde büyükanne de olmuştu. Fakat kimi konularda dene-

yimli sayıldığı için yalnızca kendi yavrularını emziriyor ve ara sıra kaçamak yapıp kendisinden süt emmek isteyen torunlarını kovarak annelerine gönderiyordu. Öyle ya, her yavru kendi annesin-

den süt emmeli ve o eşsiz sevgiyi paylaşmalıydı.

Apartman sakinleri de bu durumun ayırdına varmış ve büyükannenin yaptıklarını normal karşılamıştı. Hatta yanlışlıkla da olsa, onun torunlarını emzirmeyeceğine ilişkin iddiaya bile girenler vardı.

Kedilerin yaşadığı bahçeye bakarak günlük sıkıntılarını gidermeye çalışanlar, her zaman tanık oldukları durumun bir gün aniden değiştiğini görerek şaşkınlığa düştü. Yaşlı kedi, kendi yavrularının arasına torunlarını da almış ve o güne değin bir damlasını bile vermediği sütünü cömertçe ikram etmesi yetmiyormuş gibi, onları yalayarak temizleme işini de üstlenmişti. Artık kedi için hiçbir yavru, ötekinden farklı görünmüyordu.

İyice acıkmış olan kedicikler, kendilerini tam zamanında konuk eden bu şefkatli kucakta beslenirken, annelerinin dört saat kadar önce bir araba altında kaldığından habersizdi.•

Süt Zamanı

•Cüneyd Suavi -
İnternet Yayını•

Anne ve Babalardan, Dede ve Ninelerden...

Bu sayfada, anne ve babaların, dede ve ninelerin gönderdikleri fotoğraflar yer almaktadır. Her çocuk ve özellikle her torunun güzel olduğunu bildiğimizden, yayımlanacak fotoğraflarda yalnızca, fotoğrafların güzel çekilmiş olmalarını ve teknik açıdan yayımlanabilir nitelik taşımalarını dikkate alacağız. Fotoğraflarda çocukların ad ve soyadları yanı sıra bulundukları kentin adını da lütfen belirtiniz.

Gönderi adresi: *Bütün Dünya, Manolya 3/11, D: 2, Ataşehir, 81120, İstanbul*

e-posta: *butundunya@butundunya.com.tr*

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Nida Kalyoncu, *Kırklareli* ▲

Beliz Yılmaz, *Ankara* ▲

Eren İndap, *Kayseri* ▲

Yetkin Erdemol, *İstanbul* ▲

Berçin Ceren Dikme, *Erzincan* ▲

Selin Ay, *Mersin* ▲

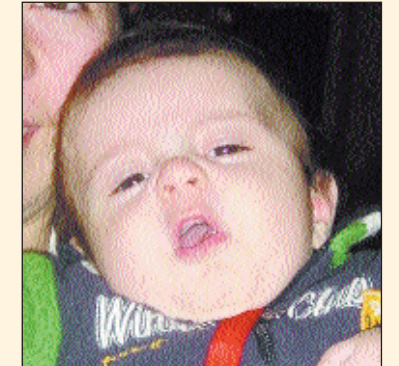
Selin Uğur, *Gaziantep* ▲

Uygur Güney, *Ordu* ▲

Elifnur ve Aslınur Uysal, *İngiltere* ▲

Ali Bakır, *İstanbul* ▲

Türkan Yiğit, *Kırşehir* ▲

Nurhayat Başçık, *Bingöl* ▲

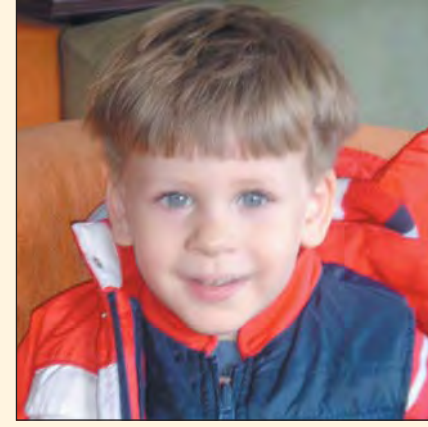
İdil Duygun, *İzmir* ▲

Zeynep Alan, *Mersin* ▲

Tayip Yılmaz, *Sinop* ▲

Hakan Vural, *İstanbul* ▲

O. Halil Kelkit, *Ankara* ▲

Bora Temizyürek, *Neşehir* ▲

Emine Adıgüzel, *Adana* ▲

Hande ve Utku Sözübatmaz, *Sivas* ▲

Bensu Bartu, *Manisa* ▲

Satranç, Mantık Bilmecesi, Bulmaca

Ocak Ayı Yanıtları, Çözümleri

Mantık Bilmecesi

At	Jokey	Atın numarası	Kazandığı para
Atılgan	Turgut	711	100 YTL
Beyzade	Hüseyin	592	70 YTL
Coşkun	Cengiz	881	90 YTL
Hakan	Bora	693	60 YTL
Sevdalı	Adnan	951	80 YTL

Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	T	Ü	R	K	A	N	S	A	Y	L	A	N		İ	S
2	O	T		A	R	A	K		A		K	A	N	T	O
3	L	Ü	K	S		N	A	K	K	A	Ş		A		Y
4	G		A	N	A		L	İ		Y	A	S	A	L	
5	A	S		A	K	Y	A	Z	I		M	A	T	İ	Z
6	Ç	A	R	K		A		İ	L	E		K		M	A
7	A	B	A		K		A	R	I	T	M	A	K		İ
8	N	O		S	A	A	T		K	İ	L		A	A	R
9	D		K	A	R	T	A	L		K		A	M	M	E
10	A	M	E	L	E		M	A	S		E	D	E	P	
11	R	A	K	I		İ	A	N		A	K	A	R	E	T
12		L	İ	K	E	N		G	A	L	O	N		R	İ
13	T	İ	K		M		K	I	N		S	A	L		R
14	E	Y		D	E	M	İ	R		B	E		A	S	İ
15	N	E	V	A	L	E		T	A	R		E	M	E	T
16	E		A	Z		R	O		B	A					
17	Z	A	M		I	T	R	İ		N					
18	Z		P	A	S		A	T	A	Ş					
19	Ü	S		R		A	K	A	R						
20	L	İ	S	A	N	S		P	İ	L					

Prof. Dr. A. Yüksel Bozer

Mantık Bilmecesi

Bir kapalı çarşıda yan yana ticaret yapan 5 dükkanın kapı numaralarını, işletenlerin adlarını, ne sattıklarını ve kaç yıldan buyana bu dükkanı çalıştırdıklarını aşağıdaki ipuçlarına dayanarak bulunuz.

İPUÇLARI:

- 1- Çarşıda yan yana iki dükkanı iki kadın işletiyordu.
- 2- Müslim kitap satıyordu.
- 3- Kemal dükkanını 10 yıldan buyana çalıştırıyordu.
- 4- 9 numaralı dükkanın sahibi Esmâ değildi ve çarşıdaki en uzun süreli işletmeci idi.
- 5- Gazi'nin dükkanı, parfümeri satanla dükkanını 9 yıldan buyana işleten kişinin arasındaydı.
- 6- 11 numaralı dükkanda giyim eşyası satılıyordu.
- 7- Hediyelik eşya satan adam, dükkanını 7 yıldan beri işletmekteydi.

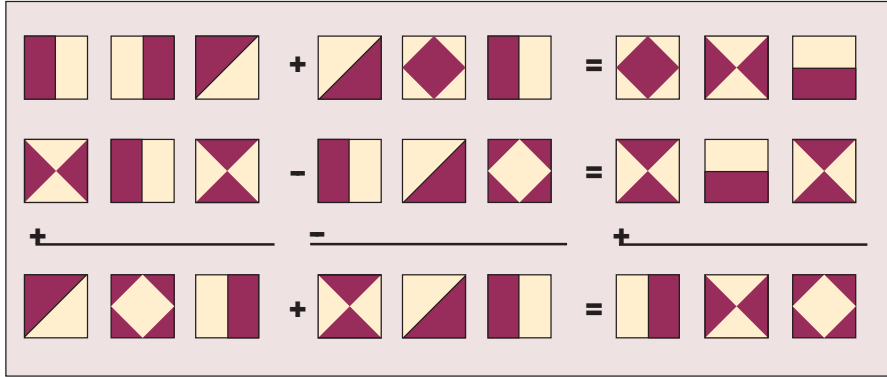
		İşletme süresi									
İşletme süresi	Kapı numarası	Esmâ	Gazi	Kemal	Müslim	Sevim	Kitap	Parfümeri	Giyim eşyası	Hediyelik eşya	Çanta
		6	7	9	10	12					
5											
7											
9											
11											
13											
6											
7											
9											
10											
12											
Kitap											
Parfümeri											
Giyim eşyası											
Hediyelik eşya											
Çanta											

Kapı numarası	Dükkan sahibi	Satılan eşya	İşletme süresi

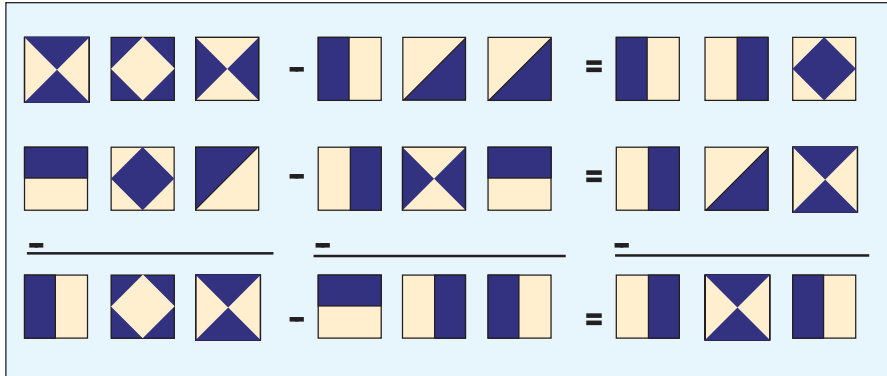
YukselBozer@butundunya.com.tr

Cahit Batum

Kareler ve Rakamlar

Lütfen dikkat edin: 0-9 arasındaki rakamlar,
her soru grubunda değişik biçimlerle simgelenmektedir.

Cahit Batum'dan "Kareler ve Rakamlar"ın Ocak Ayı Çözümü:

$$\begin{array}{r} 237 + 456 = 693 \\ 518 - 274 = 244 \\ 755 + 182 = 937 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 835 - 456 = 379 \\ 521 - 270 = 251 \\ 314 - 186 = 128 \end{array}$$

CahitBatum@butundunya.com.tr

Şiar Yalçın

Briç

1.

MARKALARA DİKKAT

Güney	Batı	Kuzey	Doğu
3 SA	3 Pik	Pas	Pas
	Pas	6 SA...	

Doğu apel kontrü çekmeyi düşünmüş, fakat eli çok dengeli olduğu için bundan vazgeçmiştir. İkinci turda ise bu pasifliğini telâfi etmek istemiş ve bu defa da ölçüyü biraz kaçırmıştır. Aslında, kantitatif bir Blackwood olmak üzere 4 SA demek belki daha isabetli olurdu; böylece ortağı elini bir daha değerlendirerek nihaî kararı vermek fırsatını yakalardı.

Batı pik ruasını çıkar ve Doğu dörtlüyü verir. Deklaran alıp karo asını çeker, Batı uymaz. Şlemi garanti edebilir misiniz?

Cevap: İyi bir oyuncu iseniz elbette edersiniz! 11 kesin eliniz vardır ve kör valesi onikincisi olabilir. Ama empasa hiç ihtiyacınız yoktur. Ve "tutmazsa arkasından trefl empasını denerim" diye düşünmek çok büyük bir acemilik olur!

Damla başlayıp sonra empas yaparak sağ karolarınızı çekin ve bu rengi elimine ettikten sonra trefl dokuzlusunu oynayın. Batıdan onlu gelmezse salıverin (gelirse valeyı koyun). Doğu belki onlu veya damla alır, fakat ya damının altından yerin çatalına doğru kör, ya da yine yerin çatalına doğru (RV veya R7) trefl dönmek zorunda kalır (Batı 3 Pik ile açtığına göre, Doğunun normal olarak birden çok piki olamaz ve binaenaleyh pik dönemez!). Evet, elinizdeki trefl dokuzlusuna ve yerdeki trefl yedilisine dikkatle bakmış olmanız gerekirdi...

İşte dört elin dağılımı:

2.

İKİ KAYBI BİRE İNDİRMENİN YOLU

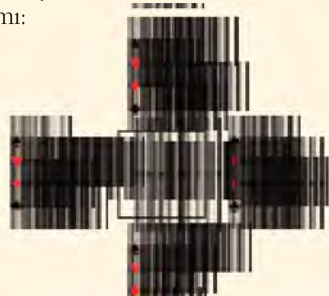
Güney	Batı	Kuzey	Doğu
6 Pik	1 Kör Pas	Kontr Pas	Pas Pas

Kuzeyin atılganlığına hayran olmamak mümkün değil: evet, dörtlü vasat bir pik ve distribüsyonel bir el ama alt tarafı topu topuna 8 puan! Zavallı ortağı güzel altılı piki, 21 onör ve en az 2 dağılım puanıyla, Batının birinci durumda oyunu açmış olmasına rağmen, şlemden başka ne diyebilirdi??? Batı kör damını çıktığına göre nasıl oynamanız gerekir?

Cevap: Dışarıdaki puanların hepsinin ve bu arada tabîi karo ruasının Batı'da olduğu kesin gibidir! Trefl ası da uçup gimeyeceğine göre, nasıl yapacaksınız bu çılgın şlem? Şöyle:

Çıkış kâğıdına yerden çakın, bir tur koz çekerek ele geçin ve küçük bir trefl oynayın. Batı alamaz, yoksa ilerde trefl damına kayıp karonuzu kaçarsınız. Damla alıp tekrar kozla ele geçin (galip ihtimalle kozlar bitti) ve AR körünüzü çekip yerden iki trefl kaçın. Şimdi trefl ruasını oynayın. Oldu da bitti Maşallah! Arife târife gerek var mı? Batı almak ve, ya AV'nize doğru karo, ya da yer çaka el kaça (karo valesini) trefl veya kör dönmek zorundadır.

İşte dört elin dağılımı:

3.

ÇOK DİKKATLİ OYNAMAYI GEREKTİREN BİR EL

Güney	Batı	Kuzey	Doğu
1 Kör	Pas	2 Trefl	Pas
2 Kör	Pas	3 Kör	Pas
4 Kör	Pas	Pas	Pas

Kuzeyin sekansı (önce 2 Trefl sonra 3 Kör) forsing olmakla kalmayıp şlem umudunu bile kapsar. Ancak minimum uvertürü olan Güney bunu bilerek 4 Kör demekle yetinir. Batı pik dokuzlusunu çıkar. Çok dikkatli oynamak şartıyla bu kontratınızı çok olağanüstü bir dağılım dışında en iyi savunmaya karşı bile garantiyeabilirsiniz. Yolunuz açık olsun.

Cevap: Diyelim ki yerden küçük oynadınız ve Doğunun damını ruayla aldınız! Hemen yerin valesine doğru bir karo oynadınız fakat rakipler almadı. İkinci karoyu Batı aldı ve öldürücü hamleyi bularak trefl döndü. Geçmiş olsun! Artık kayıp treflinizi kaçmak için el antreniz kalmadığından iki de koz vererek battınız... Doğru ve garantili oyun tabîi ilk elde yerden pik VALESİNİ girmekti.

Bu takdirde rakip damı otursa ve ilk karonuzu almasa bile, pik on-lusu ile yere geçerek üçüncü metr karonuza yerin kayıp treflini kaçarsınız. Üçüncü karoya çakılması bir tehdit oluşturmaz çünkü zaten en çok iki koz kaybedebilirsiniz!

İşte dört elin dağılımı:

SiarYalcin@butundunya.com.tr

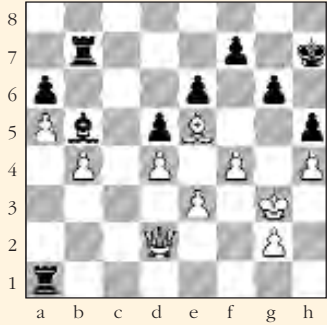
Mustafa Yıldız

Satranç

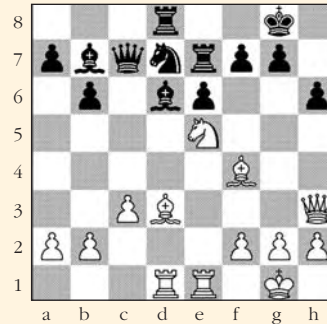
TÜRKİYE ŞAMPİYONASI SEÇME YARIŞMASINI YAKUP BAYRAM KAZANDI

2007 Türkiye Şampiyonası Ön Eleme ve Seçme Yarışmaları aralık ayında Alanya'da yapıldı. 48 yarışmacının katıldığı Ön Eleme Turnuvası'nı Erhan Tanrikulu 6/5,5 puanla birinci bitirdi. Nuri Güçtekin 2'nci, Özgür İstanbulluoğlu 3'üncü oldu. İsmet İnönü'nün torunu Münici İnönü de Seçme Yarışmasında oynama hakkı kazandı. Bu turnuvanın hemen ardından 56 katılımcıyla yapılan Seçme Yarışması'nı FM Yakup Bayram 10/7,5 puanla kazandı. FM Emre Can ve FM Tolga Demirel 10/7 eş puanla 2'nci ve 3'üncü oldular.

Yakup Bayram - Umut Atakışi,
Seçme Yarışması, Alanya, 2007, 8/2

1. d4 d5 2. c4 c6 3. Af3 Af6 4. cxd5 cxd5 5. Ac3 Ac6 6. Ff4 Ae4 7. e3 Axc3 8. bxc3 g6 9. Ae5 Va5 10. Vb3 Fg7 11. Fb5 Fxe5 12. Fxe5 O-O 13. Ff4 Fd7 14. Fe2 Kf8 15. O-O Ad8 16. Kf1 e6 17. a4 a6 18. h4 Ka7 19. Fe5 Ac6 20. Ff6 Vc7 21. f4 Aa5 22. Vd1 Ac4 23. Fxc4 Vxc4 24. Vg4 h6 25. Vd1 b5 26. a5 Şh7 27. Vd2 Kb7 28. Fe7 Vc7 29. Şf2 Fe8 30. Ff6 b4 31. cxb4 Vb8 32. Fe5 Kxc1 33. Fxb8 Kxa1 34. Fe5 Fb5 35. Şg3 h5 (D) 36. Vc3 Fc4 37. Vxa1 Kxb4 38. Va3 1-0

22. Axf7!

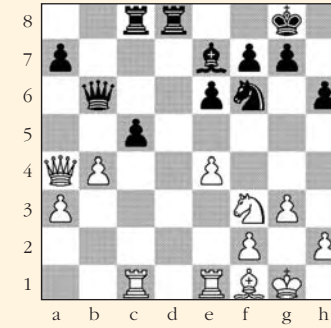
Emre Can - Tolga Demirel,
Seçme Yarışması, Alanya, 2007, 5/4

Genç yetenek FM Emre Can, deneyimli FM Demirel karşısında kazanç fırsatını kaçırmıyor: 22. Axf7 Fxf4 (22... Kxf7 23. Fxd6 Vxd6 24. Fxh7+ 1-0) 23. Axd8 Vxd8 24. Kxe6 Af8 25. Fh7+ 1-0

GEÇER PİYON

Geçer piyon, kanatların birinde piyon üstünlüğü sonucunda oluşur. İyi desteklenmiş ve ilerlemiş geçer piyon çok tehlikeli olabilir. Bu nedenle geçer piyon, zamanında durdurulmalı, bloke edilmelidir. Bloke etmek mekanik olmalıdır. At, en uygun blokaj aletidir, blokaja hiç uygun olmayan taş ise vezirdir. Geçer piyonun durdurulması, rakibin diğer aletlerini de etkiler; tahtanın diğer bölgelerinde manevra kabiliyetini güçleştirir.

Ravinsky-Smyslov, Moskova, 1944

1. b5, c4!

Siyah, geçer piyonun bloke edilmemesinden yararlanarak tatsız tehlikeler yaratıyor.

c4 alınırsa 2... Ag4 oynanır:

a) 2. Fxc4 Ag4 3. Ke2 veya 3. Kf1 3... Kd3! çok tehlikeli.

b) 2. Kxc4 Ag4 3. Ke2 Kxc4 4. Vxc4 Fc5 5. Vc2 Vxb5 biraz daha iyi.

2. h3 c3 3. Vb3 Fc5 4. Kc2 Kd2!

5. Kxd2 cxd2 6. Ke2 Fxf2+ 7. Şg2 Kc3! 8. Vd1 Fe3 9. Axd2 Vd4

Siyah için kazanılmış pozisyon.

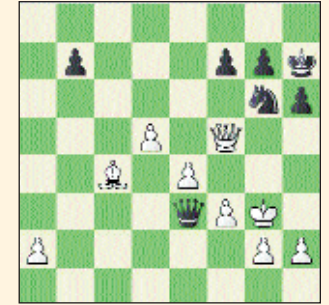
Başarıya Giden Yol / PEEV

Gelecek Ay: Geçer piyonu durdurma mücadelesi.

MustafaYildiz@butundunya.com.tr

ATAK

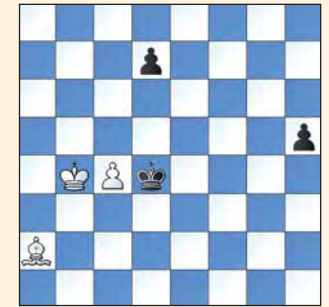
Bağcı-Eremkere

Siyah kazanır

OYUN SONU

Kayev, 1940

Beyaz kazanır

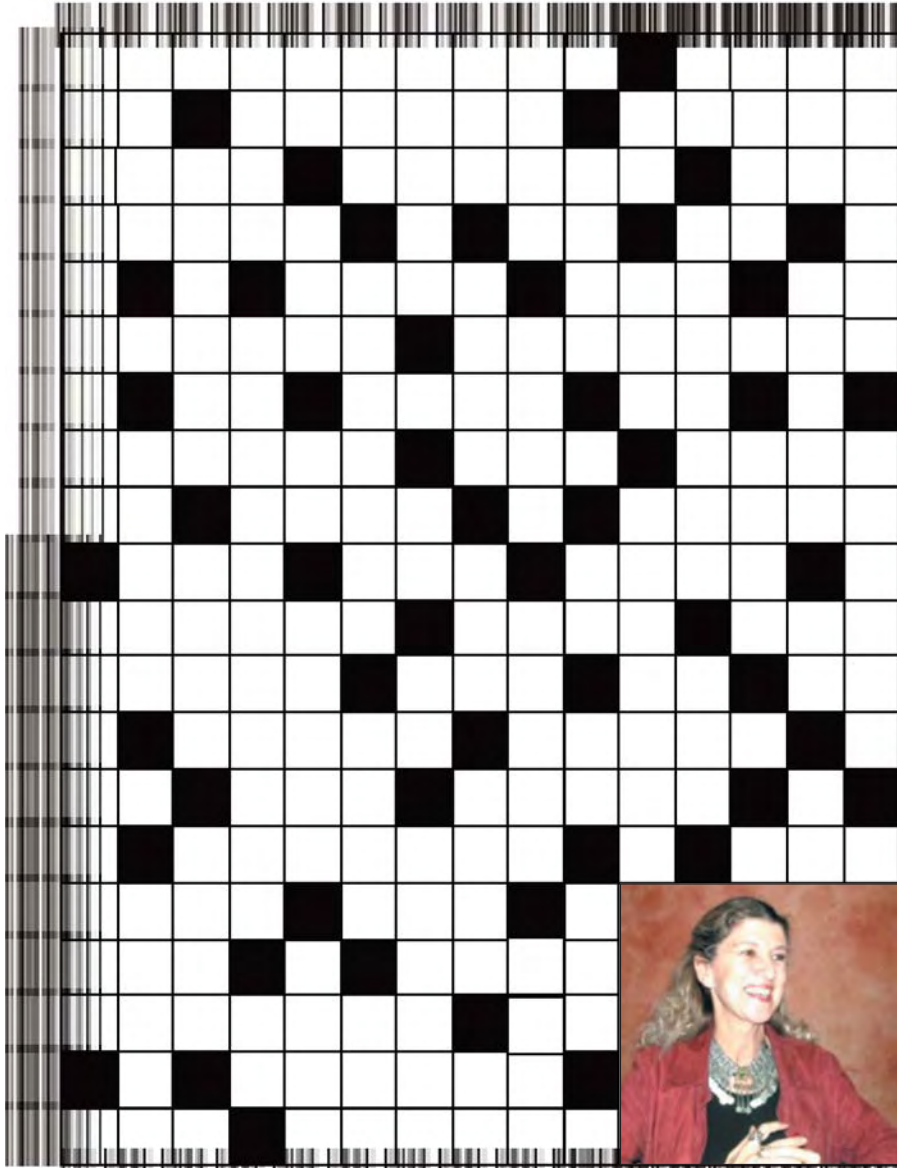
KENDİ GELEN

McShane-Naes, 2003

22... Vg4??

Çözümler 137'nci sayfamızdadır.

Filiz Leloğlu Oskay

Bulmaca

SOLDAN SAĞA: 1) “Kadın Olmak”, “Bir Ses”, “Esintiler ‘82” adlı kitapları bulunan, fotoğrafta görülen gazeteci ve yazarımız. - “Selvi Boylum, Al Yazmalım” filmi ve kitabının başkadin kahramanının adı. 2) Rütbesiz asker. - Kazak başkanlarına verilen ad. - Sıva ya da boyadan önce vurulan kat. 3) Aynı erkekle evli olan kadınların birbirine göre adı. -

Hesap uzmanı, muhasip. - İnce dantel. 4) Kuşatma. - “..... Büyürken Uyuyamam” (Necati Cumalı’nın bir yapıtı). - Namus. 5) Kira. - Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kamıştan üflemeli bir çalgı. - Güney Afrika Cumhuriyeti’ni simgeleyen harfler. 6) Ayak ve yumruk vuruşları üzerine kurulu, Japon kökenli bir dövüş yöntemi. - Soğuk ve duru sulara yaşayan bir tatlı su balığı. 7) Kırmızı. - Çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi. - Hayvanlara vurulan damga. 8) Çürütülmüş tütünden yapılan ve burna çekilen keyif verici toz, burunotu. - Patlatıcı gücü yüksek bir madde. - “Farah” (Şah Pehlevi’nin eşi). 9) Olumsuzluk belirten ön ek. - Yağ kızdırmak, yiyecek kızartmak gibi işlere yarayan, uzun saplı yayvan kap. - Bir insanın ruhsal gücü, maneviyat. 10) Devlet İstatistik Enstitüsü’nü simgeleyen harfler. - Bir peygamber. - Kanmış, inanmış. 11) Eğik olarak birbirleriyle kesişen. - Karışıklık, kargaşa. - Çok taneli bir meyve. 12) Doğru, gerçek. - Bayramlarda caddelere kurulan süslü kemer. - Boru sesi. - Gümüşün simgesi. 13) Gücünden yararlanmak için elde edilen buhar. - Renkli ve kokulu, ağızda zor eriyen bir tür şeker. 14) Bir soru sözü. - Bir mevsim. - İlgi. 15) Bir işin üstesinden gelme. - Ced. 16) “Mr.” (Rowan Atkinson’un yarattığı karakter). - Havadaki su buharı. 17) Halk dilinde kayınbirader. - Albert Camus’un bir yapıtı. 18) Latin Amerika’ya özgü bir dans türü. - Notada durak işareti. 19) Mobilyacılıkta kullanılan, siyah renkli tropikal bir ağaç. 20) Tarih- sel özelliklerinden dolayı koruma altına alınmış olan. - Yer altı suyunu taşıyan, içinde bulunduran yer altı boşlukları.

YUKARIDAN AŞAĞIYA:

1) “Sürü”, “Faize Hücum”, “Güle Güle” gibi birçok filme imza atmış 1941 doğumlu sinema yönetmenimiz. - Ukrayna’da 1986 yılında patlayan nükleer santral. 2) Siirt’in bir ilçesi. - Tarlayı sürerek dinlenmeye bırakma. - Fazla bön, avanak. 3) Harcanan para, gider. - İp ya da iplik biçiminde olan. - Ayakta duran, var olan. 4) Bir kimseyi övmek için yazılan şiir. - Koşuk ya da düzyazıda uyum sağlamak için sözcük başlarında ve ortalarında aynı ünsüzün ya da aynı hecelerin yinelenmesi. - Baryumun simgesi. 5) Bir gıda maddesi. - İlişkin. - Şaşma belirten bir ünlem. - Yaban armudu. - Bir renk. 6) Su içinde ve nemli havada metallerin yüzeyinde oksitlenme sonucunda oluşan madde. - Ortaçağ’da Cenova halkından olan kişiye verilen ad. - Anlama yeteneği. - Güney Doğu’da kadınların yaptırdıkları dövme. 7) Asma kütüğü. - Bir takımın gözde oyuncusu. - Türk malını imleyen harfler. - Bir tatlı türü. 8) Demiryolu. - Emek vermeden elde edilen gelir. - Mezopotamya’da kurulmuş eski bir uygarlık. - Kamu. - Trabzon’un bir ilçesi. 9) Yad etme. - Akkan. - Bir pamuk cinsi. - Yumurta akı ve pudra şekeriyle yapılan bir çeşit kuru pasta. 10) İşığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam. - “Geçme namert köprüsünden aparsın su seni” (Evliya Çelebi). - Kiloamperin kısa yazılışı. - Habeş soylusu. 11) Tarla sınırı. - Doğum yaptıran kadın. - Sakız rakısı. 12) İskambilde birli. - Genellikle ocak aylarında görülen bir fırtına. - Kaz Dağları’nın mitolojik adı. 13) Bir tür perde. - Cerahat. 14) Bir burç adı. - Delgeç. - Bir haber ajansı. - Köpek 15) Bulmaya çalışmak. - Gemilerin açıkta demirli durması. •

FilizOskay@butundunya.com.tr

Bize Gönderilen

Kitaplar

*Tümüyle kitapseverlere yönelik
bu bölümümüzde, yeni yayımlanan
kitapların duyurumu yapılmaktadır.*

Selanik'teki Ev

Seçil Karal Akgün
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları

Atatürk'ün ölümünün 15'inci yıldönümünde naaşı Etnografya Müzesi'nden Anıtkabir'e taşınırken uzaklarda doğduğu kent Selanik de hareketliydi. Atatürk ölmeden 5 yıl önce Selanik Belediye Meclisi'nin aldığı bir kararla doğduğu pembe boyalı ev ona armağan edilmişti. 1953 yılında Celal Bayar, Atatürk'ün doğduğu evin müze olarak açılması için

Tarihçi, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü müdürü Enver Ziya Karal ve eşi tarih öğretmeni Fatma Karal'ı görevlendirdi. Zamana yenik düşen evin baştan yaratılması için yürütülen çalışmaların baştan sona öyküsü bir dosyada toplanmış. Anne baba mesleğini sür-

düren Seçil Karal Akgün elinin altındaki bu dosyayı şimdi bizlerle paylaşıyor.

İstanbul'da ve Selanik'te evi bilen komşuların bulunuşu, evin Atatürk'ün yaşadığı döneme uygun biçimde döşenişi... Bol fotoğraf ve belgelerle dolu kitap, cumhuriyet ve Atatürk sevdalısı iki yüreğin neler yaptığının güzel bir öyküsü...

Sözde Ermeni Soykırımı Projesi

Doç. Dr. Birsen Karaca
Say Yayınları

"Anadolu topraklarında yaşayan Türk halkı uzunca bir süredir ülkesi için stratejik önem taşıyan bir sorunla, Sözde Ermeni Soykırımı Projesi çerçevesinde ortaya atılan iddialarla mücadele ediyor. Çünkü sorunla ilgili tam algı henüz gerçekleşmedi. Bunun nedeni Türk halkının bu türden saldırılara karşı

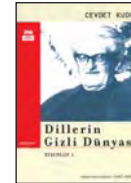

olumlu veya olumsuz tepki verebilmesi için toplum belleğine geçmişte kaydedilmiş bilgi ve deneyiminin olmamasıdır" diyen yazar, "Bireysel ve toplumsal bellekleri yeniden kurmak için algılama mekanizmalarına müdahale sırasında kullanılan yöntemleri ve araçları bu çerçevede araştırmak, elde edilen verilerin analizini yapmak amacıyla" bu kitabı hazırladığını belirtiyor.

Sözde Ermeni Soykırımı Projesi çerçevesinde hazırlanan filmleri mercek altına alan yazar Türkiye'yi vurmak için doğrultulan silahların bu kez tetikçilerin elinde nasıl patlatılacağını yollarını örnekleriyle anlatıyor.

Dillerin Gizli Dünyası

Cevdet Kudret
Yayına Hazırlayan: Cemil Kavukçu
Merkez Kitaplar

Cevdet Kudret, edebiyatımızın beyefendisiydi. Şubat 1907'de doğan yazara 100'üncü doğum günü armağanıymışçasına dergilerde duran yazıları gün ışığına çıkarılarak kitaplaştırıldı ve iğneyi değil çuvaldızı batırmasına karşın yaptığı uyarıların ne denli yerinde olduğunun anlaşılmadığı görüldü:

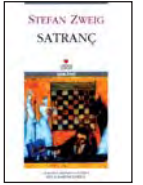
"Atatürk'ün TDK'ya bıraktığı miras payına göz diken, onunla gerici bir 'Lisan Akademisi' kurmayı düşü-

nen karşı devrimcilere 'Cevap' değil 'Ödün' vermeye çalışılıyor. Oysa devrimci ödün vermez. Eğer verirse verdiğiyle kalır. Adamlar akıllarına koymuşlar bir kere... Hükümet programına almışlar. Siz istediğiniz kadar ödün verin. Belki özel bir kanun çıkararak belki de kanunsuz olarak alacaklar. Bugün tartışmaya girdiğimiz yöneticilerimizle o zaman yine omuz omuza savaşağız. Onlar parayı kurtarmak, biz dili kurtarmak için... (...) Zamanla herşey değişiyor. Eski yöneticilerle bugünkülerin sanat anlayışları da bir birine uymuyor artık... Sadece yöneticilerin mi? Okuyucuların da..."

Satranç

Stefan Zweig
Can Yayınları

Biyografi ustası ve Nazi zulmünden kaçtığı Brezilya'da umutsuzluğa düşerek eşiyle birlikte intihar eden Stefan Zweig'in bir anlamda kendi yaşamından bir kesit olan uzun öyküsü ilk kez Türkçe'ye çevrildi. "Gestapo tarafından bir otel odasına kapatılan, oyalanacak hiçbir şey bulamadığı bu odada tek başına çok uzun süre kalan, yalnızca sorgulama için dışarı çıkarılan doktor bir gün rastlantı sonucu bir satranç kitabı ele geçirir ve satrancın bütün inceliklerini öğrenir." Gerilimli kurgusu, hayranı olduğu Freud'un ruhsal analizlerini andıran ruhsal gelgitlerin inceliğiyle işlendiği sürükleyici uzun bir öykü. •

**Bir
Fotograf**

**Bin Sözcüğe
Bedeldir**

Fotograf: Murat Ayar, Manisa

Diyaliz malzemelerinde kalite güvencesi.

Vaksan, ileri tıp merkezlerinin laboratuvar cihaz ve malzeme gereksinimleri için güvenilir çözümler üretiyor.

Vaksan, böbrek sağlık merkezlerinin

- Diyaliz Sarf Malzemeleri,
- Diyaliz Koltukları,
- Mikrovasküler Laser Dopler Perfüzyon Ölçme Cihazları

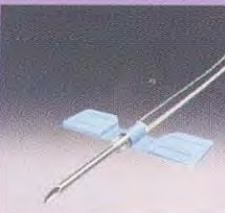
için dünyanın en iyi markalarıyla işbirliği yapmaktadır.

Vaksan, hizmet ve güvence önceliklerini Başkent Holding çatısı altında sunuyor.

Vaksan Sağlık Tesisleri

Laboratuvar ve Sağlık Malzemeleri Tic. ve San. A. Ş.
11. Sokak No: 40 / 6, 06490 Bahçelievler Ankara
Tel: (0312) 221 01 72 - 223 51 43
Faks: (0312) 212 05 23
www.baskentholding.com.tr

ÇİÇEKLER

Abidin Dino, 1913 yılında İstanbul'da doğdu. Robert Kolej'deki öğrenimini yarıda bırakıp ağabeyi Arif Dino'nun desteğiyle resim, karikatür ve yazı alanında kendini geliştirmeye başladı.

İlk desen ve yazıları 1931 yılında "Artist" dergisinde yayımlandı. D Grubu'nun kurucuları arasında yer aldı. Önce SSCB, sonra da Paris'te ressam ve dekoratör olarak film çekim çalışmalarında bulundu. Türkiye'ye dönüşünde çeşitli dergilerde çizgi ve yazılarıyla balktan yana, gerçekçi bir sanat görüşünü savundu. Çizgi ve desenlerin ön plana çıktığı resimlerinde işçi ve köylü tiplerini özgün bir biçimle işledi.

Başlangıçta Picasso'nun etkisinde kalan sanatçı, daha sonraları özgün ve yerel bir senteze ulaştı. 1993 yılında Paris'te yaşama veda eden Ressam Abidin Dino, desen, lavi, baskı gibi çeşitli tekniklerle çalışmalar gerçekleştirdi.

ISSN 1301-7608

